

**Slututvärdering av projekt
Ensamkommande barn
och ungdomar i
Göteborgsregionen
– stödinsatser och vardagsliv**

Contextio Ethnographic

Lena Kulin

Eva Sennemark

Anette Moberg

Maj 2013

EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska flyktingfonden

© FoU i Väst/GR
Publicerat juni 2013
Layout: Infogruppen GR
Omslagsbild: Ola Kjelbye

FoU i Väst
Göteborgsregionens kommunalförbund
Box 5073, 402 22 Göteborg
e-post: fou@grkom.se

Sammanfattning

FoU i Väst/GR har genomfört det tvååriga projektet *Ensamkommande barn och ungdomar i Göteborgsregionen – stödinsatser och vardagsliv* med medel från Europeiska flyktingfonden (ERF III)¹. Projektet bestod av två delar; en forskningsstudie och ett utvecklingsprojekt. Syftet med forskningsstudien var ”att bidra till att utveckla det mottagande och stöd som ges för att de ensamkommande barnen ska få goda förutsättningar för utveckling och integration” medan utvecklingsprojektet syftade till att ”med studien som grund bidra till att kompetensen för att möta ensamkommande barn synliggörs och förstärks med hög delaktighet från praktiskt verksamma, chefer och politiskt förtroendevalda i en levande kunskapsutvecklingsprocess” (Stretmo 2011:1). Målsättningen för projektet var således att bidra med fördjupad kunskap såväl som verksamhetsutveckling.

Föreliggande rapport utgör en slututvärdering som en del av den lärande utvärdering (följeforskning) som Contextio Ethnographic AB har genomfört under projektperioden. I rapporten analyseras utvecklingsprojektets måluppfyllelse och de lärdomar som kan dras inför framtiden.

Forskningsstudien genomfördes av en doktorand och en forskare vid Göteborgs universitet. Inom ramen för utvecklingsprojektet spreds preliminära forskningsresultat vid spridningsaktiviteter (konferenser och nätverksmöten) och andra informationskanaler. Utvecklingsprojektets målgrupp utgjordes av personer som arbetar i, eller ansvarar för, verksamheter som möter ensamkommande barn; personal, chefer, politiker och gode män.

Målen för utvecklingsprojektet har utvärderats med hjälp av inledande och uppföljande webbenkäter till projektets målgrupper, telefonintervjuer med projektdeltagare (personer som deltagit vid spridningsaktiviteter), enkäter och fokusgrupper i samband med spridningsaktiviteter samt genomgångar av budget- och styrdokument² som avser år 2011 och 2013.

Utvärderingens resultat visar att endast ett av utvecklingsprojektets effektmål är uppnått enligt de kvantitativa indikatorer som fastställts för mätning av målen i enlighet med ERF:s riktlinjer; målet att antalet skrivningar om ensamkommande barn i budget- och styrdokument ska öka med 25 procent. Kvalitativa data visar dock att projektet har bidragit till en viss kunskapsökning hos projektdeltagarna i enlighet med effektmålen. Utvecklingsmålet att utföra spridningsaktiviteter i enlighet med den fastställda aktivitetsplanen har uppnåtts. Utvecklingsmålet att alla projektdeltagare ska känna sig delaktiga i en verksamhets- och kunskapsutvecklingsprocess där forskningsstudien står i centrum har däremot inte uppnåtts.

Utvärderingen visar att många projektdeltagare ser ett stort behov av att utveckla samverkan i arbetet med ensamkommande barn och att projektet har ökat deltagarnas intresse för kunskap om sådana frågor. Utvärderingen identifierar också ett flertal kunskapsbehov hos deltagarna.

Till utvärderingens viktigaste lärdomar hör att projektets design, som har anpassats enligt riktlinjer från Europeiska flyktingfonden III (ERF 2010), har hämmat såväl utvecklingsprojektets måluppfyllelse som möjligheterna att genomföra en lärande utvärdering. Frågan om vem som ska tillvarata projektets resultat kvarstår. ●

1. Gryning Vård AB har varit medfinansierare. Gryning Vård AB ansvarar bland annat för boenden för ensamkommande barn.
2. Dokumentet har insamlats från samtliga GR-kommuner och sju hälso- och sjukvårdsnämnder i Västra Götalandsregionen.

Innehåll

Sammanfattning	3
Kapitel 1. Bakgrund	6
1.1 Introduktion.....	6
1.2 Utvärderingsuppdraget.....	7
1.3 Rapportens disposition.....	7
Kapitel 2. Projektets mål och utvärderingens metod	8
2.1 Utvecklingsprojektets mål.....	8
2.2 Slututvärderingens syfte och frågeställningar.....	8
2.3 Datainsamling och analys.....	9
2.3.1 Genomförande av webbenkäter.....	9
2.3.2 Genomförande av telefonintervjuer med projektdeltagare.....	11
2.3.3 Genomgång av budget- och styrdokument.....	12
2.4 Metoddiskussion.....	13
Kapitel 3. Utvärderingens teoretiska utgångspunkter	14
Kapitel 4. Projektprocessen	15
4.1 En kort beskrivning av projektprocessen.....	15
4.2 Sammanfattning av tidigare delrapporter.....	16
4.2.1 Delrapport 1.....	16
4.2.2 Delrapport 2.....	16
Kapitel 5. Resultat utifrån utvecklingsmål	18
5.1. Aktivitetsplanen.....	18
5.1.2 Synpunkter om utvecklingsprojektets aktiviteter.....	18
5.2. Deltagande i en kunskaps- och verksamhetsutvecklingsprocess.....	19
5.3. Intresse för forskningsstudien.....	20
Kapitel 6. Resultat utifrån effektmål	21
6.1 Mätning av effektmål som avser projektdeltagarnas lärande.....	21
6.1.1 Effektmål angående kunskap i frågor som rör ensamkommande barn.....	21
6.1.2 Effektmål angående kunskap om aktörer och brister i systemet.....	24
6.1.3 Effektmål angående ökad trygghet i yrkesrollen.....	26
6.1.4 Reflektioner kring resultat utifrån effektmål om lärande.....	27
6.2 Mätning av effektmål om skrivningar i budget- och styrdokument.....	28
6.2.1 Kvantitativa resultat.....	29
6.2.2 Kvalitativa resultat.....	30
6.2.3 Barnperspektiv.....	32
6.2.4 Reflektioner kring effektmålet att öka antalet skrivningar.....	32

Kapitel 7. Resultat relaterat till projektets övergripande mål	33
7.1 Metoder och samverkan	33
7.2 Kunskapsbehov	34
Kapitel 8. Samverkan och hållbart utvecklingsarbete.....	36
8.1 Reflektion kring resultat och samverkan.....	36
Kapitel 9. Diskussion och slutsatser	39
9.1 Bedömning av måluppfyllelse.....	39
9.2 Diskussion kring måluppfyllelseanalysens resultat	40
9.3 Faktorer som påverkat måluppfyllelsen.....	41
9.3.1 Konsekvenser för utvärderingen	42
9.4 Vilka lärdomar kan dras inför framtiden?	42
9.4.1 Resultatets hållbarhet	42
9.4.2 Flyktingfondens ansvar	43
9.4 Rekommendationer	44
Referenser	45
Bilaga 1. Mål och indikatorer	47
Bilaga 2. Webbenkätfrågor	48
Bilaga 3. Webbenkäternas respondenter och resultat	57
Bilaga 4. Filtrering av enkätsvar	61
Bilaga 5. Ingångs- och utgångsvärden	63
Bilaga 6. Projektdeltagare som intervjuats per telefon.....	69
Bilaga 7. Intervjuguide vid telefonintervju med projektdeltagare	70
Bilaga 8. Uppföljning av aktivitets- och tidplan.....	71
Bilaga 9. Granskade budget- och styrdokument	74
Bilaga 10. Samtliga omnämnda samverkansparter	77

Kapitel 1. Bakgrund

1.1 Introduktion

Sedan 2005 har antalet ensamkommande barn och ungdomar som söker asyl i Sverige ökat kraftigt. Under 2005 ansökte 819 ensamkommande barn om uppehållstillstånd (Stretmo 2011). Under 2012 inkom ansökningar från 3578 ensamkommande barn (Migrationsverket 2013). Majoriteten av de ensamkommande barnen har varit pojkar i åldern 15 till 17 år (ibid). Frågan om de ensamkommande barnen/ungdomarna har lyfts upp på den politiska dagordningen i Sverige och i andra europeiska länder. I den svenska kontexten har denna diskussion särskilt kommit att kretsa kring frågor om vem som bär ansvaret för att tillgodose att ensamkommande barn och ungdomar får det stöd de behöver för att integreras i samhället (Stretmo 2011).

Den 1 juli 2006 skedde genomgripande lagändringar i syfte att förbättra förhållandena för ensamkommande barn och ungdomar som ansöker om asyl i Sverige. Tillsynsansvaret lyftes från Migrationsverket till Socialstyrelsen medan kommunerna övertog ansvaret för barnens boende. Från den 1 januari 2011 företräder länsstyrelserna staten vid förhandlingarna med kommunerna om tillhandahållande av platser för ensamkommande barn och ungdomar (Migrationsverket 2011). De kommuner som ingår i Göteborgsregionens kommunalförbund (GR) har fört en gemensam diskussion om hur insatser kan utvecklas och har funnit vissa gemensamma lösningar, exempelvis för att erbjuda boende. Samtidigt står kommunerna inför flera utmaningar, såsom frågan om hur barn som inte får uppehållstillstånd ska bemötas på bästa sätt.

FoU i Väst/GR ansökte om och erhöll medel från Europeiska flyktingfonden III (ERF 2010) för att genomföra projektet *Ensamkommande barn och ungdomar i Göteborgsregionen – stödinsatser och vardagsliv*. Projektet pågick under två år och avslutades den 31 december 2012. Medfinansier i projektet var Gryning Vård AB som bland annat ansvarar för boenden för ensamkommande barn.

Projektet bestod av två delar; en forskningsstudie och ett utvecklingsprojekt. Syftet med **forskningsstudien** var, enligt projektplanen (Stretmo 2011:2), att få kunskap om barnen ur olika aspekter och att med resultatet som underlag "bidra till att utveckla det mottagande och stöd som ges för att de ensamkommande barnen ska få goda förutsättningar för utveckling och integration". Syftet med **utvecklingsprojektet** var att "med studien som grund bidra till att kompetensen för att möta ensamkommande barn synliggörs och förstärks med hög delaktighet från praktiskt verksamma, chefer och politiskt förtroendevalda i en levande kunskapsutvecklingsprocess" (ibid). Målsättningen för projektet var således att bidra med fördjupad kunskap såväl som verksamhetsutveckling.

1.2 Utvärderingsuppdraget

Contextio Ethnographic AB tilldelades uppdraget att genomföra en lärande utvärdering (följeforskning) av projekt *Ensamkommande barn och ungdomar i Göteborgsregionen – stödinsatser och vardagsliv*. Önskemålet från uppdragsgivaren var en huvudsakligen kvalitativ utvärdering med deltagande observation, djupintervjuer och fokusgrupper med berörda personer. Detta visade sig inte vara helt möjligt att genomföra vilket diskuteras vidare i kapitel 9. Under projektperioden har utvärderarna följt de aktiviteter som har genomförts inom ramen för utvecklingsprojektet och i två delrapporter återkopplat reflektioner och synpunkter från deltagarna till projektgruppen i syfte att bidra till lärande (Moberg 2011, Sennemark 2012). I utvärderingsuppdraget ingår även att utföra en måluppfyllelseanalys av resultatet för *utvecklingsprojektet*.

De målgrupper som varit aktuella för projektet, och som berörs av utvärderingen, är personal och chefer inom verksamheter som möter ensamkommande barn, gode män samt politiskt förtroendevalda (Stretmo 2011).

Den föreliggande rapporten är en slututvärdering som redovisar det samlade resultatet av den lärande utvärderingen och vilka lärdomar som kan dras på grundval av densamma. I rapporten utvärderas målen för utvecklingsprojektet genom att uppmätta ingångsvärden jämförs med utgångsvärden som fastställdes under våren 2013 samt med hjälp av kvalitativa data.

1.3 Rapportens disposition

Kapitel två redogör för projektets mål, indikatorer för måluppfyllelseanalys, samt utvärderingens metod och genomförande. Kapitel tre beskriver utvärderingens teoretiska utgångspunkter. Kapitel fyra ger en kort beskrivning av projektprocessen och sammanfattar de två delrapporter som har presenterats under projektperioden. I kapitel fem presenteras resultatet utifrån projektets utvecklingsmål. I kapitel sex presenteras resultat utifrån utvecklingsprojektets effektmål. I kapitel sju presenteras resultat som beskriver hur projektdeltagarna arbetar med ensamkommande barn idag samt vilka kunskapsbehov de har. I kapitel åtta analyseras utsagor från projektdeltagarna med fokus på samverkan och hållbart utvecklingsarbete. I kapitel nio besvaras utvärderingens frågeställningar, slutsatser dras och resultatet av utvärderingen diskuteras. Slutligen lämnar utvärderarna också ett par rekommendationer inför det fortsatta arbetet med att utveckla mottagande och bemötande av ensamkommande barn. ●

Kapitel 2. Projektets mål och utvärderingens metod

Mätbara målsättningar och indikatorer för utvecklingsprojektet fastställdes av projektledare och projektsamordnare enligt de riktlinjer som finns för Europeiska Flyktingfonden III (ERF 2010). Målen, vilka är uppdelade i effektmål och utvecklingsmål, redovisas nedan i sammanfattad form. En fullständig beskrivning av projektmålen, såsom de anges i projektplanen, ges i bilaga 1.

2.1 Utvecklingsprojektets mål

För utvecklingsprojektet anges två *utvecklingsmål*, varav det ena är att "personal, chefer och politiskt förtroendevalda upplever sig delta i en kunskaps- och verksamhetsutvecklingsprocess där studien har en central roll" (Stretmo 2011: 10). Indikatorn för måluppfyllelseanalys av detta mål är att 75 procent av urvalet³ ska känna sig delaktiga i processen. Det andra utvecklingsmålet är att information om studien ska spridas i enlighet med den aktivitetsplan som anges i projektplanen. Totalt anges 21 punkter med olika spridningsaktiviteter.

Utvecklingsprojektets *effektmål* anger på vilka områden respektive målgrupp ska öka sin kunskap. För målgruppen politiker anges även effektmålet att en ökad kunskap ska resultera i fler skrivningar om ensamkommande barn i budget- och styrdokument. De indikatorer som används vid måluppfyllelseanalysen av respektive effektmål sammanfattas i figur 1.

Figur 1. Effektmålen målgrupper och indikatorer för måluppfyllelseanalys

Målgrupp	Indikator vid måluppfyllelseanalys
Personal, chefer, politiker	Den självupplevda kunskapen ska öka med 25 procent
Personal, chefer	Känslan av trygghet i yrkesrollen ska öka med 25 procent
Politiker	Textskrivningar som berör ensamkommande barn ska öka med 25 procent (i budget- och styrdokument)

2.2 Slututvärderingens syfte och frågeställningar

Syftet med slututvärderingen är att undersöka i vilken mån utvecklingsprojektet uppnått de fastställda målen samt vilka lärdomar som kan dras utifrån utvärderingen. De frågeställningar som den föreliggande rapporten har för avsikt att besvara är:

- I vilken mån har projektet uppnått de fastställda målen?
- Vilka framgångsfaktorer, hinder och utmaningar har påverkat projektets måluppfyllelse?
- Vilka lärdomar kan dras utifrån utvärderingen inför framtida utvecklingsarbete i frågor som rör ensamkommande barn och ungdomar?

3. "Urvalet" innebär i detta fall personer som varit med i någon av projektets aktiviteter genom att delta i ett nätverk eller vid en konferens.

2.3 Datainsamling och analys

De resultat som presenteras i den föreliggande rapporten bygger på data som Contextio har samlat in under perioden hösten 2011 – maj 2013. Detta avsnitt redogör för den datainsamling som har utförts under våren 2013. Tillvägagångssätt vid insamling av data som tidigare har presenterats i delrapport 1 och 2, redovisas i respektive delrapport (Sennemark 2011, Moberg 2012).

Under våren 2013 har följande datainsamling genomförts:

- Uppföljande webbenkäter till chefer, personal, politiker och gode män.
- Telefonintervjuer med 50 personer som deltagit vid aktiviteter inom ramen för utvecklingsprojektet.
- Insamling av budget- och styrdokument som avser år 2013.
- Fakta om genomförda spridningsaktiviteter har inhämtats från projektpersonal via e-post.

2.3.1 Genomförande av webbenkäter

Utvecklingsprojektets effektmål anger att målgrupperna ska få en ökad kunskap på olika områden samt en ökad trygghet i yrkesrollen. Utvärderarna har haft för avsikt att mäta sådana förändringar med hjälp av webbenkäter som genomförs vid utvecklingsprojektets början och slut; inledande enkäter i september 2011 och uppföljande enkäter i februari 2013. Webbenkäterna gick ut till samma respondenter⁴ och ställde samma frågor. Enkätrespondenterna ombads värdera sin kunskap och trygghet i yrkesrollen genom att ta ställning till ett antal påståenden på en tiogradig skala där 10 utgör det mest positiva värdet. På så sätt uppmättes jämförbara medelvärden; så kallade ingångsvärden och utgångsvärden.

I enkäterna ställdes även ett antal öppna frågor. Avsikten med dessa frågor var dels att få en bättre förståelse för varför uppmätta ingångs- och utgångsvärden ser ut som de gör, dels att fånga upp synpunkter och reflektioner som är relevanta vid utvärderingen av utvecklingsprojektet i stort och som kan ge viktiga lärdomar inför framtida insatser som syftar till att utveckla mottagandet av ensamkommande barn och ungdomar. Webbenkäternas samtliga frågor och svarsalternativ redovisas i bilaga 2.

Urval av webbenkäternas respondenter

Urvalskriterier för respondenter från olika målgrupper diskuterades tillsammans med projektledare och ansvarig samordnare på FoU i Väst/GR. Det beslutades att ordförande och vice ordförande i de nämnder som bedömdes kunna fatta beslut som berör ensamkommande barn och ungdomar skulle ingå i urvalet. Det gällde främst socialnämnder, barn- och utbildningsnämnder (eller motsvarande) samt hälso- och sjukvårdsnämnder. Det beslutades även att enkäten skulle gå ut till målgruppen gode män som omnämns tillsammans med övriga målgrupper i projektplanen. Webbenkäterna gick ut till samtliga gode män i GR-kommunerna.

En resursperson från FoU i Väst, som är väl insatt i verksamheter med ensamkommande barn, ansvarade för att identifiera och ta fram kontaktuppgifter till relevanta personer och enheter. Urvalet diskuterades också med initierade personer i kommunerna, vilket ledde till att kontaktlistan växte till att slutligen omfatta 467 personer. Då resurserna inte räckte för att ta fram samtliga e-postadresser till personal inom primärvård och aktuella boenden beslutades att dessa respondenter skulle tilldelas webbenkäten via sina respektive chefer.

4. Se avsnitt 2.4 Metoddiskussion.

Svarsfrekvenser och bortfall

Samma e-postadresser användes vid genomförandet av den inledande och uppföljande enkäten. Den inledande enkäten gick ut till 467 personer och besvarades av 271 personer, varav 196 kvinnor och 75 män. Detta ger en total svarsfrekvens på 58 procent⁵. Ett antal adresser blev inaktuella under projektperioden vilket innebar att 8 procent av de utvalda respondenterna inte mottog den uppföljande enkäten. Den uppföljande enkäten gick ut till totalt 426 respondenter och besvarades av 196 personer, varav 134 kvinnor och 62 män. Svarsfrekvensen uppgår till 46 procent⁶. I båda fallen inkom flest enkätsvar från målgruppen personal, följt av politiker, gode män och därefter chefer.

Behandling av enkätsvar

Samtliga enkätsvar har inkluderats vid uträkning av ingångsvärden. Vid uträkning av utgångsvärden har enkätsvaren filtrerats i syfte att öka validiteten vid jämförelser mellan ingångs- och utgångsvärden⁷. Svar från respondenter som uppger att de *inte* har besvarat den inledande enkäten har sorterats bort (totalt 14 procent av enkätsvaren). En stor andel av respondenterna uppger att de *inte kommer ihåg* huruvida de har besvarat den inledande enkäten. Denna grupp uppgår till 52 procent och kan antas innehålla en viss andel respondenter som har besvarat den inledande enkäten. Svar från dessa respondenter har därför *inte* filtrerats bort vid uträkning av utgångsvärden.

Enkätsvar från respondenter som uppger att de *inte känner till projektet* har filtrerats bort vid uträkning av utgångsvärden. Dessa svar utgör 29 procent av det totala antalet enkätsvar. En sådan filtrering är nödvändig då avsikten med utgångsvärden är att mäta huruvida projektets aktiviteter har bidragit till att öka kunskapen hos *projekttagare*.

Totalt 73 av 196 enkätsvar har filtrerats bort vid uträkning av utgångsvärden, varav 11 chefer, 23 personal, 24 politiker och 12 gode män. Utgångsvärden har därmed beräknats utifrån svar från 123 respondenter. Hur filtreringen har utförts beskrivs i detalj i bilaga 4.

Bortfallet på enskilda frågor, för de 123 enkätsvar som återstår efter filtreringen, varierar mellan 0 och 28 procent. För målgrupperna chefer och gode män innebär bortfallet att många utgångsvärden har uppmätts utifrån ett mycket lågt antal enkätsvar, vanligen 14 respektive 20 stycken.

Vid analys av kvantitativa enkätfrågor som handlar om projektet, men som inte syftar till att uppmäta utgångsvärden, har endast respondenter som uppgett att de *inte känner till projektet* filtrerats bort. Webbenkätternas öppna frågor har inte filtrerats alls. Dessa frågor handlar om respondenternas behov av information och brister i arbetet med ensamkommande barn. Utvärderarna har gjort bedömningen att de svar som ges på dessa frågor bidrar till ett lärande om hur bemötande och mottagande av ensamkommande barn kan förbättras, varför alla sådana svar är av intresse för uppdragsgivaren.

Analys av enkätsvar

De data som genererats med webbenkätternas kvantitativa frågor har analyserats i statistikprogrammet SPSS. Frekvenstabeller över svarsfördelning och medelvärden har tagits fram och redovisas i bilaga 3 respektive bilaga 5. Svar på kvalitativa frågor har bearbetats i en tematisk analys där svarens innehåll sätts i relation till utvecklingsprojektets mål.

Webbenkätternas respondenter

I detta avsnitt redovisas data som beskriver den uppföljande webbenkätens respondenter. De data som presenteras i detta avsnitt har inte genomgått någon filtrering. Data som beskriver den inledande enkätens respondenter redovisas i delrapport 1.

5. Se tabell 1 i bilaga 3: Webbenkätternas respondenter och resultat.

6. Se tabell 2 i bilaga 3: Webbenkätternas respondenter och resultat.

7. Se bilaga 3: Filtrering av enkätsvar.

En majoritet av de respondenter som har besvarat den uppföljande enkäten är kvinnor. Hälften av respondenterna är 56 år eller äldre⁸. En stor majoritet av målgruppen chefer och omkring hälften av målgruppen personal uppger att de har ansvarat för, respektive arbetat inom, en verksamhet som möter ensamkommande barn under 1–5 år⁹. Nära 40 procent av personalen svarar att de har arbetat inom en sådan verksamhet under 6–15 år. Något fler än hälften av målgruppen gode män uppger att de har haft sitt uppdrag under 1–5 år, medan cirka en tredjedel har haft uppdraget i 6–15 år.

Skolan är den verksamhet som representeras av flest chefer och personal. Näst flest personal jobbar inom socialtjänsten, medan näst flest chefer arbetar inom primärvården (se tabell 1 nedan).

Tabell 1: Uppföljande enkäter: Fördelning av chefer och personal inom olika verksamheter.

Verksamhet	Chefer	Personal	Totalt	Procent
Grundskola eller gymnasium	9	25	34	38 %
Socialtjänst	3	17	20	22 %
Boende i kommunal regi	3	10	13	14 %
Primärvård	7	3	10	11 %
Barn- och ungdomspsykiatri (BUP)	2	5	7	8 %
Annat	11	22	33	37 %
Boende i privat regi	2	0	2	2 %
Boende Gryning Vård AB	1	0	1	1 %
Totalt:	28	62	90	99,5 %

N-tal: chefer 27, personal 62, Bortfall: Chefer 7 %, Personal 5 %. 1 = "barn- och ungdomsmedicinmottagning i öppenvård, ej i primärvårdens regi dock". 2 = "Barnmedicinsk mottagning", "Barn och ungdomsmott".

Drygt hälften av politikerna sitter i en kommunstyrelse¹⁰. En fjärdedel sitter i en socialnämnd och cirka en femtedel sitter i en hälso- och sjukvårdsnämnd. Ett flertal politiker uppger att de sitter i flera nämnder.

2.3.2 Genomförande av telefonintervjuer med projektdeltagare

Under våren 2013 genomfördes telefonintervjuer med 50 projektdeltagare varav sex män och 43 kvinnor. Urvalet av intervjupersoner genomfördes i två steg. Inledningsvis tillfrågades samtliga personer som deltagit vid projektaktiviteter i form av nätverksmöten för GR:s nätverk för ensamkommande barn, undantaget individer som redan mottagit en uppföljande webbenkät. Eftersom alltför få personer tackade ja tillfrågades även samtliga personer som anmält sig till projektets slutkonferens, undantaget individer som redan mottagit en uppföljande webbenkät. Av 50 intervjuade personer har 46 deltagit vid projektets slutkonferens medan 17 har deltagit vid minst ett nätverksmöte där preliminära resultat från forskningsstudien har presenterats.

De intervjuade personerna representerar totalt femton kommuner varav tio är GR-kommuner. Flertalet intervjupersoner arbetar inom en kommunal verksamhet såsom socialtjänst, skola eller boende. Övriga arbetar inom Gryning Vård AB, Primärvården, Migrationsverket och Fyrbodals kommunalförbund. Endast en politiker har intervjuats. Detta beror på att målgruppen politiker utgjorde en mycket liten andel av deltagarna vid utvecklingsprojektets aktiviteter, varav endast en politiker besvarade förfrågan om att ställa upp på telefonintervju. Detta innebär att de kvalitativa data som tillämpas vid utvärdering av utvecklingsprojektets effektmål främst belyser målgrupperna chefer och personal. En sammanställning av intervjupersonernas yrken och verksamhetsområden ges i bilaga 6.

8. Se tabell 3 i bilaga 3: Webbenkäternas respondenter och resultat.

9. Se tabell 4 i bilaga 3: Webbenkäternas respondenter och resultat.

10. Se tabell 5 i bilaga 3: Webbenkäternas respondenter och resultat.

Flertalet intervjuer spelades in och transkriberades. Vid ett mindre antal intervjuer antecknades svar och citat under pågående samtal. Materialet har genomgått en kvalitativ innehållsanalys som synliggör återkommande teman i intervjupersonernas utsagor. Intervjuerna pågick under 10–40 minuter. Den intervjuguide som användes vid intervjuerna bifogas i bilaga 7.

2.3.3 Genomgång av budget- och styrdokument

Även vid genomgången av budget- och styrdokumenterna uppmättes ingångs- och utgångsvärden. Avsikten har varit att *jämföra* i vilken utsträckning ensamkommande barn omnämns i budget- och styrdokument som avser år 2011 respektive 2013, för att få en bild av i vilken mån och på vilka sätt ensamkommande barns situation uppmärksammas i dessa dokument, samt huruvida detta har förändrats under projektperioden.

Budget- och styrdokument samlades in via GR-kommunernas webbplatser och direkt via kontakt med ansvariga personer under hösten 2011 och våren 2013. De dokument som efterfrågades var:

- Den totala övergripande kommunbudgeten
- Budget/styrdokument för socialnämnd eller motsvarande¹¹
- Budget/styrdokument för barn- och utbildningsnämnd eller motsvarande
- Budgetdokument från fyra av Göteborgs tio stadsdelsnämnder
- Budgetdokument från sju hälso- och sjukvårdsnämnder inom Västra Götalandsregionen

Urval av stadsdelsnämnder beslutades i samråd med nyckelpersoner med god kunskap om ensamkommande barn och situationen i Göteborgsregionen¹². En lista över samtliga insamlade dokument finns i bilaga 9.

Vid genomgångarna sökte utvärderarna efter begreppen *ensamkommande flyktingbarn*, *ensamkommande barn* samt *asylsökande barn*. Vid den uppföljande genomgången användes även sökordet *ensamkommande ungdomar*. Sökningar har även genomförts på begreppet *barnperspektiv* eftersom ensamkommande barn kan gå in även under denna beteckning. Endast textdokument har granskats. Sökträffar som enbart består av tabellposter har inte räknats.

Resultatet presenteras dels i form av en kvantitativ sammanställning som jämför antalet skrivningar om ensamkommande barn i dokument som avser år 2011 respektive 2013. Med *antal* skrivningar avses här antalet gånger som en av de ovan nämnda söktermerna förekommer i den löpande texten. Den kvantitativa sammanställningen redogör också för antalet dokument samt kommuner/ stadsdelar/hälso- och sjukvårdsnämnder som nämner ensamkommande barn. Dokument som innehåller någon av söktermerna i löpande text har även genomgått en kvalitativ analys som undersöker i vilka sammanhang ensamkommande barn och ungdomar omnämns. Den föreliggande rapporten jämför även hur detta ser ut i dokument som avser år 2011 respektive 2013.

Metoden för genomgång av budget- och styrdokument ger uppgifter om faktiska förhållanden och eventuella förändringar vad gäller förekomsten av skrivningar om ensamkommande barn och ungdomar, men inga belägg för att sådana förändringar har orsakats av projektet. För att bedöma i vilken mån projektet har bidragit till sådana eventuella förändringar ombads målgruppen politiker att besvara enkätfrågor om huruvida ensamkommande barns och ungdomars situation och behov uppmärksammas i budgeten, samt huruvida de anser att projektet har bidragit till att ensamkommande barn och ungdomar som grupp blivit mer uppmärksammade i samband med budgetförhandlingar i respondentens nämnd/er.

11. Kommunerna är organiserade på olika sätt vilket innebär att vissa kommuner inte har separata budgetdokument för olika nämnder. I dessa fall är nämndernas budgetdokument inkluderade i kommunens övergripande budgetdokument. Detta kan i sin tur innebära att olika nämnders budgetar inte är lika detaljerade som i de fall där varje nämnd har egna budgetdokument. Vidare är det skillnad på kommunernas budgetdokument i det avseendet att vissa är mer utförliga rent textmässigt än andra. I vissa fall har enbart ekonomiska redogörelser i tabellform erhållits.

12. De 13 kommuner som ingår i Göteborgsregionens kommunalförbund.

2.4 Metoddiskussion

Utvärderingens design har utformats i enlighet med de riktlinjer som tillhandahålls av Europeiska Flyktingfonden III (ERF 2010). Dessa riktlinjer anger bland annat att utvärderingen ska undersöka huruvida projektet har genererat förändringar i relation till projektmålen genom att jämföra ingångs- och utgångsvärden. För att mäta huruvida en sådan förändring har skett krävs att *samma individer* tillfrågas vid två tillfällen. Omständigheter som utvärderarna inte själva råder över har resulterat i att utvärderarna saknar e-postadresser till samtliga respondenter som besvarade den första enkäten¹³. Samtliga enkätrespondenter som besvarat den inledande enkäten har därför inte kunnat nås vid den uppföljande enkäten. Detta minskar tyvärr utgångsvärdets validitet.

Utvärderarna saknar delvis uppgifter om *vilka* tillfrågade respondenter som har besvarat den inledande enkäten för målgruppen personal. Detta beror på att inbjudan att besvara enkäten skickades ut i form av en webblänk, vilket medför att dessa enkätsvar inte kan kopplas till enskilda e-postadresser. Detta möjliggjorde för chefer att vidarebefordra enkäten till berörd personal, men försämrade "träffsäkerheten" hos den uppföljande enkäten, som inte kunde avgränsas till att enbart nå personer som besvarat den inledande enkäten. Svar från respondenter som uppgett att de *inte* besvarade den inledande enkäten har filtrerats bort vid uppmätning av utgångsvärden i syfte att förbättra "träffsäkerheten" och resultatets reliabilitet.

Då listan över e-postadresser till enkätrespondenter jämförs med de e-postlistor som projektpersonalen har använt vid utskick av nyhetsbrev och inbjudan till konferenser respektive nätverksmöten, framgår att samtliga enkätrespondenter inte återfinns på dessa listor. Detta innebär att en viss andel av de respondenter som mottagit den uppföljande webbenkäten sannolikt inte har tagit del av utvecklingsprojektet. De respondenter som uppgav att de inte känner till projektet har filtrerats bort vid analys av frågor som vänder sig till utvecklingsprojektets deltagare. Denna filtrering innebär en ökad validitet på bekostnad av ett mindre underlag för beräkning av utgångsvärden.

Sammanfattningsvis uppmanas läsaren att tolka utgångsvärden och procentuella förändringar mellan ingångs- och utgångsvärden mycket försiktigt då en rad metodproblem medför en minskad validitet i de kvantitativa resultaten. Utvärderingens kvalitativa resultat har dock en god validitet.

Datinsamlingen inför slututvärderingen utfördes vid en tidpunkt då forskningsstudien ännu inte var färdigställd. Detta innebär att spridningen av forskningsstudien och studiematerialet kan komma att generera en kunskapsökning som inte kan redovisas i denna slututvärdering. ●

13. Detta beror på en osäkerhet i hur stor omfattning chefer som ombads att vidarebefordra länken med enkätformuläret till sin personal meddelade utvärderarna vilka e-postadresser länken skickats vidare till.

Kapitel 3. Utvärderingens teoretiska utgångspunkter

Det övergripande syftet för projekt *Ensamkommande barn och ungdomar...* är att det ”mottagande och stöd som ges för att de ensamkommande barnen ska få goda förutsättningar för utveckling och integration” (Stretmo 2011:1). Utvärderingens teoretiska utgångspunkt är därför den forskning som bedrivits inom EU:s social- och regionalfonder om hur program och projekt som beviljas medel genererar hållbara resultat. Utvärderarna har inte kunnat finna någon motsvarande forskning som avser Flyktingfondens program. Den utvärdering som gjordes av program ERF II (Rosén et al 2009) visade dock på att Flyktingfonden har litat alltför mycket på de enskilda projekten i arbetet att definiera innebörden av effektmål. Detsamma gällde även definitioner av de orsaksmekanismer som villkorar projektens långsiktiga målluppfyllelse. Huruvida detta har förändrats inom det nu aktuella ERF III har ännu inte utvärderats.

Forskning kring EU:s social- och regionalfonder visar på några mekanismer som är viktiga för att uppnå hållbarhet i resultat av projekt eller program (Brulin & Svensson 2011). Dessa är:

1. Ett aktivt ägarskap inom ramen för en effektiv och genomskinlig projektorganisation.
2. Samverkan mellan viktiga aktörer och organisationer och som bygger på gemensam kunskapsbildning varvat med handling.
3. Ett utvecklingsinriktat lärande som leder till multiplikatoreffekter¹⁴.

Forskarna ser projektorganisationen som grundläggande för att projektet ska leda till hållbar utveckling. Tre funktioner beskrivs som viktiga, nämligen; *ett aktivt ägarskap, professionell styrning och en kompetent projektledning* enligt följande definition.

Med ett aktivt ägarskap menar vi att det finns starka aktörer som kan skapa förutsättningar för att ett projekt drivs framåt och tar ansvar för att resultaten tas omhand och blir till långsiktigt hållbara effekter. Ägarna utser en styrgrupp som tar strategiska beslut och återkopplar informationen om projektets utveckling till ägarna. Ägarna och styrgruppen har ansvar för strategiska frågor medan projektledarnas uppgift är det operativa arbetet (Ibid. 2011:25).

Brulin & Svensson beskriver den optimala projektorganisationen som en balanserad kedja där ingen länk får vara för svag eller för stark. Studier visar att det behövs aktiva projektägare som stödjer och ställer krav på styrgruppen, liksom att styrgruppen behöver ha en nära dialog med projektledaren (Brulin & Svensson 2007). Det sistnämnda skapar enligt forskarna möjlighet till reflektion och därmed även lärande. I styrgruppen behövs en fungerande samverkan för att strategiska beslut ska kunna tas och projektet drivas vidare. Detta diskuteras vidare i relation till projektresultatet i kapitel 8. ●

14. Multiplikatoreffekter – kostnaden för insatsen understiger vinsterna.

Kapitel 4. Projektprocessen

Nedan ges en kort beskrivning av projektprocessen under åren 2011 och 2012. Avsnittet bygger på intervjuer med projektledare, forskare samt projektsamordnaren. I detta kapitel sammanfattas även de två tidigare delutvärderingarna (Sennemark 2011, Moberg 2012).

4.1 En kort beskrivning av projektprocessen

Projektet bestod av en forskningsstudie och ett utvecklingsprojekt kopplat till forskningsstudien. Förfrågan om att genomföra forskningsstudien kom från den Sociala styrgruppen, som har det politiska ansvaret för det arbete som Göteborgsregionens kommunalförbund (GR) utför inom det sociala området, och från det nätverk för ensamkommande barn som drivs av GR. Den ursprungliga projektansökan ställdes till Europeiska Flyktingfonden III och gällde en treårig studie. Projektet beviljades medel för två år vilket medförde en minskning av studiens omfång.

Projektpersonalen har utgjorts av en projektledare tillika doktorand¹⁵, en forskare¹⁶, en projektsamordnare på FoU i Väst/GR samt en projektmedarbetare. Under projektprocessen har två olika personer haft tjänsten som projektmedarbetare. Projektledaren har även skrivit projektansökan. Projektsamordnaren har framförallt ansvarat för utvecklingsprojektet.

Forskningsstudien har utförts av projektledaren/doktoranden och forskaren. Studien består av en registerstudie samt intervjuer med ensamkommande ungdomar och yrkesgrupper som möter barnen, såsom socialsekreterare, personal på gruppboenden och familjehem, gode män, lärare, skolhälsovård och primärvård. Registerstudien analyserar akter från Migrationsverket och socialtjänsten gällande de ensamkommande barn och ungdomar som GR-kommunerna tog emot under 2008. Under genomförandet av studien har projektpersonalen fått stöd från en vetenskaplig handledare vid FoU i Väst/Gr samt en samrådsgrupp bestående av representanter för GR, Gryning Vård, socialtjänsten, Flyktingbarnteamet, stadsledningskontoret i Göteborg och primärvården. Gruppen har fungerat som en informell styrgrupp, dock utan budgetansvar.

Av projektplanen framgår att kommuner inom GR på egen hand har utvecklat rutiner för mottagande av ensamkommande barn, och att det vid den rådande tidpunkten pågick diskussioner om hur gemensamma lösningar skulle kunna utvecklas. En avsikt med studien var därför att bidra till en sådan utveckling genom att belysa befintliga erfarenheter och insatser ur ett samverkansperspektiv. Forskningsstudien kommer att publiceras under senhösten 2013. Samtidigt publiceras även ett tillhörande studiematerial som har utformats för berörda yrkesgrupper.

Inom ramen för utvecklingsprojektet har projektet genomfört två konferenser¹⁷ och ett flertal nätverksträffar med GR:s nätverk för ensamkommande barn. Vid dessa tillfällen har forskarna presenterat preliminära forskningsresultat.

15. Live Stretmo, doktorand i sociologi vid Institutionen för sociologi och arbetsvetenskap, Göteborgs universitet.

16. Charlotte Melander, universitetslektor i socialt arbete vid Institutionen för socialt arbete, Göteborgs universitet.

17. Konferensen Kunskapsdag om ensamkommande flyktingbarn den 8 februari 2012 samt projektets slutkonferens den 21 november 2012.

4.2 Sammanfattning av tidigare delrapporter

Nedan ges en kort sammanfattning av de två delrapporter som tidigare presenterats inom ramen för den lärande utvärderingen (Sennemark 2011 och Moberg 2012).

4.2.1 Delrapport 1

I september 2011 genomfördes en inledande webbenkät till personal och chefer inom verksamheter som möter ensamkommande barn, gode män samt politiskt förtroendevalda. Ingångsvärden som avser målgruppernas kunskap uppmättes i spannet 6,0 – 8,1. Vad gäller trygghet i yrkesrollen uppmättes ingångsvärden i spannet 6,4 – 8,3. Målgruppen gode män angav genomgående högre ingångsvärden än övriga målgrupper, medan målgruppen politiker angav lägre ingångsvärden än övriga målgrupper. Generellt uppmättes högre ingångsvärden för män än för kvinnor.

Enkätrespondenterna efterfrågade också mer kunskap om barnens bakgrund och kunskap om hur barnen upplever sin situation. De brister inom befintliga strukturer som påtalades gällde främst avsaknad av tydliga riktlinjer för de olika aktörernas ansvarsområden och avsaknad av en helhetssyn som delas av alla aktörer som arbetar med ensamkommande barn. Chefer påtalade även brister vid samverkan och samordning. Det var också tydligt att det fanns ett behov av mer information kring hur barnen själva upplever och hanterar sin situation.

Utvärderarna gjorde bedömningen att enkätresultaten visade att den självupplevda kunskapsnivån hos målgrupperna var relativt hög. Information om övriga aktörer, tydligare riktlinjer för ansvarsområden och det konkreta arbetet bedömdes kunna undanröja en del av de brister som respondenterna beskrev. Utvärderarna bedömde också att forskningsstudien skulle kunna ge svar på många av enkätrespondenternas frågor. Den inledande enkätundersökningen uppmärksammade därmed kunskapsluckor som forskningsstudien eventuellt skulle kunna bidra till att fylla.

Granskningen av kommunernas budget/styrdokument visade att de ensamkommande barnen nämndes i begränsad utsträckning i dokumenten. Ett antal GR-kommuner tog år 2011 emot många ensamkommande barn utan att det avspeglades i styrdokumentet. Möjligen gick barnen in under andra poster i dokumenten. Utvärderarna bedömde att den betoning på barnperspektiv och barnkonsekvensanalyser som återfanns i några av dokumenten från Göteborgs Stad kunde komma ensamkommande barn tillgodo.

4.2.2 Delrapport 2

Den andra delutvärderingen genomfördes under hösten 2012. Datainsamlingen bestod av intervjuer med projektpersonalen, politiker i den Sociala styrgruppen samt representanter för projektets samrådsgrupp. Dessutom nåddes deltagare i utvecklingsprojektet i samband med projektaktiviteter; fokusgrupper genomfördes vid ett nätverksmöte för Göteborgsregionens Nätverk för ensamkommande barn och enkäter besvarades av deltagare vid projektets två konferenser.

Enkätresultatet från slutkonferensen visade att deltagarna hade fått en ökad kunskap, nya insikter samt i viss mån nya kontakter. Respondenter efterfrågade mer fördjupad kunskap inom enskilda verksamhetsområden samt mer kunskap och diskussioner med fokus på praktiskt förbättringsarbete och verksamhetsutveckling.

Delutvärderingen visade att deltagarna i utvecklingsprojektet uttryckte ett intresse för, och ett stort behov av, mer kunskap om målgruppens situation, fungerande arbetsmetoder samt om andra berörda verksamheters uppdrag. Det framkom att det fanns behov av vidare erfarenhetsutbyte bland personer som arbetar med ensamkommande barn. Detta behov kom främst till uttryck vid fokusgrupper med deltagare i Göteborgsregionens Nätverk för ensamkommande barn.

Utvärderarna bedömde att utvecklingsprojektets aktiviteter hade haft en begränsad betydelse och legat på en alltför generell nivå. Ett önskemål från deltagarnas sida var därför att den information och kunskap som forskningsstudien producerar skulle anpassas efter olika yrkesgrupper och verksamheter. Några deltagare menade även att forskningsstudien borde nå både personal, chefer och beslutsfattare i såväl Göteborg som kranskommunerna. Göteborgsregionens förbundsstyrelse och kommunstyrelsen nämndes som viktiga mottagare för spridningsaktiviteter.

Vid intervjuer med projektpersonal framkom att sammanställningen av forskningsstudien tog mycket tid, vilket innebar att det inte var möjligt att genomföra spridningsaktiviteter under hösten 2012 i den omfattning som projektet hade för avsikt att göra. Spridningsaktiviteter (dvs. aktiviteter inom ramen för utvecklingsprojektet) har dock genomförts enligt den aktivitetsplan som anges i projektplanen. Då det visade sig vara svårt att presentera preliminära forskningsresultat blev dessa spridningsaktiviteter dock mer av marknadsföring inför den kommande forskningsstudien än spridning av resultat i sig. Detta var en effekt av projektets design som innebar att forskningsprojektet och utvecklingsprojektet genomfördes parallellt.

Delutvärderingen visade på ett stort behov av ytterligare spridningsarbete för att få till stånd en implementering av förändrade arbetsmetoder i verksamheterna utifrån den kunskap som forskningsstudien tillför. Det framkom också att Flyktingfondens regelverk inte tillät projektet att arbeta vidare med implementering och spridning av resultat efter det att studien är sammanställd. FoU i Väst/GR hade vid sammanställningen av delrapporten inte de ekonomiska möjligheter som krävs för att ensamma finansiera ett implementeringsarbete, men såväl projektägare som anlitade forskare sade sig vara intresserade av att arbeta vidare med spridningsaktiviteter om förutsättningar gavs. ●

Kapitel 5. Resultat utifrån utvecklingsmål

Detta kapitel behandlar projektets två *utvecklingsmål*. Det ena utvecklingsmålet anger att information om studien ska spridas enligt den aktivitetsplan som anges i projektplanen (Stretmo 2011). Detta mål har utvärderats genom deltagande observation och intervjuer med projektpersonalen. Det andra utvecklingsmålet anger att målgrupperna ska uppleva att de är delaktiga i en kunskaps- och verksamhetsutvecklingsprocess. Detta mål har utvärderats genom att personer som har deltagit vid en eller flera av utvecklingsprojektets aktiviteter har tillfrågats om sin upplevelse av delaktighet.

5.1. Aktivitetsplanen

I enlighet med aktivitetsplanen har projektet genomfört två konferenser samt deltagit vid ett antal möten i Göteborgsregionens nätverk för personer som arbetar med ensamkommande barn. Vid dessa nätverksträffar har forskningsstudiens preliminära resultat presenterats och diskuterats. I samband med projektaktiviteter har även sakkunniga bjudits in för att hålla föredrag eller delta i paneldiskussioner. Vid den första konferensen, som kallades Kunskapsdag om ensamkommande flyktingbarn, deltog 160 personer. Vid slutkonferensen deltog 323 personer. Nätverket för ensamkommande barn omfattar 67 deltagare¹⁸.

I enlighet med aktivitetsplanen har information om forskningsstudien spridits genom artiklar i publikationer; tidskriften FOURUM, FoU-antologin *Barn av vår tid: Aktuell forskning om barn och Familjer* samt GU-journalen. Information om projektet har även spridits med hjälp av en folder och via webbsidor tillhörande FoU i Väst/GR, FoU Välfärd, GR och Gryning. Preliminära forskningsresultat och information om projektet har även spridits vid ett flertal seminarier och möten på olika nivåer inom FoU i Väst och GR.

Ett fåtal punkter på aktivitetsplanen har utgått, däribland förankring och kunskapsspridning inom socialchefs nätverket och en referensgrupp med ungdomar. På några punkter råder oklarhet om huruvida de kommer att genomföras eller inte. Det gäller huruvida det sker ytterligare möten med GR:s förbundsstyrelse och sociala styrgrupp efter det att rapporten är färdig.

Utvärderarna bedömer att utvecklingsmålet att sprida information om studien enligt aktivitetsplanen har uppnåtts. En fullständig sammanställning över samtliga planerade och genomförda aktiviteter ges i bilaga 8.

5.1.2 Synpunkter om utvecklingsprojektets aktiviteter

Resultat från de enkäter som genomfördes under projektets två konferenser visar att majoriteten av konferensdeltagarna hade behållning av konferenserna. Vid den första konferensen svarade minst tre fjärdedelar att konferensens olika inslag var bra eller mycket bra. Vid slutkonferensen uppgav en tredjedel av respondenterna att konferensen i hög grad stämde in på deras förväntningar. Deltagarnas synpunkter på konferenserna och deras innehåll beskrivs mer ingående i den andra delutvärderingen (Moberg 2012).

18. Detta framgår av en lista över e-postadresser till samtliga deltagare i nätverket som utvärderarna erhållit.

Några personer som deltog vid slutkonferensen och lyssnade på forskarnas presentationer av preliminära forskningsresultat menade att forskarna har dragit alltför långtgående slutsatser utifrån intervjuer med ett litet urval av ensamkommande ungdomar. Brist på reflektion kring forskningsstudiens resultat, att resultaten inte relaterades till de juridiska bestämmelser som olika verksamheter har att förhålla sig till och ett alltför stort individfokus beskrevs som brister i redovisningen.

Hela projektet och rapporten är ju väldigt fokuserad på individer och på individuella berättelser. Jag hade önskat att man hade varit tydligare med sammanhanget med asyllagstiftning; vad som förväntas av lagstiftaren på de verksamheter som jobbar kring de ensamkommande barnen, utifrån att de står under utvisningshot – hela det paketet, som jag tycker att man missat lite i det här projektet.

De invändningar mot forskningsstudien som presenteras i stycket ovan kom främst från chefer som också menade att konferensen inte tillförde dem någon ny kunskap.

Den uppföljande webbenkäten visar att utvecklingsprojektets spridningsaktiviteter i form av informationsutskick i olika former har nått fram till respondenterna i varierande omfattning. Drygt en fjärdedel uppgav att de har läst om projektet i nyhetsbrev från FoU i Väst/GR eller GR, medan ett mindre antal svarade att de har tagit del av FoU-antologin, artiklar i tidskrifterna FoUrum eller GU-journalen, informationsfoldrar samt information på webbplatser¹⁹.

5.2. Deltagande i en kunskaps- och verksamhetsutvecklingsprocess

Projektets andra utvecklingsmål är att personal, chefer och politiskt förtroendevalda upplever sig delta i en kunskaps- och verksamhetsutvecklingsprocess där studien har en central roll. Indikatorn för måluppfyllelseanalys av detta mål är att "75 procent av urvalet²⁰ ska känna sig delaktiga i processen".

Samtliga intervjupersoner har deltagit i en eller flera projektaktiviteter och kallas därför för projektdeltagare. En mindre andel av projektdeltagarna upplevde att de varit delaktiga i en kunskaps- och verksamhetsutvecklingsprocess där studien har spelat en central roll. Två personer menade att de har varit delaktiga eftersom de har följt processen och deltagit vid flera möten. Andra menade att de har varit delaktiga genom att bli intervjuade av forskarna som genomfört studien. Ytterligare personer svarade att de inte personligen har *bidragit till* att utveckla kunskap, men de har tagit del av ny kunskap genom att medverka i projektet och att studien på så sätt har bidragit till en lokal verksamhetsutveckling.

Ja, man är ju del av det. Jag har ju fått med mig någonting och den kunskapen gör ju att arbetet i min kommun utvecklas, och där ligger den här rapporten till grund.

Flera projektdeltagare menade att konferenser eller nätverksmöten har bidragit till en kunskapsutveckling, men att studien inte självklart har spelat en central roll i denna. Istället betonas erfarenhetsutbytet under nätverksmöten, samt paneldiskussion och inbjudna föreläsare vid projektets slutkonferens.

Majoriteten av de intervjuade menade dock att de *inte* har varit delaktiga i en kunskaps- och verksamhetsutvecklingsprocess där studien spelar en central roll. Främsta orsaken som framfördes var att de endast har deltagit i projektaktiviteter vid ett enstaka tillfälle. Ett återkommande svar var också att studien är *en av många* saker som bidrar till en större förståelse och kunskap, men att den inte på egen hand bidrar till verksamhetsutveckling. Målsättningen om att 75 procent av urvalet ska känna sig delaktiga är därmed inte uppnått.

19. Se tabell 6 i bilaga 3: Webbenkätens respondenter och resultat.

20. "Urvalet" innebär i detta fall personer som varit med i någon av projektets aktiviteter genom att delta i ett nätverk eller vid en konferens.

5.3 Intresse för forskningsstudien

Aktiviteter har genomförts i syfte att sprida kunskap och information om projektet och forskningsstudien. Att deltagare har tillförts ny kunskap har framgått av delrapport 2 och framgår även av kapitel sex i den föreliggande rapporten, i vilket utvecklingsprojektets effektmål utvärderas.

I delrapport 2 gjorde utvärderarna bedömningen att projektets två konferenser och forskarnas medverkan vid nätverksmöten har fungerat som marknadsföring inför den kommande rapporten snarare än som tillfällen att sprida färdiga forskningsresultat. I vilken mån har då dessa aktiviteter bidragit till att skapa ett intresse för den kommande forskningsstudien och det tillhörande studiematerialet? Av 50 projektdeltagare som intervjuades per telefon uppgav 48 att de är intresserade av att ta del av rapporten medan en person inte längre arbetade med frågan och en menade att hen inte hade tid att läsa den. Flera personer sa också att de hade letat efter studien på nätet och ser mycket fram emot att läsa den. Flertalet av de tillfrågade sade sig också vilja ta del av studiematerialet eller låta kollegor ta del av det för att öka deras förståelse för frågor som rör ensamkommande barn.

Det är ju verkligen det man behöver. Med tanke på att jag är den enda [med denna profession] i kommunen, kan det ju verkligen ge mina kollegor en större förståelse också. Väldigt bra.

Flera chefer uppgav att de vill att personalen får ta del av studiematerialet. En mindre andel av de intervjuade menade att de måste se studiematerialet innan de kan avgöra om det är intressant eller inte.

Vid intervjuerna ställdes även frågan *på vilket sätt vill du helst ta del av materialet?* Det vanligaste svaret bland både chefer och personal var att man gärna går på en föreläsning där studien presenteras i korthet. Ett mindre antal kunde tänka sig att delta i ett seminarium som ger möjlighet att diskutera studiematerialets innehåll och/eller studiens resultat med personer inom andra verksamheter eller personer med samma yrke från andra kommuner. De flesta chefer svarade att de också vill läsa rapporten på egen hand.

De intervjuade deltagarna uttrycker överlag ett stort intresse för den kommande studien och studiematerialet. Detta intresse betraktas av utvärderarna som en del av utvecklingsprojektets resultat även om det inte direkt kan kopplas till de fastställda utvecklingsmålen.

En intressant fråga är också huruvida projektaktiviteterna har ökat projektdeltagarnas allmänna intresse för frågor som rör ensamkommande barn och ungdomar. Drygt hälften av intervjupersonerna, däribland gode män, personal och chefer inom en mängd olika verksamheter, uppgav att medverkan vid konferensen och/eller nätverksmöten har ökat deras intresse för att lära sig mer om frågor som rör ensamkommande barn. Somliga uppgav att deras intresse för frågorna har ökat på grund av att projektet har belyst ett kunskapsfält som för dem var något nytt. Andra uppgav att deltagande i projektaktiviteter har gett insikter om komplexiteten i det arbete som utförs med och runt ensamkommande barn och ungdomar vilket har gett en ökad lust att lära sig mer. Intervjupersoner som svarade att de inte har fått ett ökat intresse för frågorna menade att de redan var intresserade eller att deras yrke innebär att de måste intressera sig för frågorna.

Att utvecklingsprojektets aktiviteter har bidragit till att öka intresset för kunskap om ensamkommande barn är ett positivt och viktigt resultat som bäddar för att framtida kompetenshöjande insatser kommer att tas emot med intresse. ●

Kapitel 6. Resultat utifrån effektmål

I detta kapitel redovisas resultat utifrån utvecklingsprojektets effektmål. I kapitlets första del redovisas resultat i förhållande till de effektmål som avser projektdeltagarnas lärande. Dessa mål utvärderas genom en jämförelse mellan de ingångs- och utgångsvärden som uppmäts med webbenkäter samt kvalitativa textanalyser av enkätsvar på den uppföljande webbenkätens öppna frågor och telefonintervjuer med projektdeltagare. Då det är aktuellt hänvisas även till resultat som tidigare redovisats i delrapport 1 och 2.

I kapitlets andra del redovisas resultat utifrån det effektmål som anger att antalet skrivningar om ensamkommande barn ska öka i budget- och styrdokument. Detta mål utvärderas genom jämförelser av kvantitativa och kvalitativa resultat från en inledande respektive uppföljande genomgång av budget- och styrdokument. Resultatet av den inledande genomgången presenterades redan i delrapport 1 (Sennemark 2011).

6.1 Mätning av effektmål som avser projektdeltagarnas lärande

För varje målgrupp finns ett flertal effektmål. Vid den resultatredovisning som här följer delas målen in i tre avsnitt; mål som avser kunskap om ensamkommande barns situation, mål som avser kunskap om andra aktörer och brister i systemet, samt mål som avser en ökad trygghet i den egna yrkesrollen. De indikatorer som tillämpas vid utvärderingen av dessa effektmål anger att den självupplevda kunskapen respektive tryggheten ska öka med 25 procent. Tabeller som redovisar samtliga uppmätta ingångs- och utgångsvärden och förändringen dem emellan återfinns i bilaga 7.

6.1.1 Effektmål angående kunskap i frågor som rör ensamkommande barn

De effektmål som handlar om projektdeltagarnas kunskap i frågor som rör ensamkommande barn är följande:

- Chefer, personal och politiker ska ha ökat sin kunskap om förhållningssätt och insatser som kan stärka barnens utveckling och integration.
- Politiker och chefer ska ha ökat sin kunskap om barnens situation och behov.
- Personal ska ha ökat sin kunskap om vilka frågor som är särskilt viktiga att ställa för att få en god bild av ensamkommande barns situation, villkor och behov i olika faser av motagningsprocessen.
- Personal och chefer ska ha ökat sin kunskap om vad barnen själva efterfrågar i form av hjälp och stöd.

Effektmål: Ökad kunskap om förhållningssätt och insatser

Samtliga målgrupper ombads ta ställning till påståendet "Jag har idag goda kunskaper om insatser som stärker ensamkommande barns och ungdomars utveckling och integration". Upp-

mätta utgångsvärden ligger i spannet mellan 6 (politiker) och 8,2 (gode män)²¹. Den största ökningen uppmäts för personalen och uppgår till 5 procent. Som sämst uppmäts en *minskning* med 0,3 procent (politiker). För påståendet ”Jag har idag goda kunskaper om förhållningssätt som bidrar till ensamkommande barns och ungdomars utveckling och integration” uppmäts utgångsvärden i spannet mellan 5,87 (politiker) och 8,05 (gode män)²². Även här står målgruppen personal för den största uppmätta ökningen, som uppgår till 6,4 procent. För målgrupperna politiker och gode män har medelvärdet *minskat* med 1,8 respektive 0,9 procent.

Effektområdet att chefer, personal och politiker ska ha ökat sin självupplevda kunskap om förhållningssätt och insatser som kan stärka barnens utveckling och integration med 25 procent är inte uppnått. Som bäst uppmäts en ökning med 6,4 procent. Resultaten visar också att tre av åtta uppmätta utgångsvärden anger ett *minskat* medelvärde. Att utgångsvärdet i flera fall är lägre än ingångsvärdet reser frågor om metodens tillförlitlighet vilket diskuteras vidare i kapitel 8.

Effektområde: Ökad kunskap om viktiga frågor att ställa

Chefer, personal och gode män tog ställning till ”Jag har idag goda kunskaper om vilka frågor som är viktiga att ställa för att få en bild av ensamkommande barns och ungdomars situation och behov”. För personalen uppmäts en ökning på 7,4 procent²³. För målgrupperna chefer och gode män är medelvärdet i princip oförändrat; ökningen uppgår till 0,1 respektive 1,1 procent. Effektområdet att personal ska ha ökat sin kunskap om vilka frågor som är särskilt viktiga att ställa för att få en god bild av ensamkommande barns och ungdomars situation, villkor och behov är således inte uppnått.

Effektområde: Ökad kunskap om barnens situation, villkor och behov

Målgruppen politiker ombads ta ställning till påståendet ”Jag har idag goda kunskaper om ensamkommande barns och ungdomars situation och behov”. Resultatet visar på en *minskning* på 1,9 procent²⁴. För chefernas del visar den sammanlagda mätningen av effektområde 1-3 på mycket små förändringar vad gäller kunskap om barnens situation och behov. Effektområdet att politiker och chefer ska ha ökat sin självupplevda kunskap om barnens situation och behov är därmed inte uppfyllt.

Effektområde: Ökad kunskap om vilken hjälp och stöd barnen efterfrågar

Personal och chefer ombads ta ställning till påståendet ”Jag har idag goda kunskaper om vad ensamkommande barn och ungdomar själva vill ha för hjälp och stöd”. Här ser vi att personalens värde ökat med 3,9 procent, medan chefernas värde minskat med 0,3 procent²⁵. Utgångsvärdena uppgår till 6,50 respektive 6,07. Effektområdet att personal och chefer ska ha ökat sin kunskap om vad barnen själva efterfrågar i form av hjälp och stöd är inte uppfyllt.

Effektområde: Politikens ökade kunskap ger fler skrivningar om ensamkommande barn

Målgruppen politiker ombads ta ställning till två påståenden som syftar till att mäta huruvida projektet har påverkat i vilken grad ensamkommande barn omskrivs i budget- och styrdokument. Det första löd: ”Ensamkommande barns och ungdomars situation och behov uppmärksammas i budgeten”. Resultatet är en liten ökning (2,8 procent) och ett förhållandevis lågt utgångsvärde: 5,79²⁶. Det andra påståendet var: ”Vi brukar göra en barnkonsekvensanalys innan beslut fattas i nämnden/styrelsen”. Resultatet är en *minskning* av medelvärdet med 4,3 procent och ett lågt utgångsvärde: 5,46²⁷. Dessa svar tyder på att projektet *inte* har

21. Se tabell 1 i bilaga 5: Ingångs- och utgångsvärden.

22. Se tabell 2 i bilaga 5: Ingångs- och utgångsvärden.

23. Se tabell 3 i bilaga 5: Ingångs- och utgångsvärden.

24. Se tabell 4 i bilaga 5: Ingångs- och utgångsvärden.

25. Se tabell 5 i bilaga 5: Ingångs- och utgångsvärden.

26. Se tabell 6 i bilaga 5: Ingångs- och utgångsvärden.

27. Se tabell 7 i bilaga 5: Ingångs- och utgångsvärden.

medfört att ensamkommande barns situation och behov uppmärksammas i högre grad vid förhandlingar i nämnder. Antalet enkätsvar uppgår till 28 för båda frågor.

Kvalitativa resultat för effektmål om deltagarnas lärande

Jämförelser mellan ingångs- och utgångsvärden visar på en dålig måluppfyllelse för de effektmål som anger att projektdeltagarnas kunskap ska öka tack vare medverkan vid utvecklingsprojektets aktiviteter. Resultatet visar på små kunskapsökningar alternativt minskade värden. Att utvecklingsprojektets aktiviteter har tillfört ny kunskap framkom dock vid telefonintervjuer med projektdeltagare. Följande avsnitt redogör för den kunskapsutveckling som intervjupersonerna beskriver. Dessa resultat gäller främst målgrupperna chefer och personal.

Flertalet deltagare som intervjuas per telefon beskriver att projektet har tillfört dem någon form av ny kunskap och nya insikter. Några intervjupersoner säger exempelvis att de har fått en större insikt om barnens behov av att träffa svenska barn och ungdomar, behov av en vuxen att knyta an till, behov av någon att prata med och behov av någon som kan svara på barnens frågor om exempelvis möjligheter att återförenas med familjen. Ett liknande resultat framkom också av enkäten från slutkonferensen (Moberg 2012). En person som intervjuades per telefon inför slututvärderingen uppgav att konferensen gav nya perspektiv på barnens behov.

Jag fick kunskap om hur man kan tänka på barnets behov, och frågor om vem som kan finnas tillgänglig för barnet när det gäller att lyssna och svara på frågor om familjesituation, återförening med familjen osv; vem som fångar upp frågorna. Pratades t.ex. om att det kan finnas en familj som skickat barnet, ofta finns förväntningar på barnet att de ska kunna hjälpa familjen – och hur man kan tänka på det, att man kan prata med ursprungsfamiljen om hur det ser ut i Sverige och hur vi tänker om ensamkommande barn. Det är kunskap som vi har använt oss av i ett ärende.

En person talade om vikten av att insatserna organiseras utifrån barnens behov och inte utifrån myndigheternas behov.

Det belyste hur mycket av olika kontaktytor man blir utsatt för; att behöva repetera sin historia och knyta an till olika personer. Att vi har valt att organisera våra funktioner utifrån myndigheterna i stället för utifrån barnens behov, det blev väldigt tydligt, med alla olika insatser.

Många av de intervjuade reflekterade kring hur den egna verksamheten bemöter barnen och hur den borde utvecklas för att gynna barnen bättre. Desto mer sällsynt är att deltagare (enkätresponder och intervjupersoner) uttrycker att de har fått mer kunskap om vad barnen själva efterfrågar för hjälp och stöd. Att frågan har belysts vid forskarnas presentation under slutkonferensen framgår dock genom en person som uppgav att intervjuerna med ensamkommande barn var lärorika. Flera intervjupersoner, däribland en lärare och en socialsekreterare, svarade att projektet gav dem en ny syn på sin egen roll och insikten att de har en viktig funktion att fylla för de ensamkommande barnen.

Ett flertal projektdeltagare ger uttryck för ett lärande som inte står i direkt korrelation till något av effektmålen. Det gäller exempelvis aktuell kunskap om lagar, begrepp, juridiska processer, lägesbeskrivningar. Särskilt personer som uppgav att de nyligen har börjat arbeta med ensamkommande barn uppskattade att få en sådan kunskap till sig. En intervjuperson beskrev vilken kunskap projektet gett på följande sätt:

Vad jag fick reda på var alla de här förkortningarna, PUT och HVB, EBH och allt det där, det visste inte jag vad det stod för. Jag jobbade med svenska A i flera år men nu från och med nu höstas så jobbar jag lite med ensamkommande också så det är liksom nytt för mig. Därför tycker jag det var bra att få lite kunskap om vad detta är för någonting. Det här med alla förkortningar, Dublinärende, transnationella familjer och så vidare.

Flera projektdeltagare beskriver även att de tillägnat sig en generell kunskap om arbetet med ensamkommande barn och insikt i komplexiteten i detta arbete genom deltagandet i projektaktiviteter. Detta tyder på att utvecklingsprojektet har bidragit till lärande utöver vad som anges i effektmålen.

Resultatet av intervjuerna talar för att en kunskapsutveckling de facto har ägt rum hos målgrupperna personal och chefer. Intervjumaterialet beskriver dock inte omfattningen på denna kunskapsutveckling. Både webbenkäter och telefonintervjuer visar också att det fortfarande finns ett uppdämt kunskapsbehov kring de frågor som forskningsstudien syftar till att belysa. Många projektdeltagare efterfrågade exempelvis kunskap som medför en större förmåga att förstå vilka behov ensamkommande barn och ungdomar har. Behov av kunskap beskrivs närmare i kapitel sex, avsnitt 6.2 *Kunskapsbehov*.

6.1.2 Effektmål angående kunskap om aktörer och brister i systemet

De effektmål som avser kunskap om aktörer och brister i systemet är följande:

- Personal, chefer och politiker ska ha ökat sin kunskap om vad olika aktörer kan bidra med.
- Personal, chefer och politiker ska ha ökat sin kunskap om fallluckor och brister i systemet.

Effektmål: Ökad kunskap om vad olika aktörer kan bidra med

Personal, chefer och gode män ombads värdera sina kunskaper om vad följande respektive aktörer kan bidra med i sammanhanget genom att ange ett värde mellan 1 och 10 i relation till följande aktörer: barn- och ungdomspsykiatri (BUP), boenden för ensamkommande barn och ungdomar, ideella verksamheter, primärvården, skolan (grundskola, gymnasium) respektive socialtjänsten²⁸.

Chefernas kunskap om vad andra aktörer kan bidra med har som bäst ökat med 16,2 procent i förhållande till ideella verksamheter och som sämst *minskat* med 2,3 procent i förhållande till primärvården. Gentemot övriga aktörer ökar chefernas kunskap med mellan 2 och 7 procent. Chefernas utgångsvärde i denna fråga uppgår som högst till 7,41 och avser kunskap om vad socialtjänsten kan bidra med.

För personalen uppmäts som bäst en ökning med 13,5 procent gentemot barn- och ungdomspsykiatri, och som sämst en ökning på 5,5 procent gentemot ideella verksamheter. Personalens högsta utgångsvärde uppgår till 7,68 och gäller kunskap om vad skolan kan bidra med.

För gode män har kunskapen ökat mest i förhållande till primärvården. Ökningen uppgår till 7,1 procent. Det minst positiva resultatet gäller kunskap om vad boenden kan bidra med, där det uppmätta värdet var oförändrat. Målgruppens högsta utgångsvärde uppgår till 8,5 och avser kunskap om vad socialtjänsten kan bidra med.

Politikerna fick istället värdera sina kunskaper om olika aktörer genom att ta ställning till vad offentliga, privata respektive ideella aktörer kan bidra med²⁹. Resultatet visar på ökning mellan 6,4 (privata aktörer) och 1,8 procent (offentliga aktörer). Utgångsvärdena är förhållandevis låga; mellan 5,52 (privata aktörer) och 6,29 (offentliga aktörer). De låga värdena tyder på att politiker i nämnder som fattar beslut i frågor som rör ensamkommande barn behöver tillföras mer kunskap om vad olika aktörer kan bidra med i arbetet med dessa frågor.

Resultatet av den kvantitativa mätningen visar att effektmålet att personal, chefer och politiker ska ha ökat sin självupplevda kunskap om vad olika aktörer kan bidra med inte är uppnått. Den största uppmätta ökningen vad gäller kunskap om andra aktörer uppgår till 16,2 procent och avser chefernas kunskap om vad ideella verksamheter kan bidra med. För personalen uppmäts ökning som överstiger 10 procent gentemot fyra aktörer; barn- och ungdomspsykiatri, boenden, primärvård och skola.

28. Se tabell 9 i bilaga 5: Ingångs- och utgångsvärden.

29. Se tabell 10 i bilaga 5: Ingångs- och utgångsvärden.

Chefer, personal och gode män ombads även ta ställning till påståendet ”jag vet var jag kan vända mig för att få mer information om dessa aktörer”³⁰. För personal och chefer ökar värdet med 8,3 respektive 5,6 procent. För gode män *minskar* värdet med 1,2 procent. För chefer och gode män noteras förhållandevis höga ingångsvärden (7,6 och 8,7) vilket antyder att de kände till var de hittar information om de nämnda aktörerna redan före projektet. Politiker ombads ta ställning till påståendet ”Jag vet vart jag kan vända mig för att få mer information om offentliga, privata samt ideella aktörer”. Det uppmätta värdet anger en ökning på 10,4 procent³¹. Resultatet visar att målgruppen politiker i någon mån har tillförts kunskap om var de kan tillgå information om omnämnda aktörer. För chefer och personal uppmäts en mindre positiv ökning av sådan kunskap.

Kvalitativa resultat angående kunskap om aktörer

Då projektdeltagare som intervjuades per telefon beskriver vilken kunskap de har fått ut av projektet är det endast ett fåtal som uppger att de har fått en större kunskap om enskilda aktörer³². Däremot säger ett flertal att de har fått en överblick över arbetet och insikt om hur komplext arbetet med ensamkommande barn är, och hur många aktörer det involverar. Somliga uppgav också att de har fått insikt i hur andra kommuner eller professioner arbetar med ensamkommande barn och att detta arbete ser olika ut på olika platser.

Framför allt [har jag fått] mer överblick hur det faktiskt ser ut. Att man jobbar lite olika och att det ser lite olika ut i olika kommuner. Man tänker att alla jobbar som vi men att vi kan få en inblick i att det gör vi inte. Vid det tillfället när jag var med pratade Mölndal om deras situation och så där. Får en liten förståelse hur det, ja processen från Migrationsverket och alltihopa. Hur det är med anvisningar och alltihopa liksom, hur det funkar. Ja, bättre överblick än någon specifik sakfråga som jag kan lyfta idag i alla fall.

Kunskapen om andra aktörer uppges i vissa fall ha bidragit till förändringar i den egna verksamheten. En projektdeltagare som intervjuas säger:

Migrationsverket redogjorde för hur läget såg ut, bra att få en lägesrapport och hur andra kommuner organiserar sitt mottagande. Den har vi tagit in i planeringen av mottagandet i vår kommun.

Vid ett flertal datainsamlingstillfällen under denna följeforskning har deltagare uttryckt att projektaktiviteter, i synnerhet de nätverksträffar som genomförts för deltagare i Nätverket för ensamkommande barn, har inneburit ett givande erfarenhetsutbyte. Detta framgår även i delrapport 2, som visar att en tredjedel av respondenterna som besvarade enkäten vid slutkonferensen ansåg att de hade knutit nya kontakter under dagen. Detta tyder på att projektet har bidragit med kunskap om andra aktörer.

Effekt mål: Ökad kunskap om fallluckor och brister i systemet

Chefer, personal, gode män och politiker ombads ta ställning till i vilken mån de är medvetna om vilka brister det finns *i systemet i stort* när det gäller att möta ensamkommande barn och ungdomar³³. För cheferna ökade värdet med 11,2 procent. För personal och gode män ökade värdet med 6 procent. För politiker var värdet oförändrat. Utgångsvärdena varierar mellan 6 (politiker) och 7,83 (gode män).

Chefer och personal ombads också att ta ställning till i vilken mån de är medvetna om vilka brister det finns *inom den egna organisationen* när det gäller att möta ensamkommande barn och ungdomar³⁴. Personalens värde ökade med 8,6 procent; chefernas värde ökade

30. Se tabell 11 i bilaga 5: Ingångs- och utgångsvärden.

31. Se tabell 12 i bilaga 5: Ingångs- och utgångsvärden.

32. Frågan som ställdes löd ”Har du tack vare medverkan på konferensen/nätverket fått en större kunskap om frågor som rör ensamkommande barn och ungdomar?”.

33. Se tabell 13 i bilaga 5: Ingångs- och utgångsvärden.

34. Se tabell 14 i bilaga 5: Ingångs- och utgångsvärden.

med 4,9 procent. Utgångsvärdena i sig är förhållandevis höga: 8,03 respektive 8,07. Frågan ställdes inte till politiker och gode män.

Effektområdet att personal, chefer och politiker ska ha ökat sin självupplevda kunskap om fallluckor och brister i systemet är inte uppnått. Resultatet visar på en mindre förbättring vad gäller kunskap om fallluckor och brister.

I den uppföljande webbenkäten ombads respondenterna även att beskriva de brister som de känner till. Totalt inkom 66 svar från chefer, personal, gode män och politiker. De brister som nämns handlar i stor utsträckning om dåligt fungerande samverkan. Synpunkter om bristande samverkan framfördes även av flertalet projektdeltagare som intervjuades per telefon och vid de inledande webbenkätorna som presenterades i delrapport 1. En fördjupad analys av bristerna i samverkan ges i kapitel 7. Övriga brister som påtalas av flera enkätrespondenter (uppföljande enkät) och/eller projektdeltagare som intervjuas per telefon är:

- Brist på lämpliga boenden och familjehem.
- Bristande kunskap om trauma och bemötande av traumatiserade barn.
- Bristande kompetens hos olika involverade aktörer (särskilt gode män sägs behöva mer kunskap).
- Brist på insatser som främjar barnens integration i det svenska samhället och hjälper dem att komma i kontakt med svenska barn.
- Kommuner och stadsdelar arbetar på olika sätt och att detta är negativt för barnen då de möts på samma boenden.

Det framfördes också önskemål om förbättringar. En personal ansåg att barnen behöver en bättre introduktion till arbetslivet t.ex. genom praktik och att det är olyckligt att ungdomarna lämnas ensamma då de fyllt 18 år. En politiker svarade att det finns för många kontaktytor runt barnet och bristande framförhållning från kommunernas sida vad gäller planering av mottagande. En god man menade att man inte ser till det enskilda barnets behov i tillräcklig utsträckning. En socionom ansåg att socialtjänsten behöver utveckla bättre anpassade metoder för utredningar av ensamkommande barn, då exempelvis metoden BBIC utgår ifrån att barnet har tillgång till sina föräldrar.

6.1.3 Effektområde angående ökad trygghet i yrkesrollen

De effektområden som avser kunskap om aktörer och brister i systemet är följande:

- Personal, chefer och politiker ska ha ökat sin trygghet i den egna yrkesrollen.

Effektområde: Ökad trygghet i yrkesrollen

Tryggheten i den egna yrkesrollen har ökat med 5,5 procent bland personalen. För chefer och politiker har värdet minskat med 2,2 respektive 3,6 procent. För gode män är värdet oförändrat. Utgångsvärdena varierar mellan 6 (politiker) och 8,26 (gode män)³⁵.

Personal och gode män ombads även värdera i vilken grad de får tillräckligt med stöd från *ledningen* respektive *socialtjänsten* i det egna arbetet med ensamkommande barn och ungdomar³⁶. Bland personalen syns en förbättring med 2,4 procent³⁷; för gode män en försämring med 11,2 procent. Detta resultat skulle kunna tyda på att gode män upplever att stödet från socialtjänsten har blivit sämre. Cheferna ombads värdera huruvida de har tillräcklig kunskap för att kunna stötta sin personal i deras arbete med ensamkommande barn och ungdomar³⁸. Detta utgångsvärde uppgår till 6,79 vilket innebär en ökning med 7,2 procent.

Effektområdet att personal, chefer och politiker ska ha ökat sin trygghet i den egna yrkesrollen har inte uppnåtts. Den kvalitativa datainsamlingen visar dock på ett annat resultat.

35. Se tabell 15 i bilaga 5: Ingångs- och utgångsvärden.

36. Se tabell 16 i bilaga 5: Ingångs- och utgångsvärden.

37. Se tabell 17 i bilaga 5: Ingångs- och utgångsvärden.

38. Se tabell 18 i bilaga 5: Ingångs- och utgångsvärden.

Drygt hälften av de intervjuade deltagarna uppgav att de har fått en större trygghet i sin yrkesroll genom att delta vid konferensen och/eller nätverksmöten. Den andra hälften uppgav att medverkan i projektet inte har påverkat deras trygghet i yrkesrollen. Yrkesverksamma på olika nivåer i olika organisationer återfinns i båda kategorierna. Ett återkommande svar bland dem som ansåg sig ha blivit tryggare i sin yrkesroll var att större kunskap medför ökad trygghet.

All påfyllnad gör att man känner sig mer säker. Även om man inte alltid får svaren förstår man att det också är andra som delar samma funderingar och att det inte alltid är så klart. Ny kunskap ökar alltid tryggheten i det man gör.

Andra svarade att tryggheten ökat därför att de har fått sin förförståelse och sina praktiskt förvärvade kunskaper bekräftade av forskning och därför känner sig stärkta av att kunna hänvisa till forskningsresultat i samtal om frågor som rör ensamkommande barn och ungdomar.

Flera intervjupersoner som uppgett att deltagandet vid projektaktiviteter *inte* har givit dem en större trygghet i den egna yrkesrollen ansåg att en sådan trygghet utvecklas i takt med yrkeserfarenhet, men inte genom enstaka kompetensutvecklingsinsatser. Andra menade att upprepade möten som tillför ny kunskap och bekräftar befintlig kunskap möjligtvis skulle kunna öka känslan av trygghet, men att deras personliga deltagande i projektet inte har varit av en sådan omfattning. Projektets slutkonferens och nätverksmöten sades däremot ha tillfört andra saker, såsom ett utökat kontaktnät, inspiration, kunskap och ett meningsfullt erfarenhetsutbyte.

Samtliga enkätrespondenter ombads ta ställning till påståendet ”Mer information inom området ensamkommande barn och ungdomar skulle göra mig tryggare i min yrkesroll”³⁹. För chefer och gode män uppmäts en ökning på 8,4 respektive 5,4 procent. För personal och politiker *minskar* värdet med 4,6 respektive 0,5 procent. Varför värdet för personal minskar medan värden för chefer och gode män ökar är svårt att säga. Däremot visar resultatet att samtliga målgrupper i relativt hög grad instämmer med påståendet att mer information skulle ge dem en större trygghet i yrkesrollen: samtliga målgrupper har ett utgångsvärde på cirka 7.

6.1.4 Reflektioner kring resultat utifrån effektmål om lärande

I detta avsnitt presenteras reflektioner kring de resultat utifrån effektmål och projektdeltagarnas självupplevda kunskap och trygghet som redovisas i avsnitten ovan.

Varierande förkunskaper ger varierande kunskapsökning

Såväl telefonintervjuer som den enkät som genomfördes i samband med slutkonferensen visar att deltagare vid projektaktiviteter hade mycket varierande förkunskaper. Huruvida deltagarna upplevde att projektet gett dem ny kunskap varierade i förhållande till individens förkunskaper och vana vid att arbeta med ensamkommande barn. Följande citat från två telefonintervjuer belyser spännvidden mellan dessa två positioner:

Vi lär oss ju jättemycket av andra kommuner av de här nätverken. I mitt uppdrag har det legat att utveckla rutiner för att ta emot nyanlända. Vi har ju i [vår kommun] utvecklats oerhört mycket tack vare de här frågorna, men det är ju tack vare andra, alltså vi har fått kunskap. Vi har lärt oss massor.

Tyckte det var bra att det var en konferens, men kände mig tveksam inför innehållet – forskningsrapportens innehåll. [...] Det tillförde ingenting nytt. Hade förväntat mig slutsatser om områden där det råder missförstånd om ansvar mellan aktörer. Det lyfte inte.

Vid den enkät som genomfördes i samband med projektets slutkonferens uttryckte somliga enkätrespondenter att konferensen gav en viktig input, något nytt att tänka på eller ett bra

39. Se tabell 19 i bilaga 5: Ingångs- och utgångsvärden.

underlag för framtida arbete och samarbete. Andra svarade att den kunskap som förmedlades var alltför grundläggande eller inaktuell för verksamheter som möter barnen i deras vardag (Moberg 2012). Detta resultat visar på svårigheten i att genomföra kunskapsförhöjande insatser gentemot en så pass stor och skiftande målgrupp. Det faktum att kunskapsnivån och erfarenheterna av att arbeta med ensamkommande barn varierar inom olika verksamheter och kommuner är också en viktig lärdom och något som kan vara värt att tänka på vid framtida kompetensutveckling och utveckling av samverkan.

Respondenternas åsikter om vad de fått ut av projektet

Utöver de frågor som redovisats ovan ställdes i den uppföljande enkäten även fyra frågor om huruvida respondenten själv anser att projektet bidragit med ökad kunskap, trygghet eller uppmärksamhet kring ensamkommande barn i budgetförhandlingar. Svaren på dessa frågor ger överlag en mer positiv bild än vad som framkommer vid jämförelser av ingångs- och utgångsvärden.

- 57 procent av respondenterna anser att de har fått en ökad kunskap om ensamkommande barns och ungdomars behov av stöd och hjälp⁴⁰.
- 55 procent anser att de har fått en ökad kunskap om befintliga behov av förändring/utveckling av verksamheten där de arbetar, vad gäller bemötande av ensamkommande barn och ungdomar.⁴¹
- 52 procent anser att de har fått mer kunskap om brister i samverkan mellan olika aktörer.⁴²
- 50 procent anser att de har lärt sig mer om brister vid bemötandet av ensamkommande barn och ungdomar i verksamheten där de arbetar.⁴³
- 50 procent av politikerna anser att projektet har bidragit till att ensamkommande barn och ungdomar som grupp blivit mer uppmärksammade i samband med budgetförhandlingar i den nämnd där vederbörande sitter.⁴⁴

Även de enkäter som genomfördes i samband med projektets två konferenser visade att en majoritet av deltagarna fick med sig ny kunskap och nya insikter om ensamkommande barns situation, villkor och behov. Båda enkäterna visade också att fler än en tredjedel av respondenterna fick nya kontakter som de kan använda i arbetet med ensamkommande barn (se Moberg 2012). Dessa resultat visar, tillsammans med resultatet av den kvalitativa datainsamling som gjorts, att utvecklingsprojektet i viss mån har bidragit till att ge somliga projektdeltagare ökad kunskap.

6.2 Mätning av effektmål om skrivningar i budget- och styrdokument

Ett av utvecklingsprojektets effektmål är att "politiker har fått en ökad kunskap som visar sig i fler skrivningar kring ensamkommande barn". Indikatoren för målluppfyllelse är att skrivningar (i till exempel verksamhetsbudget eller andra beslut som kan visa på den politiska intentionen) som berör ensamkommande barn ska öka med 25 procent⁴⁵. Vid en inledande genomgång granskades 52 dokument som avser år 2011 (Sennemark 2011). Vid den uppföljande genomgång som här redovisas granskas 55 dokument som avser år 2013.

40. Se tabell 7 i bilaga 3: Webbenkätarnas respondenter och resultat.

41. Se tabell 8 i bilaga 3: Webbenkätarnas respondenter och resultat.

42. Se tabell 9 i bilaga 3: Webbenkätarnas respondenter och resultat.

43. Se tabell 10 i bilaga 3: Webbenkätarnas respondenter och resultat.

44. Se tabell 11 i bilaga 3: Webbenkätarnas respondenter och resultat.

45. Se bilaga 1: Mål och indikatorer.

6.2.1 Kvantitativa resultat

Antalet GR-kommuner som omnämner ensamkommande barn i löpande text i budget- eller styrdokument var sex stycken både år 2011 och år 2013⁴⁶. Fyra av dessa kommuner är desamma vid båda tillfällena: Alingsås, Göteborg, Kungsbacka och Öckerö. Ale och Kungälv skriver om ensamkommande barn år 2011 men inte år 2013. Stenungsund och Mölndal skriver inte om ensamkommande barn år 2011, men däremot år 2013. Ingen av de fyra stadsdelsnämnderna nämner ensamkommande barn i dokument som avser år 2011. En stadsdelsnämnd (SDN Angered) omnämner ”nyanlända flyktingbarn” i sin budget för 2013⁴⁷. Ingen av de sju hälso- och sjukvårdsnämnderna nämner ensamkommande barn år 2011 eller 2013.

Ensamkommande barn omnämndes i löpande text i sju av 52 dokument som avser år 2011, respektive fjorton av 55 dokument som avser år 2013. Andelen av de granskade dokumenten som omnämner ensamkommande barn uppgår därmed till 14 procent år 2011 och 25 procent år 2013. Antalet kommuner som skriver om ensamkommande barn har inte ökat nämnvärt. Däremot ser vi att de kommuner som skriver om ensamkommande barn gör så i fler dokument år 2013 jämfört med år 2011 (se tabell 2 nedan). Kommunerna Mölndal och Kungsbacka utmärker sig genom att omnämna ensamkommande barn i tre respektive fyra dokument.

Tabell 2. Antal budget- och styrdokument i vilka ensamkommande barn omnämns i löpande text

GR-Kommun	Antal dokument år 2011	Antal dokument år 2013
Ale	1	0
Alingsås	1	2
Göteborgs Stad/SDN Angered	1	2*
Härryda	0	0
Kungsbacka	1	4
Kungälv	1	0
Lerum	0	0
Lilla Edet	0	0
Mölndals stad	0	3
Partille	0	0
Stenungsund	0	2
Tjörn	0	0
Öckerö	2	1
Totalt:	7	14

* ett av de två dokumenten är SDN Angered Budget 2013.

I 2011 års dokument omnämns ensamkommande barn vid 24 tillfällen vilket har ökat till 49 tillfällen 2013⁴⁸. Antalet uppmätta skrivningar har därmed ökat med 104 procent. Målet att antalet skrivningar ska öka med 25 procent är således uppnått med råge. Denna ökning beror till stor del på att kommunerna Mölndal och Kungsbacka skriver betydligt mer om ensamkommande barn än tidigare. Tillsammans står de för 82 procent av de 49 skrivningar som återfunnits i dokument som avser år 2013. I Kungsbackas fall beror ökningen till stor del på att ensamkommande barn omskrivs i ett stycke som återkommer i fyra olika budgetdokument. Kungsbacka och Mölndal är också ensamma om att skriva längre stycken om ensamkommande barn och ungdomar där gruppen även synliggörs i rubriker. Övriga kommuner/stadsdelar nämner ensamkommande barn eller nyanlända flyktingbarn i löpande text med en eller två meningar. Tabell 3 visar hur antalet skrivningar om ensamkommande barn fördelas mellan GR-kommunerna.

46. Kommunerna Ale, Kungälv och Tjörn nämner ensamkommande barn enbart som poster i tabeller och inte i löpande text varför de inte räknas med i denna analys.

47. ”Ständigt inflöde av nyanlända flyktingbarn innebär att speciella metoder utvecklats för ett bra mottagande” i SDN ANGERED Budget 2013, s 25.

48. Vid 13 fall används orden ”barn” eller ”ungdomar” så att det framgår av sammanhanget att det är ensamkommande barn och ungdomar som avses. Motsvarande uppgift saknas vad gäller dokument som avser år 2011.

Tabell 3. Antal gånger ensamkommande barn och ungdomar omnämns i utvalda budget- och styrdokument från kommuner inom Göteborgsregionen, som avser år 2011 respektive 2013

GR-Kommun	Dokument som avser år 2011	Dokument som avser år 2013
Ale	1	0
Alingsås	9	2
Göteborgs Stad / SDN Angered	3	2
Kungsbacka	6	20
Kungälv	1	0
Mölnåls stad	0	20
Stenungsund	0	4
Tjörn	0	0
Öckerö	4	1
Totalt:	24	49

Resultatet av granskningen visar att skrivningar om ensamkommande barn förekommer i budget- och styrdokument som avser både socialnämnd, barn- och utbildningsnämnd och i övergripande kommunbudgetar eller verksamhetsplaner. En särskild ökning i antalet dokument som rör barn- och utbildningsnämnder kan noteras (se tabell 4 nedan).

Tabell 4. Typ av dokument i vilka ensamkommande barn och ungdomar omnämns i löpandet text

	Dokument som avser år 2011	Dokument som avser år 2013
Övergripande kommunbudget eller verksamhetsplan	3	4
Budget/styrdokument för socialnämnden eller motsvarande	3	3
Budget/styrdokument för barn- och utbildningsnämnden eller motsvarande	1	6
Budget för stadsdelsnämnd		1
Totalt:	7	14

6.2.2 Kvalitativa resultat

Enligt delrapport 1 kan skrivningar om ensamkommande barn i dokument som avser år 2011 sammanfattas i följande fem teman: avtal om mottagande, boende, psykosocialt stöd, god man samt speciell summa allokerad till målgruppen. Vid genomgången av dokument som avser år 2013 tillkommer två teman: omvärldsanalys och skola. Temat god man återfinns inte i dokument från år 2013. Samtliga teman som återfinns i dokument som avser år 2013 presenteras nedan.

Avtal om mottagande

Vilka nämnder som ansvarar för de ensamkommande barnen och deras etablering, och hur detta ansvar ser ut⁴⁹.

- Kommunens överenskommelse med Migrationsverket angående mottagande av ensamkommande barn⁵⁰.
- Genomförda förändringar av verksamheter som ansvarar för mottagande⁵¹.
- Kommunens/stadsdelens ambition när det gäller att tillhandahålla ett professionellt bemötande av ensamkommande barn⁵².

49. Alingsås kommun: Flerårsstrategi 2013: Verksamhetsplan 2014-2015, INVESTERINGSPLAN 2013-2017, sida 15 och Utbildningsnämndens flerårsstrategi 2013, sida 3;

Öckerö kommun: Kommunalfullmäktiges uppdrag för år 2013 till Socialnämnden, sida 1; Stenungsunds kommun: Verksamhetsplaner 2013 - Mål och budget, sida 78.

50. Öckerö kommun: Kommunalfullmäktiges uppdrag för år 2013 till Socialnämnden, sida 1.

51. Kungsbacka: Kommunbudget 2013 och plan 2014-2015, sida 7.

52. Kungsbacka: Kommunbudget 2013 och plan 2014-2015, sida 4; Nämndbudget 2013 för Nämnden för Individ- och Familjeomsorg, sida 10; Nämndbudget 2013 Nämnden för förskola och grundskola, sida 5; Nämndbudget 2013 Nämnden för Gymnasie- & Vuxenutbildning, sida 7.

Boende

- Kommunen driver och ansvarar för ett boende för ensamkommande barn⁵³.
- Medel avsätts för att skapa fler boenden i enlighet med behov⁵⁴.
- Vilka boenden som finns, vilket stöd de erbjuder och hur behovet av fler boenden ser ut: Förvaltningen ansvarar för mottagandet för ensamkommande barn. Inom enheten genomförs ett arbete för att utveckla en boende- och omvårdnads kedja för barnen som kommer till Kungsbacka. För närvarande finns ett HVB-hem och ett boende med stöd. Det behövs ytterligare former av boende för dessa barn då deras behov ser olika ut och de är i olika åldrar. Personalen vid HVB-hemmet Fyrtornet stödjer och hjälper ungdomarna att integreras i samhället.⁵⁵
- Beskrivning av det aktuella behovet och det beräknade framtida behovet av boende för ensamkommande barn, vilka behov de ensamkommande barnen har vad gäller boende och stöd⁵⁶.

Psykosocialt stöd

- Behov av verksamhetsutveckling för att möta de ensamkommande barnens behov av stöd:
Sverige har tagit emot fler ensamkommande flyktingbarn än vad man prognostiserade. Oron ute i världen är hög och många barn tvingas i väg på flykt från krigshärjade områden. Kungsbacka kommun kommer att behöva utveckla verksamheten för mottagandet av flyktingbarnen då fler barn får permanent uppehållstillstånd och därmed blir kommunplacerade i Kungsbacka. Det behövs fler omvårdnadskedjor för att kunna erbjuda barnen rätt stöd i kommunen.⁵⁷

Speciell summa allokerad till målgruppen

- Intäkter från stat och länsstyrelse med anledning av nya boenden för ensamkommande flyktingbarn.⁵⁸

Omvärldsanalys

- Prognoser för kommande invandring⁵⁹ och *tillgången till bostäder i framtiden*⁶⁰, samt en utredning från SOU⁶¹ som föreslår förändringar vad gäller bestämmelser för anvisande av ensamkommande barn till kommuner och statens ersättning till mottagande kommuner, samt vad olika möjliga politiska beslut skulle innebära för kommunen.
- Planerad omorganisering i syfte att göra verksamheter mindre sårbara för variationer i antalet ensamkommande barn och ungdomar⁶².

Skola

- Prognos om hur antalet ensamkommande barn kommer att öka i gymnasieskolan⁶³ och hur detta påverkar verksamheten⁶⁴
- Mölndals stads Gymnasienämnd får i uppdrag att fortsätta att prioritera ”arbete med att skapa goda utbildningsvillkor för ensamkommande flyktingbarn”⁶⁵
- Medel har avsatts till sommarskola för ensamkommande barn⁶⁶

53. Stenungsund: Verksamhetsplaner 2013 – Mål och budget, sida 77.

54. Ale Kommun: Verksamhetsplan 2013-2015, sida 54.

57. Kungsbackas kommun: Nämndbudget 2013 för Nämnden för Individ- och Familjeomsorg, sida 22.

58. Göteborgs Stad: Budget 2013 Facknämnder Social resursnämnd, sida 8.

59. Mölndals stad: Verksamhetsplan 2013-2015 Arbets- och familjestödsnämnden, sida 4-5.

60. Mölndals stad: Verksamhetsplan 2013-2015 Arbets- och familjestödsnämnden, sida 17.

61. Utredning om en översyn av mottagande av asylsökande ensamkommande barn SOU 2011:64.

62. Mölndals stad: Verksamhetsplan 2013-2015 Arbets- och familjestödsnämnden, sida 6.

63. Mölndals stad: Gymnasienämndens verksamhetsplan 2013, sida 9.

64. Mölndals stad: Gymnasieförvaltningens interna budget 2013, sida 2.

65. Mölndals stad: Gymnasienämndens verksamhetsplan 2013, sida 16.

66. Tjörns kommun: Socialnämndens budgetdokument 2013, mål och styrta.

6.2.3 Barnperspektiv

Vid genomgången av dokument som avser år 2011 förekommer ordet *barnperspektiv* sexton gånger. Motsvarande antal i dokument som avser år 2013 är femton⁶⁷. Begreppet återfinns nästan uteslutande i dokument för stadsdelar och hälso- och sjukvårdsnämnder⁶⁸. I dokument som avser år 2013 påtalas vikten av att tillämpa ett *barnperspektiv* i följande sammanhang: medborgardialog och delaktighet⁶⁹, stadsutveckling⁷⁰, kartläggning av bostadsbehov⁷¹, trygghet⁷², stadsdelsnämndens vision för stadsdelen⁷³, hållbar samhällsutveckling⁷⁴, utbyggnad av bredband⁷⁵, rättighetsfrågor⁷⁶ samt avtal avseende "FaR-samordningen"^{77,78}. Begreppet *barnperspektiv* förekommer dock inte i relation till flyktingmottagande, integration eller migration.

6.2.4 Reflektioner kring effektmålet att öka antalet skrivningar

Genomgången av 52 respektive 55 insamlade budget- och styrdokument från år 2011 och 2013 visar att antalet skrivningar har ökat med 104 procent. Effektmålet att antalet skrivningar om ensamkommande barn i styr- och budgetdokument ska öka med 25 procent är därmed uppnått. Det ska dock sägas att två av tretton GR-kommuner står för 82 procent av de skrivningar som återfunnits i dokument som avser år 2013. Antalet kommuner som omnämner ensamkommande barn i löpande text har gått från sex till sju, där två kommuner har "fallit bort" och två nya har tillkommit. Vad gäller hälso- och sjukvårdsnämnder omnämns inte ensamkommande barn alls, varken år 2011 eller 2013.

Resultatet av granskningen tyder på att det i vissa kommuner, i synnerhet Mölndals stad och Kungsbacka kommun, har skett en utveckling som innebär att ensamkommande barn och ungdomar i större utsträckning synliggörs som en grupp med särskilda behov då budgetar och styrdokument utformas. Vad gäller innehållet i dokumenten ser vi en förändring som innebär att det i dokument som avser år 2013 tillkommer skrivningar om ensamkommande barn i relation till skola och omvärldsbevakning.

Överlag visar granskningen av budget- och styrdokument på förändringar som tyder på att ensamkommande barn uppmärksammas alltmer i ett fåtal kommuner. De enkätsvar som redovisas i avsnitt 6.1.1 angående skrivningar om ensamkommande barn är dock något motsägelsefulla. De två utgångsvärden som fastställs anger en mycket liten ökning respektive ett minskat värde. Samtidigt svarade hälften av målgruppen politiker att projektet har bidragit till att ensamkommande barn har uppmärksammas mer i budgetförhandlingar, medan den andra hälften av målgruppen svarade att projektet *inte* har bidragit till detta. Utvärderarna drar slutsatsen att projektet *i vissa fall* har bidragit till att ensamkommande barn ägnats större uppmärksamhet i budgetdiskussioner och att detta *kan ha haft* en positiv inverkan på antalet skrivningar i de dokument som produceras. Projektet har dock inte bidragit till att antalet kommuner som nämner ensamkommande barn har ökat. ●

67. Referenser till samtliga dokument som innehåller begreppet "barnperspektiv" återfinns i bilaga 9.

68. Fem av de 15 skrivningarna år 2013 ingår i ett stycke som förekommer i detaljbudgeten för fem olika hälso- och sjukvårdsnämnder.

69. SDN Västra Hisingen, Budget och verksamhetsplan 2013, sida 15; SDN Östra Göteborg, Budget 2013 Östra Göteborg, sida 31; Hälso- och sjukvårdsnämnden 5 (Göteborg, Centrum-Väster), Detaljbudget 2013 Hälso- och sjukvårdsnämnd 5, sida 10; Hälso- och sjukvårdsnämnden 7 (Partille, Härryda, Mölndal), Detaljbudget 2013 Hälso- och sjukvårdsnämnd 7, sida 8.

70. SDN Östra Göteborg, Budget 2013 Östra Göteborg, sida 25.

71. SDN Östra Göteborg, Budget 2013 Östra Göteborg, sida 25.

72. SDN Östra Göteborg, Östra Göteborg, Mål och inriktning inför budget 2013, sida 2.

73. SDN Västra Hisingen, Budget och verksamhetsplan 2013, sida 9 och 15.

74. SDN Västra Hisingen, Budget och verksamhetsplan 2013, sida 9 och 25.

75. Stenungsunds kommun, Strategisk plan 2013–2015, Budget 2013, sida 3.

76. Hälso- och sjukvårdsnämnd 4 (Tjörn, Öckerö, Kungälv, Stenungsund, Ale, Detaljbudget 2013 Hälso- och sjukvårdsnämnd 4, sida 14; Hälso- och sjukvårdsnämnd 5 (Göteborg, Centrum-Väster), Detaljbudget 2013 Hälso- och sjukvårdsnämnd 5, sida 10; Hälso- och sjukvårdsnämnd 7 (Partille, Härryda, Mölndal), Detaljbudget 2013 Hälso- och sjukvårdsnämnd 7, sida 8.

77. Hälso- och sjukvårdsnämnd 11 (Göteborg, Hisingen), Detaljbudget 2013 Hälso- och sjukvårdsnämnd 11, sida 1.

78. FaR står för Fysisk aktivitet på recept.

Kapitel 7. Resultat relaterat till projektets övergripande mål

I detta kapitel redovisas resultat som inte är direkt relaterade till effekt- eller utvecklingsmålen men som bedömts ha ett värde i det framtida arbetet. Dessa resultat knyter också an till det övergripande målet för utvecklingsprojektet – att med studien som grund bidra till att kompetensen för att möta ensamkommande barn synliggörs och förstärks med hög delaktighet från praktiskt verksamma, chefer och politiskt förtroendevalda i en levande kunskapsutvecklingsprocess. Kapitlet beskriver samverkan och metoder i projektdeltagarnas arbete med ensamkommande barn samt projektdeltagarnas kunskapsbehov vad gäller frågor som rör ensamkommande barn. I kapitlet redovisas data från inledande och uppföljande webbenkäter samt telefonintervjuer med projektdeltagare.

7.1 Metoder och samverkan

Efter önskemål från initierade personer inom GR som arbetar med ensamkommande barn och ungdomar ställdes i webbenkäterna även frågor om vilka metoder som används i arbetet med ensamkommande barn. Syftet var främst att ge underlag inför en framtida kvalitetsssäkring. Målgrupperna chefer och personal ombads ta ställning till påståendet ”Vi arbetar systematiskt med bedömning av ensamkommande barn och ungdomar, exempelvis genom namngiven metod, checklista eller frågemall”. Cheferna har ett utgångsvärde som är betydligt lägre än ingångsvärdet; förändringen i procent uppgår till *minus* 24,1 procent. För personalen är medelvärdet i princip oförändrat.⁷⁹ Projektet tycks således inte ha bidragit till ett ökat systematiskt användande av metoder vid bedömning av ensamkommande barn och ungdomar.

Vidare ombads chefer och personal att beskriva *vilka* metoder de använder sig av. I den inledande enkäten uppgav respondenter som arbetar med hälso- och sjukvård att de använder sig av hälsosamtal, instrument för bedömning av psykisk ohälsa eller KASAM⁸⁰ samt strukturerade frågemallar eller checklistor. Ett flertal respondenter nämner den mall för hälsosamtal som finns på Västra Götalandsregionens webbplats. Respondenter som arbetar inom skolan tog också upp standardiserade metoder för bedömning av kunskap och även i boendesammanhang nämns strukturerade frågemallar eller checklistor.

I den uppföljande enkäten uppgav respondenter som arbetar i skolan att de använder sig av ”betygskriterier”, ”europeiska språkportfolion”, ”specialkostlapp”, ”kartläggning under elevens två första månader i skolan” och andra frågeformulär. En skolsköterska nämnde diskussioner med skolans elev-hälsoteam. Andra metoder som nämndes i den uppföljande enkäten är BQS (privat boende) och ”Hitta rätt, material och metod” (kommunalt boende). Respondenter inom BUP nämner ”manualiserad behandling” och metoderna TF-KBT, EMDR samt KB (uppföljande enkät). I såväl den inledande som uppföljande enkäten nämner personal och chefer från socialtjänst och boenden framförallt metoden BBIC (Barns Behov I Centrum) från Socialstyrelsen.

79. Se tabell 8 i bilaga 5: Ingångs- och utgångsvärden.
80. KASAM – test för Känsla av sammanhang.

Samverkan

Chefer och personal som besvarade de inledande och uppföljande webbenkäterna ombads även att ta ställning till påståendet "Jag har idag en fungerande samverkan med följande aktörer"⁸¹. För cheferna uppmäts en ökning på 22,1 procent vad gäller samverkan med ideella verksamheter (med utgångsvärdet 6,21). Chefernas värden ökade även med 3,9 procent vad gäller samverkan med primärvården, men minskade gentemot övriga aktörer. Medelvärden för chefernas samverkan med skola och socialtjänst *minskade* med omkring 10 procent. För personalen uppmäts som bäst en ökning med 3,7 procent gentemot boenden och som sämst minskning av medelvärde med 2,4 procent gentemot barn- och ungdomspsykiatri. Resultatet är svårbedömt men skulle kunna tolkas som att samverkan behöver förbättras.

7.2 Kunskapsbehov

Detta avsnitt beskriver de kunskapsbehov som projektdeltagarna ger uttryck för. Resultaten baseras på följande öppna fråga som ställdes i webbenkäterna: "Är det någon särskild information du saknar?". Vid telefonintervjuerna ställdes den liknande frågan "Inom vilka områden skulle du säga att du har behov av mer kunskap?".

Behov av kunskap om trauma och bemötande av traumatiserade barn

Intervjupersoner från i stort sett alla involverade verksamheter uppgav att de behöver mer kunskap om trauma, traumasymptom och bemötande av barn och ungdomar som lider av trauman eller mår dåligt på andra sätt. Ett flertal intervjupersoner efterfrågade mer information om hur de ska agera och vart de ska vända sig då ensamkommande barn och ungdomar mår dåligt. En familjehemskonsulent menade att resultatet av en sådan oklarhet ofta blir att ingenting görs.

Ska vi gå in och jobba med behandling av de här ungdomarna från dag ett eller är det viktigare att satsa på skola och vardagslivet, att få det och fungera, och sen får ungdomarna när de har lämnat samhällsvården ta ett eget ansvar för sitt mående? Min erfarenhet är att de här ungdomarna blir lämnade att ensamma hantera sina erfarenheter på bästa sätt.

Citatet visar att det utifrån intervjupersonens perspektiv återstår angelägna frågor att diskutera och hantera vad gäller aktörernas sätt att arbeta gentemot barnen och ungdomarna.

Behov av kunskap om vårdkedjan för barnpsykiatrisk vård

Vid telefonintervjuer beskrev ett flertal personer att de haft svårt att samverka med barn- och ungdomspsykiatri (BUP). Utsagor från intervjupersoner som arbetar inom skola, socialtjänst och boenden, visar att det råder oklarhet kring hur aktörerna ska gå tillväga för att hjälpa ett barn att söka vård hos BUP och vilka instanser som kan remittera till BUP. Intervjuerna gav också intrycket att primärvården i viss mån betraktades som en ingång till BUP snarare än en vårdinstans dit man vänder sig för att söka barnpsykiatrisk vård. Det sammantagna intrycket av intervjuerna är att samverkan med hälso- och sjukvården skulle kunna förbättras om aktörer inom skola, socialtjänst, boende och gode män tillfördes information om hur vårdkedjan är uppbyggd vad gäller barnpsykiatrisk vård och hur en aktör går tillväga för att hjälpa ensamkommande barn att söka psykiatrisk vård.

Behov av kunskap om barnens hemländer

Många intervjupersoner och flera enkätresponder efterfrågade kunskap om kulturella koder och traditioner i barnens ursprungsländer. Länder som nämndes var Afghanistan, Somalia och Syrien. Redan vid den inledande enkäten (Sennemark 2011) framkom att personal

81. Se tabell 21 i bilaga 5: Ingångs- och utgångsvärden.

inom skola och socialtjänst efterfrågade kunskap om barnens nuvarande situation, kunskap om barnens kultur och situationen i barnens hemländer.

Behov av kunskap om hur verksamheter kan och bör anpassas

Ett flertal projektdeltagare efterfrågade kunskap om hur verksamheter som möter många barn kan och bör anpassa sina insatser gentemot ensamkommande barn. En familjehems-konsulent som intervjuades per telefon menade att ensamkommande barn som placeras i familjehem är speciella på så sätt att de "har en familj och inte behöver nya föräldrar men däremot någon som ledsagar dem i det svenska samhället". Denna intervjuperson menade att det kanske borde utformas anpassade utbildningar för familjer som tar emot ensamkommande flyktingbarn. Flera projektdeltagare som intervjuats per telefon, och personer som deltog i en av de fokusgrupper som genomfördes i samband med den andra delutvärderingen, efterfrågade kunskap som kan vara till hjälp för skolor i mindre kommuner som ska hantera uppdraget att utbilda ensamkommande barn och ungdomar med mycket varierande förkunskaper.

Behov av kunskap om aktörers ansvar och juridiska bestämmelser

Av såväl telefonintervjuer som enkätsvar framgick att en viktig orsak till att samverkan inte fungerar är att det råder oklarheter om vad som ingår i olika aktörers uppdrag och var gränserna mellan aktörernas olika ansvarsområden går. Enligt ett flertal personer är det svårt att veta vem som bär ansvaret för olika frågor i olika situationer givet att barnets eller ungdomens juridiska status förändras över tid. Detta sker exempelvis under asylprocessen, vid placering på boende i en annan kommun och då barnet ifråga fyller 18 år. Vad gäller juridiska bestämmelser och processer efterfrågas även kunskap om asylprocesser, anhöriginvandring, återförening av familjer i Sverige, barns besök hos familjer i hemlandet, Dublinärenden⁸² samt olika former av uppehållstillstånd.

Behov av kunskap om vad händer med barnen som försvinner

Flera intervjupersoner efterfrågade kunskap om vad som händer med de ensamkommande barn och ungdomar som avviker eller försvinner.

Hur okej är det att vi har barn som lever helt skyddslösa i vårt samhälle? Där har vi väldigt lite kunskap. Hade vi haft andra samhällsmedborgare i sextonårsåldern som hade klivit bort, som vi inte hade vetat var de befann sig, då hade vi inte bara ryckt på axlarna.

En annan intervjuperson menade att de barn som avviker har en väldigt svår situation och att det är viktigt att lyfta frågan om vad myndigheter och civilsamhälle kan och ska göra för dessa barn.

Reflektion om kunskapsbehov och arbete med ensamkommande barn

Flera av de kunskapsbehov som redovisas ovan är nära förknippade med de brister i systemet som projektdeltagare beskriver, exempelvis kunskap om trauma och olika aktörers ansvar. Andra kunskapsbehov kan ses som ett uttryck för en önskan att öka sin förmåga att förstå barnen och tolka deras behov och förhållningssätt, för att på så sätt åstadkomma ett bättre mottagande och bemötande, såsom kunskap om förhållanden och kultur i barnens hemländer. ●

82. Behandling av asylärenden som rör barn kommer att ändras framöver enligt beslut i EU-domstolen 2013-06-06. Se Court of Justice of the European Union press release no 71/13, Luxemburg, 6 June 2013.

Kapitel 8. Samverkan och hållbart utvecklingsarbete

8.1 Reflektion kring resultat och samverkan

Redan i den första delutvärderingen påtalade projektdeltagare behovet av, och en problematik kring, samverkan i arbetet med ensamkommande barn. Även i slututvärderingen framkommer önskemål om utveckling av fungerande samverkansformer och kunskap som bidrar till en förbättrad samverkan. Orsaker till att samverkan brister sägs vara dålig kommunikation mellan myndigheter, bristande kunskap om gränser mellan olika aktörers uppdrag och ansvar samt oklara riktlinjer.

Samsyn, helhetsyn och samordning

Vid den inledande webbenkäten uppgav respondenter att bristande samordning mellan myndigheter ofta leder till dubbelarbete och till att ensamkommande barn inte får den hjälp de behöver. Ett flertal projektdeltagare som intervjuades per telefon under våren 2013 menade att det saknas en samsyn och helhetsyn kring de insatser som görs för ett enskilt barn. Flera intervjupersoner ansåg att samverkan försvåras då socialtjänsten i en kommun placerar barn/ungdomar på boenden i en annan kommun. En politiker menade också att det finns alltför många kontaktytor runt varje enskilt barn och att detta är ett resultat av att myndigheterna har organiserat arbetet utifrån myndigheternas strukturer och inte med tanke på barnens bästa. Projektdeltagarnas utsagor speglar vad som enligt Lacey (2000) är två vanliga motiv till att samverka, nämligen behovet av ett holistiskt syn- och arbetssätt samt en önskan om att motverka att arbetet med målgruppen fragmentiseras då allt fler professioner involveras.

Implementering av riktlinjer och kunskap om andra aktörer

Utvärderingen visar att många projektdeltagare såg ett behov av att lära sig mer om andra aktörers uppdrag, ansvar och arbetssätt, samt gränsdragningen mellan det egna och andras uppdrag och ansvar. Detta framställs som särskilt angeläget därför att ansvar och uppdrag kan skifta beroende på en rad föränderliga omständigheter såsom det enskilda barnets juridiska status och huruvida barnet är placerat på ett boende i anvisningskommunen eller en annan kommun. Enligt Lacey (2000) främjas samverkansarbete av att det finns tydliga kontrakt och arbetsbeskrivningar som klagör relationen mellan olika aktörer och av att det finns *tydliga strukturer* för samverkansarbetet. Resultatet från både den kvantitativa och kvalitativa datainsamlingen tyder på att det finns behov av att förtydliga hur aktörernas olika uppdrag ser ut, samt utveckla (eller i högre grad implementera befintliga) tydliga och gemensamma riktlinjer för samverkan.

Bristande tillit till andra aktörer skadar samverkan

Tre intervjupersoner, däribland en verksamhetsområdeschef och en enhetschef, beskrev en situation där det råder en brist på tillit mellan olika parter. En sådan bristande tillit får enligt en av intervjupersonerna sin näring ur den enskildes sätt att betrakta sig själv i förhållande till ensamkommande barn och andra aktörer. Det finns, enligt dessa projektdeltagare, en lock-

else i att betrakta sig själv som en god kraft med uppgift att beskydda ett utsatt barn. En av dessa intervjupersoner menade vidare att viljan att vara en god kraft, kan medföra att det ligger nära till hands att, i fall då barn och ungdomar signalerar att de inte mår bra eller uttrycker missnöje med sin situation, leta efter en syndabock i form av en aktör som har misskött sitt uppdrag. Sådana reaktioner riskerar att leda till en försämrade samverkan, eftersom det skadar tilliten mellan aktörer.

Tendensen att utse syndabockar kan läsas i ljuset av Fridolfs teori om att myter om andra professioner kan utgöra hinder för samverkan genom att påverka tilliten till andra professioner och aktörer negativt (Fridolf 2004). Fridolf menar att det krävs mer kunskap om andra professioner för att avliva sådana myter och bygga upp tillit. Dessutom krävs att de involverade individerna har en vilja att tänka och lära nytt. Det faktum att ett flertal projektdeltagare i enkät svar och intervjuer betonar att det erfarenhetsutbyte som ägde rum i samband med projektaktiviteter var mycket givande, tyder på att en sådan vilja finns men att formerna för samverkan ännu inte är tillräckligt utvecklade.

Samma intervjuperson menade vidare att brist på tillit och samsyn mellan personer som ska samverka kring ett enskilt barn i förlängningen drabbar barnet. Om barnet upptäcker att exempelvis dess gode man, socialsekreterare och boendepersonal inte är överens om vilka gränser och bestämmelser som gäller kan detta skapa ångest och oro. Tydliga gränser, konsekventa regler och vuxna som "står enade" gör däremot barnen trygga. En enhetschef på ett boende säger:

Det stora dilemma idag är att vi måste bli mer samspelade, alla aktörer som möter barnen, om hur vi ska uppföra barnen helt enkelt.

En intervjuperson menar också att aktörernas förmåga att "stå enade" och samverka på ett konstruktivt sätt som är gynnsamt för det enskilda barnet ökar om de har god kännedom om hur andra aktörer arbetar och hur gränsen mellan det egna och andras ansvarsområden och uppdrag ser ut. Även detta överensstämmer med vad Lacey (2000) säger om behovet av tydlighet i samverkansparternas arbetsbeskrivningar och tydliga strukturer för samverksarbete.

Okunskap som ett hinder för samverkan

Utvärderingen innehåller också exempel som visar att okunskap om hur andra aktörer arbetar kan utgöra ett hinder för samverkan eller kommunikation. Ett sådant exempel gäller samverkan mellan boenden och barn- och ungdomspsykiatri. Ett flertal projektdeltagare uppgav att samverkan med barn- och ungdomspsykiatri fungerar mindre bra och att det är svårt att få tillgång till barnpsykiatrisk vård. Att samverka kan förbättras ansåg även tre projektdeltagare som arbetar inom BUP. En enkätrespondent som arbetar inom BUP skrev om vilka brister som finns:

Brister i jour- akutvård inom BUP. Boendena har varierande kunskap om hur de ska söka BUP-vård för barn och när det är den bästa lösningen. Det saknas kunskap om krishantering som gör att det ageras i ångest ex akutbesök utan föranmälan, istället för att ta kontakt och diskutera hur barnet ska få bästa hjälp och vilka som behöver involveras ex god man, socialsekreterare. Men vi får lära av de situationer som dyker upp och utveckla samverkansrutiner med de nya boendena.

Citatet ger uttryck för uppfattningen att boendepersonal har bristande kunskap om i vilket läge man bör söka vård hos vilken instans samt hur man då bör gå tillväga. Enligt Dankerman (2000) kan svårigheter att samverka uppstå på grund av aktörernas olikheter vad gäller regelverk (ansvar, befogenheter) och organisatoriska förhållanden. Dankerman menar vidare att sådana svårigheter kan lösas genom att aktörernas olikheter identifieras, lyfts fram och diskuteras. I detta fall tycks boenden behöva mer kunskap om hur vårdkedjan är konstruerad

för barnpsykiatrisk vård (vilken instans som ansvarar för att ge vilken typ av vård), och hur personal bör gå tillväga för att ta kontakt med rätt vårdinstans (organisatoriska förhållanden).

Samverkan kan främjas av gemensam kompetensutveckling

McConkey (2002) menar att samverkan mellan professioner kan främjas av en gemensam kompetensutveckling. Enligt Danermark (2000) kan erfarenhetsutbyten bidra till att undanröja hinder för samverkan genom att organisationers olika sätt att jobba med en målgrupp synliggörs och diskuteras. I utvärderingen framförs en rad olika kunskapsbehov, såsom kunskap om trauma, kunskap om juridiska processer och bestämmelser, kunskap om barnens hemländer och kulturella bakgrund. Sådana kunskapsområden synes vara lämpade för sådana gemensamma kompetensutvecklingsinsatser, som även ger tillfälle till erfarenhetsutbyte. ●

Kapitel 9. Diskussion och slutsatser

Den diskussion som förs i detta kapitel är indelad i fem avsnitt. Det första avsnittet 9.1 innehåller en bedömning av utvecklingsprojektets måluppfyllelse vilket diskuteras vidare i avsnitt 9.2. Utvärderingens andra två frågeställningar diskuteras i avsnitt 9.3 och 9.4 följt av rekommendationer i avsnitt 9.5.

9.1 Bedömning av måluppfyllelse

Indikatorerna för måluppfyllelse anger att självupplevd kunskap och trygghet i yrkesrollen ska öka med 25 procent. De förändringar som uppmätts i den uppföljande webbenkäten visar inte i något fall på sådana ökning. I kvantitativ bemärkelse är effektmålen således inte uppfyllda. Det innebär dock inte att projektet inte har bidragit till en kunskapsökning; att så har skett framgår tydligt av nedanstående siffror. De mest positiva resultaten för utvecklingsprojektets effektmål rör huvudsakligen kunskap om vad olika aktörer kan bidra med samt vart målgrupperna kan vända sig för att få mer information.

- För målgruppen chefer har värdet som mäter hur väl samverkan fungerar med ideella aktörer ökat med 22,1 procent.
- För målgruppen personal uppmäts en ökning på 13,5 procent vad gäller kunskap om barn- och ungdomspsykiatri.
- För målgruppen gode män uppmäts en ökning på 7,1 procent vad gäller kunskap om vad primärvården kan bidra med.
- För målgruppen politiker har kunskapen om vart de kan vända sig för att få mer information om offentliga, privata samt ideella aktörer ökat med 10,4 procent.

I kvalitativ bemärkelse är det tydligt att utvecklingsprojektet har gett projektdeltagare en ökad kunskap på flera områden. Utvärderingen kan dock inte bedöma denna ökning i siffror. Resultatet stärks av enkätresultat som visar att en majoritet av respondenterna anser att de tack vare projektet har fått en ökad kunskap om ensamkommande barns behov och situation.

Effektmålet att skrivningar om ensamkommande barn i budget- och styrdokument ska öka med tjugofem procent är uppnått. Utvärderingen visar också att ensamkommande barn omskrivs i fler sammanhang i dokument som avser år 2013 jämfört med dokument som avser år 2011. Enkät svar från målgruppen politiker tyder på att projektet har bidragit till att ensamkommande barn ägnats mer uppmärksamhet i vissa nämnder. Troligtvis är det dock många faktorer som påverkar utformningen av budget- och styrdokumentet ifråga, inte minst kommunernas avtal med Migrationsverket angående mottagande.

Utvecklingsmålet att genomföra spridningsaktiviteter enligt projektets aktivitets- och tidplan (se bilaga 8) kan till största delen sägas vara uppfyllt.

Utvecklingsmålet att 75 procent av projektdeltagarna skulle känna sig delaktiga i en kunskaps- och verksamhetsutvecklingsprocess där studien spelar en central roll kan inte sägas

vara uppnått. Däremot kan projektet sägas ha bidragit till att sätta fokus på frågorna och därmed också öka intresset för att läsa både den kommande forskningsrapporten och studiematerialet. Detta är inte minst tydligt genom det stora intresse som de telefonintervjuade uttryckte för att ta del av materialet. Att en stor andel av de intervjuade gärna vill gå på en presentation av studien och/eller delta vid ett seminarium där studiematerialet diskuteras, visar på ett stort intresse för fortsatt erfarenhetsutbyte. Detta intresse sträcker sig över såväl professions- som kommungränser och kan därmed också medföra möjligheter till en förbättrad samverkan.

9.2 Diskussion kring måluppfyllelseanalysens resultat

Resultatet av den måluppfyllelseanalys som genomförts med hjälp av ingångs- och utgångsvärden visar att inget av effektmålen uppnår en ökning på 25 procent. Av 73 uppmätta utgångsvärden anger 25 utgångsvärden en ökning som överstiger 5 procent. 24 utgångsvärden anger en ökning på mellan 0,1 och 4 procent och 24 värden anger ett minskat värde. Andelen utgångsvärden som är lägre än motsvarande ingångsvärde uppgår till 70 procent för politiker, 49 procent för chefer, 36 procent för gode män och 17 procent för personalen (se tabell 5 nedan).

Tabell 5. Andel uppmätta utgångsvärden som anger en ökning respektive minskning jämfört med respektive ingångsvärden, hos målgrupperna chefer, personal, gode män och politiker.

	Andel minskade värden	Andel oförändrade värden	Andel ökade värden	Antal jämförbara värden
Chefer	49 %		61 %	23
Personal	17 %		83 %	23
Gode män	36 %	7 %	57 %	14
Politiker	70 %		30 %	10

De kvantitativa resultat som här presenteras kan tolkas på (minst) två sätt, beroende på hur man ser på möjligheterna att med hjälp av ingångs- och utgångsvärden mäta förändringar i respondenternas självupplevda kunskap och trygghet. Om bedömningen görs att metoden är väl lämpad för detta ändamål och att svaren är tillförlitliga, blir slutsatsen att utvecklingsprojektet har misslyckats med att uppnå de satta målen. Om bedömningen istället är att metoden *inte* lämpar sig för att mäta sådana förändringar hos projektdeltagarna, blir slutsatsen att de kvantitativa värden som här presenteras inte säger särskilt mycket om huruvida utvecklingsprojektet uppnått effektmålen eller inte.

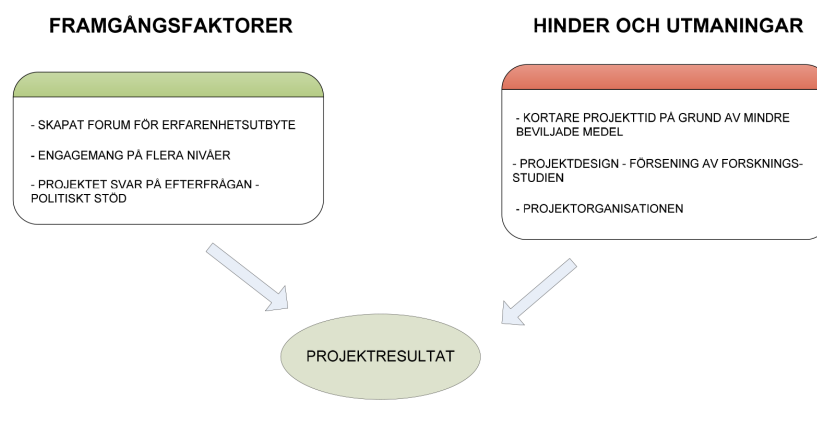
En analys som dock låter sig göras, är att jämföra de utgångsvärden som uppmäts för personal och chefer vad gäller kunskap om vad en aktör kan bidra med och samverka med samma aktör. I de allra flesta fall uppmäts för personal och chefer ett högre utgångsvärde för kunskap om aktören än för samverkan med aktören. Detta tyder på att samverkan behöver förbättras.

Ett annat dilemma vid bedömning av måluppfyllelsen är att avgöra om de uppmätta skillnaderna är en effekt av projektaktiviteter eller andra faktorer. Därför ställdes i den uppföljande enkäten frågor om huruvida respondenterna ansåg att de *tack vare projektet* hade fått en ökad kunskap på olika områden som rör ensamkommande barn. Mellan 50 och 57 procent av de tillfrågade respondenterna svarade instämmande på samtliga frågor och menade alltså att projektet hade bidragit till en kunskapsutveckling. Flera intervjupersoner uppgav också att projektet har gett dem en större insikt i komplexiteten i arbetet med ensamkommande barn och hur de själva utgör en del av ett stort antal aktörer som behöver samarbeta för att arbetet med barnen ska fungera och förbättras. Sammanlagt tyder detta på att kunskapsökningen åtminstone delvis är avhängig projektet även om graden inte kan bedömas.

9.3 Faktorer som påverkat måluppfyllelsen

I detta avsnitt besvaras slututvärderingens andra frågeställning om vilka framgångsfaktorer, hinder och utmaningar som har påverkat projektets måluppfyllelse. Utvärderingen pekar på några mekanismer/faktorer som har påverkat måluppfyllelsen i positiv eller negativ riktning. Dessa illustreras i figur 2 nedan.

Figur 2. Framgångsfaktorer och hinder/utmaningar i projekt Ensamkommande barn och ungdomar

Den bas som projektet vilar på kan sägas vara en framgångsfaktor i sig; det vill säga att projektet tillkom som ett svar på ett upplevt behov hos både beslutsfattare och GR-kommuner att utveckla gemensamma lösningar kring mottagandet av ensamkommande barn och ungdomar. Följaktligen fanns redan från början ett engagemang och intresse för projektet på flera olika nivåer i kommunerna. Ytterligare en framgångsfaktor som utvärderingsresultatet tydligt pekar på är att projektet skapat forum för erfarenhetsutbyte vid konferenser och andra spridningsaktiviteter.

En viktig utmaning var att genomföra projektet med forskningsstudie och utvecklingsprojekt på två år istället för tre år som först var tanken. Detta innebar en reduktion av forskningsstudiens omfattning. Med facit i hand kan man konstatera att studien inte reducerades i tillräcklig omfattning vilket fick konsekvenser för utvecklingsprojektet. Slututvärderingens resultat visar att projektet visserligen har tillfört kunskap men i begränsad omfattning vilket beror på att forskningsstudien slutfördes flera månader efter projektets avslut. Det innebar i praktiken att endast preliminära och inga helt färdiga resultat kunde presenteras på projektets slutkonferens i november 2012. Berörda målgrupper har därför haft mycket begränsade möjligheter att med hjälp av forskningsstudien öka sin kunskap under projektperioden. Detta avspeglas också i enkätresultaten som visar att inget av de effektmål som anger att deltagarnas ska ha ökat sin kunskap har uppnåtts. Det stora intresse som har funnits hos målgrupperna, och som ökat tack vare projektet, har därför inte kunnat omhändertas inom ramen för utvecklingsprojektet vilket väcker frågor inför framtida implementering.

Ytterligare en utmaning som förmodligen har haft en negativ inverkan på projektets måluppfyllelse är projektets design som innebar att utvecklingsprojektet skulle genomföras parallellt med forskningsstudien. Tanken var från början att forskarna skulle sprida preliminära resultat under genomförandet av studien och att projektdeltagarna på så sätt skulle vara "delaktiga i en kunskaps- och verksamhetsutvecklingsprocess där studien spelar en central roll" (Stretmo 2011: 10). Trots att forskningsresultat har spridits uppgav en av forskarna att det var svårt att lämna ifrån sig preliminära resultat därför att analysen av ett så pass omfattande empiriskt material tar tid.

Ett tredje hinder har varit den projektorganisation som beslutades för projektet och som i praktiken innebar att projektledaren huvudsakligen ansvarade för forskningsstudien. Projektledaren har genomfört spridningsaktiviteter tillsammans med den andra forskaren som knöts till projektet, men ansvaret för utvecklingsdelen av projektet har främst legat på samordnaren i projektgruppen. Projektgruppen, inklusive projektägare, har haft regelbundna möten och där diskuterat projektets båda delar. Utvärderarnas bedömning är dock att fokus har legat på forskningsstudien då denna varit en förutsättning för utvecklingsprojektet. Det har inte heller funnits en styrgrupp som kunnat ta emot projektresultat, fatta beslut om fortsatta åtgärder och aktivt styra projektprocessen. Denna funktion har i stället legat på projektgruppen medan samrådsgruppen främst varit kopplad till forskningsstudien. Möjligen hade en styrgrupp kunnat bidra till att rikta fokus även mot utvecklingsprojektet och hitta lösningar på dilemmat som rör kunskapsspridning till målgrupperna.

9.3.1 Konsekvenser för utvärderingen

Projektets design och förseningen av forskningsstudien har också inneburit att det har varit svårt för utvärderarna att genomföra en lärande utvärdering, vars syfte är att kontinuerligt återföra resultat och kunskap till projektets personal och styrgrupp. Utvärderarna har under projektets genomförande framfört ett flertal förslag till utvärderande insatser, men blivit ombedda att vänta med förklaringen att det ännu varit alltför tidigt att mäta resultat och/eller att forskningsintervjuer pågick.

I den andra delutvärderingen framkom att de spridningsaktiviteter som genomförts huvudsakligen fungerat som marknadsföring inför den kommande forskningsstudien. Mottagarna av forskningsstudiens resultat var också en brett definierad målgrupp som utgjordes av samtliga personer som berörs av arbetet med ensamkommande barn inom GR-kommunerna. För utvärderarnas del har dessa förutsättningar inneburit att de projektdeltagare som kunnat nås av utvärderingens datainsamling har kommit att bestå av de personer som deltagit vid projektets konferenser och nätverksträffar.

Av de projektdeltagare som vid telefonintervjuer uppgav att de deltagit vid GR:s nätverksträffar för ensamkommande barn är det endast ett fåtal som har deltagit vid fler än ett nätverksmöte.

9.4 Vilka lärdomar kan dras inför framtiden?

Vilka lärdomar kan då dras utifrån utvärderingen inför framtida utvecklingsarbete i frågor som rör ensamkommande barn och ungdomar? Nedan diskuteras utvärderingens resultat i relation till forskning på området att utveckla projektresultat till hållbara resultat. I 9.4.2 ges en kort redovisning av andra områden som utvärderingen pekat på som viktiga att diskutera närmare och dra lärdom av.

9.4.1 Resultatets hållbarhet

I och med att forskningsstudien och studiematerialet publiceras i maj 2013 finns det möjligheter till en fortsatt och mer långsiktig kunskapsutveckling hos berörda målgrupper. Ett hinder är att projektet är avslutat och inte har möjlighet att organisera ett fortsatt lärande. Forskningen visar på tre mekanismer som är viktiga för att skapa hållbara projektresultat (Brulin & Svensson 2011).

- Ett aktivt ägarskap inom ramen för en effektiv och genomskinlig projektorganisation
- Samverkan mellan viktiga aktörer och organisationer och som bygger på gemensam kunskapsbildning varvat med handling.
- Ett utvecklingsinriktat lärande som leder till multiplikatoreffekter

Utvärderingen visar att projektägaren har varit aktiv och att projektorganisationen har varit transparent men att det finns tveksamheter kring styrning och framtida omhändertagande av resultat. En väl fungerande styrgrupp skulle aktivt ha kunnat förbereda för mottagande av det material som nu snart är färdigt och kommunikationen av detsamma.

Samverkan mellan viktiga aktörer har ägt rum i begränsad omfattning, i samrådsgruppen, i Nätverket för ensamkommande barn och i viss mån på konferenser. Samtidigt är det just samverkan mellan organisationer som tas upp som den viktigaste faktorn (och bristen) i arbetet med att ge ensamkommande barn ett bra och effektivt mottagande. Återigen kan projektdesignen och den medföljande förseningen av forskningsstudien sägas ha varit hämmande i sammanhanget då detta har begränsat den gemensamma kunskapsutvecklingen.

Möjligheterna att åstadkomma ett utvecklingsinriktat lärande har varit avhängigt forskningsstudien. Avsikten att kontinuerligt sprida forskningsresultat ligger helt i linje med denna mekanism men kan knappast sägas ha lett till multiplikatoreffekter ännu. Huruvida forskningsstudien kommer att ge sådana effekter i framtiden går inte att bedöma i dagsläget.

Sammanfattningsvis kan förutsättningarna för ett hållbart utvecklingsarbete utifrån projektet inte sägas vara goda. Samtidigt finns det ett uppdämt intresse och kunskapsbehov hos berörda målgrupper, liksom en uttalad politisk vilja som talar för att resultatet bör kunna tas tillvara. Målgrupperna har fått upp ögonen för frågans komplexitet och vikten av samverkan. Kunskapsbehov har identifierats vilket också utvärderingen har pekat på (se kapitel 7).

För ett mer omfattande utvecklingsarbete krävs dock en övergripande samordning och utformning av strukturer på både verksamhets-, kommunal- och regional nivå. Den kommande forskningsstudien och studiematerialet kan där tillgodose vissa kunskapsbehov men är inte verksamhetsutvecklande i sig. Frågan är vems ansvar detta är. FoU i Väst/GR har genom att publicera forskningsstudien avslutat sitt uppdrag och kan inte ensamt driva frågan vidare. Projektet har otvivelaktigen bidragit till ett ökat intresse men vem tar hand om resultatet?

9.4.2 Flyktingsfondens ansvar

Projektet beviljades medel från Europeiska Flyktningfonden (ERF III). Projektets design var anpassat till en treårig process men medel beviljades för ett tvåårigt projekt. Utvärderingens resultat visar att projektdesignen var mindre lämplig för en så pass kort period som två år. Även om ansvaret för förseningen av forskningsstudien ligger på projektet hade ytterligare ett projektår möjliggjort en spridning av forskningsresultatet vilket säkerligen hade bidragit till en högre grad av måluppfyllelse och större möjligheter att skapa strukturer för lärande utifrån forskningsstudien. En intressant fråga i sammanhanget är då vilket ansvar det åligger Flyktningfonden vid bedömning av ansökningar om medel.

Även vad gäller val av utvärderingsmetod kan lärdomar dras. Som tidigare påpekats är kvantitativa indikatorer med in- och utgångsvärden ett krav från ERF vilket rimmar illa med projektets övergripande mål och syfte. Även om effektmålen uttrycks i kvantitativa termer är målens innebörd – ökad kunskap och trygghet – främst kvalitativ. I detta fall kan frågan ställas om målsättningarna, mot bakgrund av de krav som finns från ERF, är rimliga. Den utvärdering av program ERF II som Rosén et al (2009) genomfört visade just på brister vid definitionen av effektmålen. Möjligen har samma misstag skett även här eller också är slutsatsen att mer kvalitativt inriktade projekt inte kan eller bör beviljas medel från Flyktningfonden?

9.5 Rekommendationer

Utifrån utvärderingens resultat ges rekommendationer på två områden. Det första området handlar om hur projektets resultat ska tas tillvara och hur ett lärande och erfarenhetsutbyte kan skapas med utgångspunkt i den forskningsstudie och det studiematerial som projektet har producerat.

- Diskutera vems ansvar det är att förvalta projektets resultat och genomföra framtida aktiviteter för lärande och erfarenhetsutbyte, exempelvis i form av presentationer av studien och seminarier som utgår från studiematerialet.
- Diskutera möjligheten att söka medel för spridningsaktiviteter hos verksamheterna, alternativt en studiecirkelutbildning i relation till det studiematerial som snart är färdigt. Detta ligger väl i linje med FoU i Väst/GR:s uppdrag och skulle kunna vara ett sätt att fortsätta det påbörjade arbetet.
- Diskutera med berörda personer på GR hur utvärderingsresultatet kan användas i det projekt som nu pågår för ensamkommande barn med medel från länsstyrelsen.

Det andra området handlar om att ta tillvara lärdomar om styrning och design av projekt.

- Dra nytta av de lärdomar som här dras om projektdesign och utvärderingsmetod inför framtida projekt.
- Vid utformning av framtida projekt: avgränsa och definiera projektets målgrupp/målgrupper på så sätt att det blir tydligt vem som blir mottagare av projektets resultat och vem som bör nås vid utvärdering av projektets effekter och måluppfyllelse. ●

Referenser

- Asplund, K., Enochsson, P. & Strömberg, S. (2007) *Strategi för samverkan – kring barn och unga som far illa eller riskerar att fara illa*, Myndigheten för Skolutveckling, Rikspolisstyrelsen, Socialstyrelsen
- Brulin, G. & Svensson, L. (2011) *Att äga, styra och utvärdera stora projekt*, Lund: Studentlitteratur
- Court of Justice of the European Union. Press release no 71/13. 2013-06-06. Luxemburg.
- Danermark, B. (2000) i Asplund, K., Enochsson, P. & Strömberg, S. (2007) *Strategi för samverkan – kring barn och unga som far illa eller riskerar att fara illa*, Myndigheten för Skolutveckling, Rikspolisstyrelsen, Socialstyrelsen
- Europeiska Flyktingfonden III (2010) *Fondhjälpredan*
- Fridolf, M. (2002) *Samarbetets kvalitet för individer med sammansatta behov*. Socialstyrelsen, Arbetsmarknadsstyrelsen, Arbetsmiljöverket, Svenska Kommunförbundet, Landstingsförbundet, Riksförsäkringsverket
- Fridolf, M. (2004) *Samordning – nya möjligheter inom välfärdsområdet*. Svenska Kommunförbundet och Landstingsförbundet
- Lacey, P. (2000) i Germundsson, P. (2011) *Lärare, socialsekreterare och barn som far illa. Om sociala representationer och interprofessionell samverkan*, Örebro universitet, Kållerød: Intellecta Infolog.
- McConkey, R. (2004) i Germundsson, P. (2011) *Lärare, socialsekreterare och barn som far illa. Om sociala representationer och interprofessionell samverkan*, Örebro universitet, Kållerød: Intellecta Infolog.
- Moberg, A. (2012) *Delutvärdering 2: Ensamkommande barn och ungdomar i Göteborgsregionen – stödinsatser och vardagsliv*, Göteborg: Contextio Ethnographic AB
- Rosén et al. (2009) *Utvärdering av europeiska flyktingfonden II*, Ramböll Management
- Sennemark, E. (2011) *Ensamkommande barn och ungdomar i Göteborgsregionen – stödinsatser och vardagsliv: Fas 1 – ingångsvärden*, Göteborg: Contextio Ethnographic AB
- Stretmo, L. (2011) *Projektplan för projekt Ensamkommande barn och ungdomar i Göteborgsregionen – stödinsatser och vardagsliv*

Webbplatser

Västra Götalandsregionen:

<http://www.vgregion.se/sv/Primarvarden-Skaraborg/startside/Vardcentraler/falkoping/ovrig-verksamhet-falkoping/FaR-fysisk-aktivitet/>, hämtat 130220

Migrationsverkets nyhetsbrev om ensamkommande flyktingbarn:

<http://www.migrationsverket.se/download/18.13e94e3313da80a3b62c47/Aktuellt+om+april+2013.pdf>, hämtat 130510

Bilagor

BILAGA 1. MÅL OCH INDIKATORER

Projektets övergripande kunskapsmål är att studien ska generera mer kunskap om ensamkommande barns situation, villkor och behov och om hur barnen kan få stöd från det svenska samhället för sin utveckling och integration.

Utvecklingsmål 1	Indikator
Personal, chefer och politiskt förtroendevalda upplever sig delta i en kunskaps- och verksamhetsutvecklingsprocess där studien har en central roll.	75 procent av urvalet ska känna sig delaktiga i processen.
Utvecklingsmål 1	Indikator
Information om studien ska spridas enligt aktivitetsplanen.	Ingen.
Effektmål för personal	Indikator
<u>Personalen har fått en ökad kunskap</u> 1) Om vilka frågor som är särskilt viktiga att ställa för att få en god bild av ensamkommande barns situation, villkor och behov i olika faser av mottagningsprocessen. 2) Om vad barnen själva efterfrågar i form av hjälp och stöd. 3) Om förhållningssätt och insatser som kan stärka barnens utveckling och integration. 4) Om vad andra aktörer kan bidra med. 5) Om fallluckor och brister i systemet. 6) Som gör att de känner sig tryggare i sin yrkesroll.	A) Den självupplevda kunskapsnivån ska öka med 25 procent (vilket kommer att kunna förstås och förklaras med kvalitativa mått). B) Känslan av trygghet i yrkesrollen ska öka med 25 procent.
Effektmål för politiker	Indikator
<u>Politiker har fått en ökad kunskap</u> 1) Om barnens situation och behov. 2) Om förhållningssätt och insatser som kan stärka barnens utveckling och integration. 3) Om vad olika aktörer kan bidra med. 4) Om fallluckor och brister i systemet. 5) Som visar sig i fler skrivningar kring ensamkommande barn.	A) Den självupplevda kunskapsnivån ska öka med 25 procent (vilket kommer att kunna förstås och förklaras med kvalitativa mått). B) Skrivningar (i till exempel verksamhetsbudget eller andra beslut som kan visa på den politiska intentionen) som berör ensamkommande barn ska öka med 25 procent.
Effektmål för chefer	Indikator
<u>Berörda chefer har fått en ökad kunskap</u> 1) Om barnens situation och mottagningsprocessen. 2) Om vad barnen själva efterfrågar i form av hjälp och stöd. 3) Om förhållningssätt och insatser som kan stärka barnens utveckling och integration. 4) Om vad andra aktörer kan bidra med. 5) Om fallluckor i systemet. 6) Som gör att de känner sig tryggare i sin yrkesroll.	Den självupplevda kunskapsnivån ska öka med 25 procent (vilket kommer att kunna förstås och förklaras med kvalitativa mått).

BILAGA 2. WEBBENKÄTFRÅGOR

I denna bilaga redovisas de enkätfrågor som ställdes vid de inledande och uppföljande webbenkäterna. Somliga frågor ställdes enbart i de uppföljande enkäterna. Detta markeras fortlöpande.

Följande inledningstext användes för samtliga uppföljande webbenkäter:

Projektet "Ensamkommande barn och ungdomar i Göteborgsregionen – stöd och vardagsinsatser" drivs av GR-kommunerna, Gryning Vård och FoU i Väst. Projektet syftar till att öka kunskapen om ensamkommande barns och ungdomars situation inom GR-området samt att stärka mottagandet och det stöd som kommunerna ger till ensamkommande barn och ungdomar. Projektet avslutades den 31 december 2012. Under augusti/september 2011 genomfördes en enkät till personer i GR-området som ansvarar för beslut som rör ensamkommande barn och ungdomar eller som möter denna grupp i sitt arbete. Detta är en uppföljande enkät. Ditt enkätsvar är mycket värdefullt för det framtida arbetet med att utveckla arbetet med ensamkommande barn och ungdomar i Göteborgsregionen.

Webbenkät till chefer som ansvarar för en verksamhet som möter ensamkommande barn och ungdomar

1. Deltog du i den föregående enkäten? [frågan ställdes endast i den uppföljande enkäten]

a) Ja, b) Nej, c) Kommer inte ihåg

2. Jag är: a) Kvinna, b) Man

3. Ålder a) 26 år eller yngre, b) 27-40 år, c) 41-55 år, d) 56 år eller äldre

4. Jag ansvarar för en verksamhet inom:

a) Barn- och ungdomspsykiatri (BUP)

b) Boende i kommunal regi

c) Boende i privat regi

d) Boende Gryning

e) Grundskola eller gymnasium

f) Primärvård

g) Socialtjänst

h) Annat [öppet]

5. Hur länge har du ansvarat för en verksamhet som möter ensamkommande barn?

a) Mindre än ett år, b) 1-5 år, c) 6-15 år, d) Mer än 15 år

6. Vi arbetar systematiskt med bedömning av ensamkommande barn och ungdomar, exempelvis genom namngiven metod, checklista eller frågemall.

[Skala 1–10 där värdet 1 motsvarar *instämmer inte alls* och värdet 10 motsvarar *instämmer helt*]

7. Om ni arbetar systematiskt med bedömningen, ange gärna metoden! [Öppen fråga]

8. Jag har idag goda kunskaper inom följande områden:

[Skala 1–10 där värdet 1 motsvarar *instämmer inte alls* och värdet 10 motsvarar *instämmer helt*]

- a) Vilka frågor som är viktiga att ställa för att få en bild av ensamkommande barns och ungdomars situation och behov
- b) Vad ensamkommande barn och ungdomar själva vill ha för hjälp och stöd
- c) Förhållningssätt som bidrar till ensamkommande barns och ungdomars utveckling och integration
- d) Insatser som stärker ensamkommande barns och ungdomars utveckling och integration

9. Jag har idag goda kunskaper om vad följande aktörer kan bidra med i sammanhanget:

[Skala 1–10 där värdet 1 motsvarar *instämmer inte alls* och värdet 10 motsvarar *instämmer helt*]

- a) Barn- och ungdomsverksamheten (BUP)
- b) Boenden för ensamkommande barn och ungdomar
- c) Ideella verksamheter
- d) Primärvården
- e) Skolan (grundskola, gymnasium)
- f) Socialtjänsten
- g) Flyktingbarnteamet

10. Jag har idag en fungerande samverkan med nedanstående aktörer

[Skala 1–10 där värdet 1 motsvarar *instämmer inte alls* och värdet 10 motsvarar *instämmer helt*]

- a1) Barn- och ungdomsverksamheten (BUP), a2) Ej relevant
- b1) Boenden för ensamkommande barn och ungdomar, b2) Ej relevant
- c1) Ideella verksamheter, c2) Ej relevant
- d1) Primärvården, d2) Ej relevant
- e1) Skolan (grundskola, gymnasium), e2) Ej relevant
- f1) Socialtjänsten, f2) Ej relevant
- g1) Flyktingbarnteamet, g2) Ej relevant

11. Jag vet vart jag kan vända mig för att få mer information om de ovan nämnda aktörerna

[Skala 1–10 där värdet 1 motsvarar *instämmer inte alls* och värdet 10 motsvarar *instämmer helt*]

12. Jag är medveten om vilka brister det finns inom min egen organisation när det gäller att möta ensamkommande barn och ungdomar

[Skala 1–10 där värdet 1 motsvarar *instämmer inte alls* och värdet 10 motsvarar *instämmer helt*]

13. Jag är medveten om vilka brister det finns i systemet när det gäller att möta ensamkommande barn och ungdomar

[Skala 1–10 där värdet 1 motsvarar *instämmer inte alls* och värdet 10 motsvarar *instämmer helt*]

14. Om du anser att det finns brister, beskriv gärna vilka de är. [Öppen fråga]

15. Jag har idag den kunskap jag behöver för att kunna stötta min personal i deras arbete med ensamkommande barn och ungdomar

[Skala 1–10 där värdet 1 motsvarar *instämmer inte alls* och värdet 10 motsvarar *instämmer helt*]

16. Jag känner mig trygg i min yrkesroll som chef i arbetet med ensamkommande barn och ungdomar

[Skala 1–10 där värdet 1 motsvarar *instämmer inte alls* och värdet 10 motsvarar *instämmer helt*]

17. Mer information inom området ensamkommande barn och ungdomar skulle göra mig tryggare i min yrkesroll

[Skala 1–10 där värdet 1 motsvarar *instämmer inte alls* och värdet 10 motsvarar *instämmer helt*]

18. Är det någon särskild information du saknar? [Öppen fråga]

19. Känner du till projektet Ensamkommande barn och ungdomar i Göteborgsregionen – stödinsatser och vardagsliv?

[Frågan ställdes endast i den uppföljande enkäten]

a) Ja, b) Nej, c) Osäker

20. På vilket/vilka sätt har du fått kännedom om projektet?

[Frågan ställdes endast i den uppföljande enkäten]

- a) Jag känner inte till projektet
- b) Vid grupp- eller nätverksmöte (med t.ex. nätverket för ensamkommande barn)
- c) Vid konferens om projektet
- d) Vid seminarium
- e) Har läst om projektet i nyhetsbrev från FoU eller GR
- f) Har läst om projektet i FoU:s tidskrift FoUrum eller i GU-journalen.
- g) Har läst om projektet i FoU-antologin "Barn av vår tid: Aktuell forskning om barn och familjer" 2011
- h) Har läst om projektet på Göteborgsregionens, FOU:s eller FOU Välfärds webbplats/er
- i) Har läst en informationsfolder om projektet
- j) Vet ej

21. Anser du att din kunskap har ökat på något av följande områden tack vare projektet?

[Frågan ställdes endast i den uppföljande enkäten, med svarsalternativen: a) Ja, b) Nej, c) Delvis]

- a) Ensamkommande barns och ungdomars behov av stöd och hjälp
- b) Brister vid bemötandet av ensamkommande barn och ungdomar i verksamheten där jag arbetar
- c) Behov av förändring/utveckling av verksamheten vad gäller bemötande av ensamkommande barn & unga
- d) Brister i samverkan mellan olika aktörer

22. Övriga synpunkter [Öppen fråga]

Webbenkät till personal som möter ensamkommande barn och ungdomar i sitt arbete

1. Deltog du i den föregående enkäten?

[Frågan ställdes endast i den uppföljande enkäten]

a) Ja, b) Nej, c) Kommer inte ihåg

2. Jag är: a) Kvinna, b) Man

3. Ålder a) 26 år eller yngre, b) 27-40 år, c) 41-55 år, d) 56 år eller äldre

4. Jag arbetar inom

a) Barn- och ungdomspsykiatri (BUP)

- b) Boende i kommunal regi
- c) Boende i privat regi
- d) Boende Gryning
- e) Grundskola eller gymnasium
- f) Primärvård
- g) Socialtjänst
- h) Annat

5. Hur länge har du mött ensamkommande barn och ungdomar i ditt arbete?

- a) Mindre än ett år, b) 1-5 år, c) 6-15 år, d) Mer än 15 år

6. Jag har idag goda kunskaper inom följande områden:

[Skala 1–10 där värdet 1 motsvarar *instämmer inte alls* och värdet 10 motsvarar *instämmer helt*]

- a) Vilka frågor som är viktiga att ställa för att få en bild av ensamkommande barns och ungdomars situation och behov
- b) Vad ensamkommande barn och ungdomar själva vill ha för hjälp och stöd
- c) Förhållningssätt som bidrar till ensamkommande barns och ungdomars utveckling och integration
- d) Insatser som stärker ensamkommande barns och ungdomars utveckling och integration

7. Jag har idag goda kunskaper om vad följande aktörer kan bidra med i sammanhanget:

[Skala 1–10 där värdet 1 motsvarar *instämmer inte alls* och värdet 10 motsvarar *instämmer helt*]

- a) Barn- och ungdomsverksamheten (BUP)
- b) Boenden för ensamkommande barn och ungdomar
- c) Ideella verksamheter
- d) Primärvården
- e) Skolan (grundskola, gymnasium)
- f) Socialtjänsten
- g) Flyktingbarnteamet

8. Jag har idag en fungerande samverkan med nedanstående aktörer

[Skala 1–10 där värdet 1 motsvarar *instämmer inte alls* och värdet 10 motsvarar *instämmer helt*]

- a1) Barn- och ungdomsverksamheten (BUP) a2) Ej relevant
- b1) Boenden för ensamkommande barn och ungdomar, b2) Ej relevant
- c1) Ideella verksamheter, c2) Ej relevant
- d1) Primärvården, d2) Ej relevant
- e1) Skolan (grundskola, gymnasium), e2) Ej relevant
- f1) Socialtjänsten, f2) Ej relevant
- g1) Flyktingbarnteamet, g2) Ej relevant

9. Jag vet vart jag kan vända mig för att få mer information om de ovan nämnda aktörerna

[Skala 1–10 där värdet 1 motsvarar *instämmer inte alls* och värdet 10 motsvarar *instämmer helt*]

10. Jag är medveten om vilka brister det finns inom min egen organisation när det gäller att möta ensamkommande barn och ungdomar

[Skala 1–10 där värdet 1 motsvarar *instämmer inte alls* och värdet 10 motsvarar *instämmer helt*]

- 11. Jag är medveten om vilka brister det finns i systemet när det gäller att möta ensamkommande barn och ungdomar**
[Skala 1–10 där värdet 1 motsvarar *instämmer inte alls* och värdet 10 motsvarar *instämmer helt*]
- 12. Om du anser att det finns brister, beskriv gärna vilka de är** [Öppen fråga]
- 13. Jag får tillräckligt med stöd från ledningen i mitt arbete med ensamkommande barn och ungdomar**
[Skala 1–10 där värdet 1 motsvarar *instämmer inte alls* och värdet 10 motsvarar *instämmer helt*]
- 14. Vi arbetar systematiskt med bedömning av ensamkommande barn och ungdomar, exempelvis genom namngiven metod, checklista eller frågemall**
[Skala 1–10 där värdet 1 motsvarar *instämmer inte alls* och värdet 10 motsvarar *instämmer helt*]
- 15. Om ni arbetar systematiskt med bedömningen, ange gärna metoden!** [öppen fråga]
- 16. Mer information inom området ensamkommande barn och ungdomar skulle göra mig tryggare i min roll som god man.**
[Skala 1–10 där värdet 1 motsvarar *instämmer inte alls* och värdet 10 motsvarar *instämmer helt*]
- 17. Jag känner mig trygg i min yrkesroll i arbetet med ensamkommande barn och ungdomar**
[Skala 1–10 där värdet 1 motsvarar *instämmer inte alls* och värdet 10 motsvarar *instämmer helt*]
- 18. Mer information inom området ensamkommande barn och ungdomar skulle göra mig tryggare i min yrkesroll**
[Skala 1–10 där värdet 1 motsvarar *instämmer inte alls* och värdet 10 motsvarar *instämmer helt*]
- 19. Är det någon särskild information du saknar?** [Öppen fråga]
- 20. Känner du till projektet Ensamkommande barn och ungdomar i Göteborgregionen – stödinsatser och vardagsliv?** [Frågan ställdes endast i den uppföljande enkäten]
a) Ja, b) Nej, c) Osäker
- 21. På vilket/vilka sätt har du fått kännedom om projektet?**
[Frågan ställdes endast i den uppföljande enkäten]
a) Jag känner inte till projektet
b) Vid grupp- eller nätverksmöte (med t.ex. nätverket för ensamkommande barn)
c) Vid konferens om projektet
d) Vid seminarium
e) Har läst om projektet i nyhetsbrev från FoU eller GR
f) Har läst om projektet i FoU:s tidskrift FoUrum eller i GU-journalen.
g) Har läst om projektet i FoU-antologin "Barn av vår tid: Aktuell forskning om barn och familjer" 2011
h) Har läst om projektet på Göteborgsregionens, FOU:s eller FOU Välfärds webbplats/er
i) Har läst en informationsfolder om projektet
j) Vet ej
- 22. Anser du att din kunskap har ökat på något av följande områden tack vare projektet?**
[Frågan ställdes endast i den uppföljande enkäten, med svarsalternativen: a) Ja, b) Nej, c) Delvis]

- a) Ensamkommande barns och ungdomars behov av stöd och hjälp
- b) Brister vid bemötandet av ensamkommande barn och ungdomar i verksamheten där jag arbetar
- c) Behov av förändring/utveckling av verksamheten vad gäller bemötande av ensamkommande barn & unga
- d) Brister i samverkan mellan olika aktörer

23. Övriga synpunkter [Öppen fråga]

Webbenkät till förtroendevalda politiker som beslutar om frågor som rör ensamkommande barn och ungdomar

1. Deltog du i den föregående enkäten? [Frågan ställdes endast i den uppföljande enkäten]

- a) Ja, b) Nej, c) Kommer inte ihåg

2. Jag är: a) Kvinna, b) Man

3. Ålder: a) 26 år eller yngre, b) 27-40 år, c) 41-55 år, d) 56 år eller äldre

4. Jag har ett politiskt uppdrag inom

- a) Barn- och utbildningsnämnden
- b) Hälso- och sjukvårdsnämnden
- c) Socialnämnden
- d) Kommunstyrelsen
- e) Sociala resursnämnden
- f) Stadsdelsnämnd
- g) Utbildningsnämnden Göteborg
- h) Annat [öppet svar]

5. Jag har idag goda kunskaper inom följande områden:

[Skala 1–10 där värdet 1 motsvarar *instämmer inte alls* och värdet 10 motsvarar *instämmer helt*]

- a) Ensamkommande barns och ungdomars situation
- b) Insatser som stärker ensamkommande barns och ungdomars utveckling och integration
- c) Förhållningssätt som bidrar till ensamkommande barns och ungdomars utveckling och integration

6. Jag har idag goda kunskaper om vad följande aktörer kan bidra med i sammanhanget:

[Skala 1–10 där värdet 1 motsvarar *instämmer inte alls* och värdet 10 motsvarar *instämmer helt*]

- a) Vad offentliga aktörer kan bidra med i sammanhanget
- b) Vad privata aktörer kan bidra med i sammanhanget
- c) Vad ideella aktörer kan bidra med i sammanhanget

7. Jag vet vart jag kan vända mig för att få mer information om offentliga, privata och ideella aktörer som arbetar med ensamkommande barn och ungdomar

[Skala 1–10 där värdet 1 motsvarar *instämmer inte alls* och värdet 10 motsvarar *instämmer helt*]

8. Jag är medveten om vilka brister det finns i systemet när det gäller att möta ensamkommande barn och ungdomar

[Skala från 1-10 där värdet 1 motsvarar *instämmer inte alls* och värdet 10 motsvarar *instämmer helt*]

9. Om du anser att det finns brister, beskriv gärna vilka de är. [Öppen fråga]

10. Ensamkommande barns och ungdomars situation och behov uppmärksammas i budgeten.

[Skala 1–10 där värdet 1 motsvarar *instämmer inte alls* och värdet 10 motsvarar *instämmer helt*]

11. Vi brukar göra en barnkonsekvensanalys innan beslut fattas i nämnden/styrelsen.

[Skala 1–10 där värdet 1 motsvarar *instämmer inte alls* och värdet 10 motsvarar *instämmer helt*]

12. Jag känner mig trygg i min roll som politiker med ansvar för beslut som berör ensamkommande barn och ungdomar.

[Skala 1–10 där värdet 1 motsvarar *instämmer inte alls* och värdet 10 motsvarar *instämmer helt*]

13. Mer information inom området ensamkommande barn och ungdomar skulle göra mig tryggare i min roll som politiker.

[Skala 1–10 där värdet 1 motsvarar *instämmer inte alls* och värdet 10 motsvarar *instämmer helt*]

14. Är det någon särskild information du saknar? [Öppen fråga]

15. Känner du till projektet Ensamkommande barn och ungdomar i Göteborgregionen – stödinsatser och vardagsliv?

[Frågan ställdes endast i den uppföljande enkäten]

a) Ja, b) Nej, c) Osäker

16. På vilket/vilka sätt har du fått kännedom om projektet?

[Frågan ställdes endast i den uppföljande enkäten]

a) Jag känner inte till projektet

b) Vid grupp- eller nätverksmöte (med t.ex. nätverket för ensamkommande barn)

c) Vid konferens om projektet

d) Vid seminarium

e) Har läst om projektet i nyhetsbrev från FoU eller GR

f) Har läst om projektet i FoU:s tidskrift FoUrum eller i GU-journalen

g) Har läst om projektet i FoU-antologin *Barn av vår tid: Aktuell forskning om barn och familjer*

h) Har läst om projektet på Göteborgsregionens, FOU:s eller FOU Välfärds webbplats/er

i) Har läst en informationsfolder om projektet

j) Vet ej

17. Anser du att din kunskap har ökat på något av följande områden tack vare projektet?

[Frågan ställdes endast i den uppföljande enkäten, med svarsalternativen: a) Ja, b) Nej, c) Delvis]

a) Ensamkommande barns och ungdomars behov av stöd och hjälp

b) Brister vid bemötandet av ensamkommande barn och ungdomar i verksamheten där jag arbetar

c) Behov av förändring/utveckling av verksamheten vad gäller bemötande av ensamkommande barn & unga

d) Brister i samverkan mellan olika aktörer

18. Anser du att projektet har bidragit till att ensamkommande barn och ungdomar som grupp blivit mer uppmärksammade i samband med budgetförhandlingar i din nämnd?

[Frågan ställdes endast i den uppföljande enkäten]

a) Ja, b) Nej, c) Delvis

19. Övriga synpunkter [Öppen fråga]

Webbenkät till gode män som arbetar med ensamkommande barn och ungdomar

1. Deltog du i den föregående enkäten? [Frågan ställdes endast i den uppföljande enkäten]

a) Ja, b) Nej, c) Kommer inte ihåg

2. Jag är: a) Kvinna, b) Man

3. Ålder: a) 26 år eller yngre, b) 27-40 år, c) 41-55 år, d) 56 år eller äldre

4. Hur länge har du varit god man? a) Mindre än ett år, b) 1-5 år, c) 6-15 år, d) Mer än 15 år

5. Jag har idag goda kunskaper inom följande områden:

[Skala 1–10 där värdet 1 motsvarar *instämmer inte alls* och värdet 10 motsvarar *instämmer helt*]

a) Vilka frågor som är viktiga att ställa för att få en bild av ensamkommande barns och ungdomars situation och behov

b) Vad ensamkommande barn och ungdomar själva vill ha för hjälp och stöd

c) Förhållningssätt som bidrar till ensamkommande barns och ungdomars utveckling och integration

d) Insatser som stärker ensamkommande barns och ungdomars utveckling och integration

6. Jag har idag goda kunskaper om vad följande aktörer kan bidra med i sammanhanget:

[Skala 1–10 där värdet 1 motsvarar *instämmer inte alls* och värdet 10 motsvarar *instämmer helt*]

a) Barn- och ungdomsverksamheten (BUP)

b) Boenden för ensamkommande barn och ungdomar

c) Ideella verksamheter

d) Primärvården

e) Skolan (grundskola, gymnasium)

f) Socialtjänsten

g) Flyktingbarnteamet

7. Jag vet vart jag kan vända mig för att få mer information om de ovan nämnda aktörerna

[Skala 1–10 där värdet 1 motsvarar *instämmer inte alls* och värdet 10 motsvarar *instämmer helt*]

8. Jag är medveten om vilka brister det finns i systemet när det gäller att möta ensamkommande barn och ungdomar

[Skala 1–10 där värdet 1 motsvarar *instämmer inte alls* och värdet 10 motsvarar *instämmer helt*]

9. Om du anser att det finns brister, beskriv gärna vilka de är [Öppen fråga]

10. Jag får tillräckligt med stöd från socialtjänsten i mitt arbete som god man för ensamkommande barn och ungdomar.

[Skala 1–10 där värdet 1 motsvarar *instämmer inte alls* och värdet 10 motsvarar *instämmer helt*]

11. Jag känner mig trygg i min roll som god man för ensamkommande barn och ungdomar

[Skala 1–10 där värdet 1 motsvarar *instämmer inte alls* och värdet 10 motsvarar *instämmer helt*]

12. Mer information inom området ensamkommande barn och ungdomar skulle göra mig tryggare i min roll som god man

[Skala 1–10 där värdet 1 motsvarar *instämmer inte alls* och värdet 10 motsvarar *instämmer helt*]

13. Är det någon särskild information du saknar? [Öppen fråga]

14. Känner du till projektet *Ensamkommande barn och ungdomar i Göteborgsregionen – stödinsatser och vardagsliv*?

[Frågan ställdes endast i den uppföljande enkäten]

a) Ja, b) Nej, c) Osäker

15. På vilket/vilka sätt har du fått kännedom om projektet?

[Frågan ställdes endast i den uppföljande enkäten]

- a) Jag känner inte till projektet
- b) Vid grupp- eller nätverksmöte (med t.ex. nätverket för ensamkommande barn)
- c) Vid konferens om projektet
- d) Vid seminarium
- e) Har läst om projektet i nyhetsbrev från FoU eller GR
- f) Har läst om projektet i FoU:s tidskrift FoUrum eller i GU-journalen.
- g) Har läst om projektet i FoU-antologin "Barn av vår tid: Aktuell forskning om barn och familjer" 2011
- h) Har läst om projektet på Göteborgsregionens, FOU:s eller FOU Välfärds webbplats/er
- i) Har läst en informationsfolder om projektet
- j) Vet ej

16. Anser du att din kunskap har ökat på något av följande områden tack vare projektet?

[Frågan ställdes endast i den uppföljande enkäten med svarsalternativen: a) Ja, b) Nej, c) Delvis]

- a) Ensamkommande barns och ungdomars behov av stöd och hjälp
- b) Brister vid bemötandet av ensamkommande barn och ungdomar i verksamheten där jag arbetar
- c) Behov av förändring/utveckling av verksamheten vad gäller bemötande av ensamkommande barn & unga
- d) Brister i samverkan mellan olika aktörer

17. Övriga synpunkter [Öppen fråga]

BILAGA 3. WEBBENKÄTERNAS RESPONDENTER OCH RESULTAT

Om de inledande webbenkäternas respondenter

Tabell 1: Inledande enkäter: Antal utskickade enkäter, besvarade enkäter och svarsfrekvens.

Målgrupp	Utskick antal	Besvarade enkäter	Svarsfrekvens
Politiker	139	75	54 %
Gode män	89	52	58 %
Chefer	87	46	53 %
Personal	152	98	*
Total	467	271	58 %

* Chefer inom primärvården och boenden ombads vidarebefordra enkäter till sin personal med kopia till utvärderarna. Det är oklart i vilken mån kopior verkligen skickats till Contextio varför svarsfrekvensen för personal är osäker.

Om de uppföljande webbenkäternas respondenter

Tabell 2: Uppföljande webbenkäter: Antal utskickade enkäter, besvarade enkäter och svarsfrekvens.

Målgrupp	Utskick antal	Besvarade enkäter	Svarsfrekvens
Politiker	130	61	47 %
Gode män	82	41	50 %
Chefer	76	29	38 %
Personal	138	65	47 %
Total	426	196	46 %

Tabell 3: Respondenternas ålder.

Åldersspann	Chefer	Personal	Politiker	Gode män	Totalt	Procent
26 år eller yngre				1	1	0,5 %
27-40 år	1	11	6	2	20	10 %
41-55 år	13	31	19	13	76	40 %
56 år eller äldre	13	21	36	24	94	49,5 %
Total	27	63	61	40	191	100 %

N-tal: chefer 27, personal 63, politiker 61, gode män 40. Bortfall: chefer 7 %, personal 3 %, politiker 0 %, gode män 2,5 %.

Tabell 4: Antal år som chefer och personal har ansvarat för, respektive arbetat inom, en verksamhet som möter ensamkommande barn, samt antal år som gode män haft detta uppdrag.

Åldersspann	Chefer	Personal	Gode män	Totalt	Procent
Mindre än ett år	1	1	2	4	3 %
1-5 år	21	34	25	80	61 %
6-15 år	5	24	13	42	32 %
Mer än 15 år	1	4	1	6	5 %
Total	28	63	41	132	101 %

N-tal: chefer 28, personal 63, gode män 41. Bortfall: chefer 3 %, personal 3 %, gode män 0 %.

Tabell 5: Andel av politiker som sitter i respektive typ av nämnd eller styrelse.

Verksamhet	Antal	Andel
Kommunstyrelsen	28	46 %
Socialnämnden	15	25 %
Hälso- och sjukvårdsnämnden	11	18 %
Barn- och utbildningsnämnden	8	13 %
Annat	7	13 %
Stadsdelsnämnd	7	11 %
Sociala resursnämnden	6	10 %
Utbildningsnämnden Göteborg	1	2 %

N-tal: 61. Bortfall: 0 %. Annat: 3 svarar "Kommunfullmäktige", 1 svarar "Bostadsbolag", 1 svarar "Gymnasienämnden/Utbildningsnämnden Mölndal", 1 svarar "Göteborgsregionens styrelse", 1 svarar "Socialt Utskott, SDN". Procentbasen är densamma som antalet svarande (61). Ett summerat antal motsvarar inte antalet respondenter då somliga sitter i flera nämnder.

Tabell 6. Fördelning av svar på frågan På vilket/vilka sätt har du fått kännedom om projekt Ensamkommande barn och ungdomar – stödinsatser och vardagsliv?

	Politiker	Gode män	Chefer	Personal	Antal	Andel procent*
Jag känner inte till projektet	22	9	6	19	56	21 %
Möte (t.ex. nätverket för ensamkommande barn)	8	6	8	9	31	16 %
Konferens	4	5	3	10	22	11 %
Seminarium	3	2	3	8	16	8 %
Läst om projektet i nyhetsbrev från FoU eller GR	13	6	6	20	45	23 %
Läst om projektet i tidskrifterna FoUrum eller GU-journalen	2		1	6	9	5 %
Läst om projektet i FoU-antologin "Barn av vår tid: Aktuell forskning om barn och familjer" från 2011	3		2	1	6	3 %
Läst om projektet på GR:s, FoU:s eller FoU Valfärds webbplatser.	0	1	1	3	5	3 %
Läst informationsfolder om projektet	4	2	1	5	12	6 %
Vet ej	5	9	3	2	19	10 %
Fått kännedom på annat sätt	3	1	3	0	7	4 %

Tabellkommentar: * Procentbasen är 196, dvs. samtliga enkätsvar. Fått kännedom på annat sätt: tre politiker svarar "Via regionens kommitté för Rättighetsfrågor", "Genom de placerade ungdomarna i vår kommun", "Fick info via Social Resursförvaltning"; en gode man svarar "Är medlem i Rädda Barnen och får uppdatering via mail och annat."; tre chefer svarar "Via Grynings delaktighet i projektet", "Blev kontaktad av en av medarbetarna i projektet", "blivit intervjuad inom projektets ram".

Resultat av uppföljande enkäter

I tabell 7-12 nedan redovisas svar på frågor som utgår ifrån att respondenten är bekant med projektet. Respondenter som uppgett att de inte känner till projektet har därför exkluderats vid sammanställningen av svaren. Däremot inkluderas respondenter oavsett huruvida de uppgett att de besvarade den inledande enkäten eller inte.

Tabell 7. Anser du att din kunskap om ensamkommande barns och ungdomars behov av stöd och hjälp har ökat tack vare projektet?

	Ja	Delvis	Nej	Vet ej	Antal	Procent
Chefer	1	3	5	4	13	14 %
Personal	7	16	4	3	30	32 %
Gode män	6	4	6	4	20	21 %
Politiker	8	9	8	7	32	34 %
Antal	22	23	32	18	95	101 %
Procent	23 %	24 %	34 %	19 %	100 %	

N-tal: Chefer: 13. Personal: 30. Gode män: 20. Politiker: 32. Bortfall: Chefer 24 %. Personal: 29 %. Gode män: 23%. Politiker: 14 %.

Tabell 8. Anser du att din kunskap om behov av förändring/utveckling av verksamheten vad gäller bemötande av ensamkommande barn och ungdomar har ökat tack vare projektet?

	Ja	Delvis	Nej	Vet ej	Antal	Procent
Chefer	1	6	2	4	13	14 %
Personal	8	8	6	8	30	31 %
Gode män	5	6	4	6	21	22 %
Politiker	8	11	4	9	32	33 %
Antal	22	31	16	27	96	100 %
Procent	23 %	32 %	17 %	28 %	100 %	

N-tal: Chefer: 13. Personal: 30. Gode män: 21. Politiker: 32. Bortfall: Chefer 24 %. Personal: 29 %. Gode män: 19 %. Politiker: 14 %.

Tabell 9. Anser du att din kunskap om brister i samverkan mellan olika aktörer har ökat tack vare projektet?

	Ja	Delvis	Nej	Vet ej	Antal	Procent
Chefer	1	4	4	4	13	14 %
Personal	8	10	6	6	30	32 %
Gode män	3	4	5	7	19	21 %
Politiker	6	13	4	8	31	33 %
Antal	18	31	19	25	93	100 %
Procent	19 %	33 %	20 %	27 %	100 %	

N-tal: Chefer: 13. Personal: 30. Gode män: 19. Politiker: 31. Bortfall: Chefer 24 %. Personal: 29 %. Gode män: 27 %. Politiker: 16 %.

Tabell 10. Anser du att din kunskap om brister vid bemötandet av ensamkommande barn och ungdomar i verksamheten där du arbetar har ökat tack vare projektet?

	Ja	Delvis	Nej	Vet ej	Antal	Procent
Chefer	1	5	4	3	13	14 %
Personal	6	12	7	5	30	32 %
Gode män	4	5	4	6	19	21 %
Politiker	3	10	6	12	31	33 %
Antal	14	32	21	26	93	100 %
Procent	15 %	35 %	23 %	28 %	100 %	

N-tal: Chefer: 13. Personal: 30. Gode män: 19. Politiker: 31. Bortfall: Chefer 24 %. Personal: 29 %. Gode män: 27 %. Politiker: 16 %.

Tabell 11. Anser du att projektet har bidragit till att ensamkommande barn och ungdomar som grupp blivit mer uppmärksammade i samband med budgetförhandlingar i din nämnd?

	Ja	Delvis	Nej	Antal
Politiker	5	10	15	30
Procent	20 %	30 %	50 %	100 %

N-tal: 30. Bortfall: 19 %.

BILAGA 4. FILTRERING AV ENKÄTSVAR

Filter vid redovisning av ingångs- och utgångsvärden

Ingångsvärden baseras på svar som insamlades från projektets målgrupper innan projektet genomfördes. Vid uträkning av ingångsvärden inkluderas därför svar från samtliga respondenter. Utgångsvärdet ska idealt sett baseras på svar från personer som besvarade den inledande enkäten och som har tagit del av projektet. Därför exkluderas respondenter som uppgett att de *inte* har besvarat den inledande enkäten och/eller uppgett att de *inte* känner till projektet.

För att åstadkomma en sådan exkludering har enkätsvaren från den uppföljande enkäten filtrerats. Denna filtrering gjordes i två omgångar. Först filtrerades samtliga 196 enkätsvar utifrån frågan "Detta är en uppföljande enkät. Deltog du i den föregående enkäten som genomfördes i september 2011?". Samtliga 196 respondenter besvarade frågan, varav 29 angav svaret *nej* (se tabell 1). Dessa respondenter filtrerades bort. Respondenter som angav svaret *ja* eller *osäker* behölls. Efter denna filtrering återstod svar från 167 respondenter.

Tabell 1. Fördelning av svar på frågan *Detta är en uppföljande enkät. Deltog du i den föregående enkäten som genomfördes i september 2011?*

	Politiker	Gode män	Chefer	Personal	Antal	Procent
Ja	20	18	6	20	64	33 %
Nej	7	8	2	12	29	15 %
Osäker	34	15	21	33	103	53 %
Totalt	61	41	29	65	196	101 %

N-tal: politiker 61, gode män 41, chefer 29, personal 65. Bortfall: 0 %. Procentsumman uppgår till 101 på grund av avrundning.

Svaren från de kvarvarande 167 respondenterna genomgick en andra filtrering utifrån två frågor: "Känner du till projektet *Ensamkommande barn och ungdomar i Göteborgsregionen – stödinsatser och vardagsliv?*" och "På vilket/vilka sätt har du fått kännedom om projektet?". Respondenter som angav svaret *nej* på den första frågan och/eller svaret *jag känner inte till projektet* på den andra frågan filtrerades bort – totalt 44 respondenter. Svartsfördelningen på dessa frågor anges i tabell 2 och 3.

Tabell 2. Fördelning av svar på frågan *Känner du till projektet Ensamkommande barn och ungdomar i Göteborgsregionen – stödinsatser och vardagsliv?*

	Politiker	Gode män	Chefer	Personal	Antal	Procent
Ja	19	10	9	21	59	
Nej	21	10	9	15	55	
Osäker	9	9	5	9	32	
Totalt	49	29	23	45	146	

N-tal: politiker 49, gode män 29, chefer 23, personal 45. Bortfall: politiker 9 %, gode män 12 %, chefer 15 %, personal 15 %. Det ursprungliga datamaterialet har filtrerats.

Tabell 3. Fördelning av svar på frågan *På vilket/vilka sätt har du fått kännedom om projekt Ensamkommande barn och ungdomar – stödinsatser och vardagsliv?*

	Politiker	Gode män	Chefer	Personal	Antal	Andel procent*
Jag känner inte till projektet	22	9	6	19	56	21 %
Deltagit i projektaktivitet ¹	15	13	14	27	69	35 %
Tagit del av information om projektet ²	22	9	11	35	77	39 %
Vet ej	5	9	3	2	19	10 %
Fått kännedom på annat sätt ³	3	1	3	0	7	4 %

Tabellkommentar: * Procentbasen är 196, dvs. samtliga enkätsvar. 1 = Möte (t.ex. nätverket för ensamkommande barn), konferens eller seminarium. 2 = Läst projektet i nyhetsbrev från FoU eller GR, tidskrifterna FoUrum eller GU-journalen, FoU-antologin "Barn av vår tid: Aktuell forskning om barn och familjer" från 2011, informationsfolder om projektet eller på GR:s, FoU:s eller FoU Välfärds webbplatser. Fått kännedom på annat sätt: Tre politiker svarar: "Via regionens kommitté för Rättighetsfrågor", "Genom de placerade ungdomarna i vår kommun", "Fick info via Social Resursförvaltning"; en gode man svarar: "Är medlem i Rädda Barnen och får uppdatering via mail och annat."; tre chefer svarar: "Via Grynings delaktighet i projektet", "Blev kontaktad av en av medarbetarna i projektet", "Blivit intervjuad inom projektets ram".

Sammanlagt filterades 73 personer bort (29 plus 44), vilket motsvarar 38 procent av de totalt 196 enkätsvaren. Utgångsvärdet beräknas därmed utifrån svar från 123 respondenter. Tabell 4 redogör för antalet respondenter som återstår efter filtrering.

Tabell 4. Filter för utvärdering av projektresultat: tar bort respondenter som uppgett att de inte har besvarat den inledande enkäten och/eller uppgett att de inte känner till projektet.

	Antal enkätsvar på uppföljande enkät	Antal enkätsvar som filteras bort	Antal enkätsvar som återstår
Chefer	29	11	18
Personal	65	23	42
Politiker	61	24	37
Gode män	41	15	26
Antal	196	73	123

Filter vid övriga frågor

I den uppföljande enkäten ställdes även frågan: "Anser du att din kunskap har ökat på något av följande områden tack vare projektet?". Svaren på denna fråga jämförs inte med något ingångsvärde, därför sker inte heller någon filtrering med avseende på huruvida respondenten uppgett att han/hon besvarat den inledande enkäten. Däremot exkluderas respondenter som uppgett att de inte känner till projektet, eftersom frågan vänder sig till projektets deltagare. Resultatet blir dock även här att 73 respondenter filteras bort och att filtret släpper igenom samma respondenter som filtret ovan. Det beror på att samtliga respondenter som uppgett att de *inte* besvarade den inledande enkäten också har svarat att de inte kände till projektet.

Svar på webbenkäternas öppna frågor filteras inte.

BILAGA 5. INGÅNGS- OCH UTGÅNGSVÄRDEN

I denna bilaga redovisas de ingångsvärden och utgångsvärden som uppmätts med hjälp av webbenkäter till politiker, chefer, personal och gode män. Skillnaden mellan dessa värden anges i procent. N-talet anger antal respondenter som besvarat frågan. Vid uträkning av utgångsvärden har somliga respondenter filterats bort och ingår inte i respektive N-tal. Läs mer om filtreringen i bilaga 3. Filtrering av enkätsvar.

Tabell 1. Chefer, personal, politiker och gode män tar ställning till påståendet "Jag har idag goda kunskaper om insatser som stärker ensamkommande barn och ungdomars utveckling och integration"

	Ingångsvärde 2011	Utgångsvärde 2013	Förändring i procent
Chefer	6,72	6,93	+ 2,1 %
Personal	6,26	6,76	+5,0 %
Politiker	6,03	6,00	-0,3 %
Gode män	8,02	8,20	+1,8 %

Tabellkommentar: Ingångsvärden: N-tal: chefer 43, personal 98, politiker 75, gode män 51. Bortfall: chefer: 7 %, personal 0 %, politiker 0 %, gode män 2 %. Utgångsvärden: N-tal: chefer 14, personal 31, politiker 31, gode män 20. Bortfall: chefer 22 %, personal 20 %, politiker 6 %, gode män 13 %.

Tabell 2. Chefer, personal, politiker och gode män tar ställning till påståendet "Jag har idag goda kunskaper om förhållningssätt som bidrar till ensamkommande barn och ungdomars utveckling och integration"

	Ingångsvärde 2011	Utgångsvärde 2013	Förändring i procent
Chefer	6,79	7,14	+3,5 %
Personal	6,46	7,10	+6,4 %
Politiker	6,05	5,87	-1,8 %
Gode män	8,14	8,05	-0,9 %

Tabellkommentar: Ingångsvärden: N-tal: chefer 42, personal 97, politiker 74, gode män 49. Bortfall: chefer: 9 %, personal 1 %, politiker 1 %, gode män 6 %. Utgångsvärden: N-tal: chefer 14, personal 31, politiker 31, gode män 20. Bortfall: chefer 22 %, personal 20 %, politiker 6 %, gode män 13 %.

Tabell 3. Chefer, personal och gode män tar ställning till påståendet "Jag har idag goda kunskaper om vilka frågor som är viktiga att ställa för att få en bild av ensamkommande barn och ungdomars situation och behov"

	Ingångsvärde 2011	Utgångsvärde 2013	Förändring i procent
Chefer	6,20	6,21	+0,1 %
Personal	6,42	7,16	+7,4 %
Gode män	8,04	8,15	+1,1 %

Tabellkommentar: Ingångsvärden: N-tal: chefer 45, personal 98, gode män 51. Bortfall: chefer: 2 %, personal 0 %, gode män 2 %. Utgångsvärden: N-tal: chefer 14, personal 31, gode män 20. Bortfall: chefer 22 %, personal 20 %, gode män 15 %.

Tabell 4. Politiker tar ställning till påståendet "Jag har idag goda kunskaper om ensamkommande barns och ungdomars situation och behov"

	Ingångsvärde 2011	Utgångsvärde 2013	Förändring i procent
Politiker	6,19	6,00	-1,9 %

Tabellkommentar: Ingångsvärden: N-tal: 75. Bortfall: 0 %. Utgångsvärde: N-tal: 31. Bortfall: 6 %.

Tabell 5. Chefer, personal och gode män tar ställning till påståendet "Jag har idag goda kunskaper om vad ensamkommande barn och ungdomar själva vill ha för hjälp och stöd".

	Ingångsvärde 2011	Utgångsvärde 2013	Förändring i procent
Chefer	6,33	6,07	-0,3 %
Personal	6,11	6,50	+3,9 %
Gode män	7,84	7,60	-2,4 %

Tabellkommentar: Ingångsvärden: N-tal: chefer 45, personal 98, gode män 50. Bortfall: chefer: 2 %, personal 0 %, gode män 4 %. Utgångsvärden: N-tal chefer 14, personal 30, gode män 20. Bortfall: chefer 22 %, personal 23 %, gode män 15 %.

Tabell 6. Politiker tar ställning till påståendet "Ensamkommande barns och ungdomars situation och behov uppmärksammas i budgeten"

Ingångsvärde 2011	5,51
Utgångsvärde 2013	5,79
Förändring i procent	+2,8 %

Ingångsvärde: n-tal: 73, bortfall: 3 %. Utgångsvärde: N-tal: 28, bortfall: 15 %.

Tabell 7. Politiker tar ställning till påståendet "Vi brukar göra en barnkonsekvensanalys innan beslut fattas i nämnden/styrelsen"

Ingångsvärde 2011	5,89
Utgångsvärde 2013	5,46
Förändring i procent	-4,3 %

Tabellkommentar: Ingångsvärde: n-tal 72, bortfall 4 %. Utgångsvärde: N-tal 28, bortfall 15 %.

Tabell 8. Chefer och personal tar ställning till påståendet "Vi arbetar systematiskt med bedömning av ensamkommande barn och ungdomar, exempelvis genom namngiven metod, checklista eller frågemall"

	Ingångsvärde 2011	Utgångsvärde 2013	Förändring i procent
Chefer	6,79	4,38	-24,1 %
Personal	5,23	5,30	+0,7 %

Tabellkommentar: Ingångsvärden: N-tal: chefer: 43, personal: 95. Bortfall: chefer: 7 %, personal 3 %. Utgångsvärden: N-tal: chefer 13, personal 30. Bortfall: chefer 28 %, personal 23 %.

Tabell 9. Chefer, personal och gode män tar ställning till påståendet: "Jag har idag goda kunskaper om vad följande aktörer kan bidra med i sammanhanget".

		Ingångsvärde 2011	Utgångsvärde 2013	Förändring i procent
Barn- och ungdomspsykiatri (BUP)	Chefer	5,86	6,07	+2,1 %
	Personal	5,1	6,45	+13,5 %
	Gode män	7,12	7,55	+4,3 %
Tabellkommentar: Ingångsvärden: N-tal: chefer 43, personal 98, gode män 51. Bortfall: chefer: 7 %, personal 0 %, gode män 2 %. Utgångsvärden: N-tal: chefer 14, personal 31, gode män 20. Bortfall: chefer 22 %, personal 20 %, gode män 15 %.				
Boenden	Chefer	6,27	6,71	+4,4 %
	Personal	5,88	7,03	+11,5 %
	Gode män	8,00	8,00	+/-0 %
Tabellkommentar: Ingångsvärden: N-tal: chefer: 44, personal 97, gode män 51. Bortfall: chefer: 4 %, personal 2 %, gode män 2 %. Utgångsvärden: N-tal: chefer 14, personal 31, gode män 20. Bortfall: chefer 22 %, personal 20 %, gode män 15 %.				
Ideella verksamheter	Chefer	4,67	6,29	+16,2 %
	Personal	4,55	5,10	+5,5 %
	Gode män	6,78	7,05	+2,7 %
Tabellkommentar: Ingångsvärden: N-tal: chefer: 43, personal 96, gode män 49. Bortfall: chefer: 7 %, personal 4 %, gode män 6 %. Utgångsvärden: N-tal chefer 14, personal 29, gode män 20. Bortfall: chefer 22 %, personal 27 %, gode män 15 %.				
Primärvården	Chefer	6,09	5,86	-2,3 %
	Personal	4,93	6,00	+10,7 %
	Gode män	7,14	7,85	+7,1 %
Tabellkommentar: Ingångsvärden: N-tal chefer: 44, personal 96, gode män 49. Bortfall: chefer 4 %, personal 2 %, gode män 6 %. Utgångsvärden: N-tal chefer 14, personal 31, gode män 20. Bortfall: chefer 22 %, personal 20 %, gode män 15 %.				
Skolan (grundskola, gymnasium)	Chefer	6,61	7,29	+7,1 %
	Personal	6,67	7,68	+10,1 %
	Gode män	8,06	8,20	+1,4 %
Tabellkommentar: Ingångsvärden: N-tal: chefer 44, personal 96, gode män 51. Bortfall: chefer 4 %, personal 2 %, gode män 2 %. Utgångsvärden: N-tal: chefer 14, personal 31, gode män 20. Bortfall: chefer 22 %, personal 20 %, gode män 15 %.				
Socialtjänsten	Chefer	6,70	7,41	+7,1 %
	Personal	6,29	6,94	+6,5 %
	Gode män	8,06	8,50	+4,4 %
Tabellkommentar: Ingångsvärden: N-tal: chefer 44, personal 98, gode män 50. Bortfall: chefer 4 %, personal 0 %, gode män 4 %. Utgångsvärden: N-tal: chefer 14, personal 31, gode män 20. Bortfall: chefer 22 %, personal 20 %, gode män 15 %.				

Tabell 10. Politiker tar ställning till påståendet "Jag har idag goda kunskaper om vad följande aktörer kan bidra med i sammanhanget"

	Ingångsvärde 2011	Utgångsvärde 2013	Förändring i procent
Offentliga aktörer ¹	6,11	6,29	+1,8 %
Privata aktörer ²	4,88	5,52	+6,4 %
Ideella aktörer ³	5,39	5,93	+5,4 %

Tabellkommentar: Offentliga aktörer = Ingångsvärden: N-tal 75. Bortfall 0 %. Utgångsvärde: N-tal 31. Bortfall 6 %. Privata aktörer = Ingångsvärden: N-tal 75. Bortfall 0 %. Utgångsvärde: N-tal 31. Bortfall 6 %. Ideella aktörer = Ingångsvärden: N-tal 75. Bortfall 0 %. Utgångsvärde: N-tal 31. Bortfall 6 %.

Tabell 11. Chefer, personal och gode män tar ställning till påståendet "Jag vet vart jag kan vända mig för att få mer information om följande aktörer: Barn- och ungdomspsykiatri (BUP), boenden för ensamkommande barn och ungdomar, ideella verksamheter, primärvården, skolan (grundskola, gymnasium), socialtjänsten och Flyktingbarnteamet"

	Ingångsvärde 2011	Utgångsvärde 2013	Förändring i procent
Chefer	7,58	8,14	+5,6 %
Personal	6,74	7,57	+8,3 %
Gode män	8,67	8,55	-1,2 %

Tabellkommentar: Ingångsvärden: N-tal: chefer: 43, personal 97, gode män 51. Bortfall: chefer 7 %, personal 1 %, gode män 2 %. Utgångsvärde: N-tal: chefer 14, personal 30, gode män 20. Bortfall: chefer 22 %, personal 20 %, gode män 15 %.

Tabell 12. Politiker tar ställning till påståendet "Jag vet vart jag kan vända mig för att få mer information om offentliga, privata samt ideella aktörer"

	Ingångsvärde 2011	Utgångsvärde 2013	Förändring i procent
Politiker	6,12	7,16	+10,4 %

Tabellkommentar: Ingångsvärden: N-tal: politiker 74. Bortfall: politiker 1 %. Utgångsvärde: politiker 31. Bortfall: politiker 6 %.

Tabell 13. Chefer, personal, gode män och politiker tar ställning påståendet "Jag är medveten om vilka brister det finns i systemet i stort när det gäller att möta ensamkommande barn och ungdomar"

	Ingångsvärde 2011	Utgångsvärde 2013	Förändring i procent
Chefer	6,31	7,43	+11,2 %
Personal	6,57	7,17	+6,0 %
Politiker	5,97	6,00	+0,3 %
Gode män	7,2	7,83	+6,3 %

Tabellkommentar: Ingångsvärden: N-tal: chefer 45, personal 98, politiker 75, gode män 51. Bortfall: chefer 2 %, personal 0 %, politiker 0 %, gode män 2 %. Utgångsvärde: N-tal: chefer 14, personal 30, politiker 29, gode män 18. Bortfall: chefer 22 %, personal 20 %, politiker 12 %, gode män 22 %.

Tabell 14. Chefer och personal tar ställning påståendet "Jag är medveten om vilka brister det finns inom min egen organisation när det gäller att möta ensamkommande barn och ungdomar"

	Ingångsvärde 2011	Utgångsvärde 2013	Förändring i procent
Chefer	7,58	8,07	+4,9 %
Personal	7,17	8,03	+8,6 %

Tabellkommentar: Ingångsvärden: N-tal: chefer 46, personal 98. Bortfall: chefer 2 %, personal 0 %. Utgångsvärde: N-tal: chefer 14, personal 30. Bortfall: chefer 22 %, personal 20 %.

Tabell 15. Respondenter tar ställning till påståendet "Jag känner mig trygg i min yrkesroll i arbetet med ensamkommande flyktingbarn".

	Ingångsvärde 2011	Utgångsvärde 2013	Förändring i procent
Chefer	6,79	6,57	-2,2 %
Personal	6,88	7,43	+5,5 %
Politiker	6,36	6,00	-3,6 %
Godemän	8,30	8,26	-0,4 %

Ingångsvärden: N-tal: chefer 43, personal 96, gode män 50. Bortfall: chefer 7 %, personal 2 %, gode män 3 %. Utgångsvärde: N-tal: chefer: 14, personal 30, politiker 29, gode män 19. Bortfall: chefer 22 %, personal 20 %, politiker 12 %, gode män 18 %.

Tabell 16. Personal tar ställning till påståendet "Jag får tillräckligt med stöd från ledningen i mitt arbete med ensamkommande barn och ungdomar"

Ingångsvärde 2011	6,13
Utgångsvärde 2013	6,37
Förändring i procent	+2,4 %

Ingångsvärden: N-tal: 97. Bortfall: 1 %. Utgångsvärde: N-tal: 30 Bortfall: 20 %.

Tabell 17. Gode män tar ställning till påståendet "Jag får tillräckligt med stöd från socialtjänsten i mitt arbete som god man för ensamkommande barn och ungdomar"

Ingångsvärde 2011	6,82
Utgångsvärde 2013	5,70
Förändring i procent	-11,2 %

Ingångsvärden: N-tal: 51. Bortfall: 2 %. Utgångsvärde: N-tal: 20. Bortfall: 13 %.

Tabell 18. Chefer tar ställning till påståendet "Jag har idag den kunskap jag behöver för att kunna stötta min personal i deras arbete med ensamkommande barn och ungdomar"

Ingångsvärde 2011	6,07
Utgångsvärde 2013	6,79
Förändring i procent	+7,2 %

Ingångsvärden: N-tal: 44. Bortfall: 4 %. Utgångsvärde: N-tal: 14. Bortfall: 22 %.

Tabell 19. Respondenter tar ställning till påståendet "Mer information inom området ensamkommande barn och ungdomar skulle göra mig tryggare i min yrkesroll"

	Ingångsvärde 2011	Utgångsvärde 2013	Förändring i procent
Chefer	7,84	7,00	-8,4 %
Personal	7,93	7,47	-4,6 %
Politiker	7,43	7,38	-0,5 %
Godemän	6,51	7,05	+5,4 %

Ingångsvärden: N-tal: chefer 44, personal 96, politiker 75, gode män 51. Bortfall: chefer 2 %, personal 2 %, politiker 0 %, gode män 2 %. Utgångsvärde: N-tal: chefer 14, personal 30, politiker 29, gode män 19. Bortfall chefer: 22 %, personal 20 %, politiker 6 %, gode män 18 %.

Tabell 21. Chefer, personal och gode män tar ställning till påståendet: "Jag har idag en fungerande samverkan med nedanstående aktörer".

		Ingångsvärde 2011	Utgångsvärde 2013	Förändring i procent
Barn- och ungdomspsykiatri	Chefer	6,07	6,29	-2,2 %
	Personal	4,91	4,67	-2,4 %

Tabellkommentar: Ingångsvärden: N-tal: chefer 44, personal 88. Bortfall: chefer 4 %, personal 10 %. Utgångsvärden: N-tal chefer 14, personal 30. Bortfall: chefer 22 %, personal 19 %. Utgångsvärdet för personal baseras på svar från 26 personer då 4 personer angav svaret "samverkan ej relevant".

		Ingångsvärde 2011	Utgångsvärde 2013	Förändring i procent
Boenden	Chefer	5,90	5,29	-6,1 %
	Personal	6,40	6,77	+3,7 %

Tabellkommentar: Ingångsvärden: N-tal chefer 42, personal 87. Bortfall: chefer 9 %, personal 11 %. Utgångsvärden: N-tal chefer 14, personal 30. Bortfall: chefer 22 %, personal 19 %. Utgångsvärdet för chefer baseras på svar från 12 personer då 2 personer angav svaret "samverkan ej relevant". Utgångsvärdet för personal baseras på svar från 28 personer då 2 personer angav svaret "samverkan ej relevant".

		Ingångsvärde 2011	Utgångsvärde 2013	Förändring i procent
Ideella verksamheter	Chefer	4,00	6,21	+22,1 %
	Personal	4,27	4,07	-2 %

Tabellkommentar: Ingångsvärden: N-tal chefer 45, personal 82. Bortfall: chefer 2 %, personal 16 %. Utgångsvärden: N-tal chefer 14, personal 30. Bortfall: chefer 22 %, personal 19 %. Utgångsvärdet för personal baseras på svar från 29 personer då 1 personer angav svaret "samverkan ej relevant".

		Ingångsvärde 2011	Utgångsvärde 2013	Förändring i procent
Primärvården	Chefer	6,30	6,69	+3,9 %
	Personal	4,59	4,74	+1,5 %

Tabellkommentar: Ingångsvärden: N-tal chefer 44, personal 83. Bortfall: chefer 4 %, personal 15 %. Utgångsvärden: N-tal chefer 13, personal 30. Bortfall: chefer 28 %, personal 19 %. Utgångsvärdet för personal baseras på svar från 27 personer då 3 personer angav svaret "samverkan ej relevant".

		Ingångsvärde 2011	Utgångsvärde 2013	Förändring i procent
Skolan (grundskola, gymnasium)	Chefer	6,71	5,64	-10,7 %
	Personal	6,79	6,81	+0,2 %

Tabellkommentar: Ingångsvärden: N-tal chefer 45, personal 94. Bortfall: chefer 2 %, personal 4 %. Utgångsvärden: N-tal chefer 14, personal 31. Bortfall: chefer 22 %, personal 16 %. Utgångsvärdet för chefer baseras på svar från 11 personer då 3 personer angav svaret "samverkan ej relevant". Utgångsvärdet för personal baseras på svar från 27 personer då 4 personer angav svaret "samverkan ej relevant".

		Ingångsvärde 2011	Utgångsvärde 2013	Förändring i procent
Socialtjänsten	Chefer	6,95	5,86	-10,9 %
	Personal	6,41	6,48	-0,7 %

Tabellkommentar: Ingångsvärden: N-tal chefer 43, personal 86. Bortfall: chefer 7 %, personal 12 %. Utgångsvärden: N-tal chefer 14, personal 31, Bortfall: chefer 22 %, personal 16 %. Utgångsvärdet för chefer baseras på svar från 13 personer då 1 person angav svaret "samverkan ej relevant". Utgångsvärdet för personal baseras på svar från 29 personer då 2 personer angav svaret "samverkan ej relevant".

BILAGA 6. PROJEKTDELTAGARE SOM INTERVJUATS PER TELEFON

Intervjupersonernas arbetsplatser

Av 50 projektdeltagare som intervjuats per telefon arbetar 40 stycken inom en kommun. Urvalet av intervjupersoner representerar 10 av 13 kommuner inom GR. Tabellen nedan redogör för intervjupersonernas fördelning mellan olika typer av verksamheter samt antal intervjuade chefer och personal.

Tabell 1. Intervjupersonernas yrkesområden.

	Personal	Chefer	Antal
Administration, utveckling och planering	9		9
Barn- och ungdomspsykiatri	1		1
Boende	3	5	8
Gryning Vård AB	2	2	4
Gode män	2		2
Politiker	1		1
Primärvård		1	1
Socialtjänsten	12	3	15
Skola och elevhälsa	7	1	8
Överförmyndarnämnden	1		1
Totalt	38	12	50

BILAGA 7. INTERVJUGUIDE VID TELEFONINTERVJU MED PROJEKTDELTAGARE

Följande frågor ställdes till de 50 projektdeltagare som intervjuades per telefon.

1. Har du medverkat i Göteborgsregionens Nätverk för ensamkommande barn?
2. Deltog du vid projektets slutkonferens som ägde rum den 21 november 2012?
3. På vilket sätt kommer du i kontakt med ensamkommande barn eller frågor som rör ensamkommande barn i ditt arbete?
4. Har du tack vare medverkan vid konferensen/nätverksträffar fått en större kunskap om frågor som rör ensamkommande barn och ungdomar? Om ja, beskriv vad detta innebär för dig i ditt vardagliga arbete.
5. Har din medverkan vid konferensen/nätverksträffar gjort dig mer intresserad av att lära dig mer om frågor som rör ensamkommande barn och ungdomar? (ja/nej)
6. Inom vilka områden/frågor har du behov av mer kunskap när det gäller arbetet med ensamkommande barn och ungdomar?
7. Projektet har resulterat i en forskningsrapport och ett tillhörande studiematerial.
 - Är du intresserad av att ta del av rapporten?
 - Är du intresserad av att ta del av studiematerialet?
8. Om du själv fick bestämma, på vilka sätt skulle du vilja ta del av innehållet i rapporten respektive använda studiematerialet under arbetstid? T.ex. genom att lyssna på en presentation, delta vid ett seminarium, behandla materialet vid APT-möten, få tid att läsa själv, delta i en studiecirkel eller på något annat sätt?
9. Har du tack vare projektet fått en större trygghet i din yrkesroll? Om ja, beskriv vad detta innebär för dig i ditt vardagliga arbete.
10. Med vilka aktörer samverkar du och din enhet/verksamhet i arbetet med ensamkommande barn och ungdomar?
 - Hur går denna samverkan till?
 - Hur fungerar den? Bra? Mindre bra? Vad beror detta på?
 - Har du behov av samverkan med andra aktörer?
11. Upplever du att du har varit delaktig i en kunskaps- och verksamhetsutvecklingsprocess där studien har spelat en central roll?

BILAGA 8. UPPFÖLJNING AV AKTIVITETS- OCH TIDPLAN

Detta är en uppföljning av den aktivitets- och tidplan som anges i projektplanen (Stretmo 2011).

FORSKNINGSRAPPORTEN			
AKTIVITET	STÅR I PLANEN	GENOMFÖRT	KOMMANDE
Rapport i FoU i Västs skriftserie	Publiceras i december 2012 i tryckt form och i fulltext på webbplatser.		Publicering sker i maj 2013.
Kortversion av rapporten som studiematerial	Ska delas ut vid avslutskonferensen.		Publicering sker under sommar/höst 2013.
KUNSKAPSSPRIDNING			
Tidskriften FOURUM	Kontinuerligt med start i januari 2011.	Artiklar har publicerats i följande nummer: våren 2011, hösten 2011, våren 2012, hösten 2012. Tidskriften på papper når 6 000 mottagare. Publiceras även på FoU i Väst/Göteborgsregionens webbplats.	Artiklar publiceras i det kommande numret våren 2013.
Webbplats	www.grkom.se/fouivast , www.grkom.se , www.fouvalfard.org .	Information om projektet med informationsblad och kontaktpersoner är publicerad på GR:s, FoU i Västs och FoU Välfärds webbplatser.	
Webbplats	www.gryning.se	Gryning informerade om sin medverkan i april 2011.	
Nyhetsbrev	Kontinuerligt från projektets start.	Nyhetsbrev från FoU i Väst/GR i april 2011.	
Nyhetsbrev		Nyhetsbrev från GR i februari 2011 och i december 2012 i samband med projektets avslut.	
Nyhetsbrev		Nyhetsbrev från projektet/FoU i Väst/GR i september och november 2011, ett eller två under våren 2012 samt ett i september/oktober 2012.	
Artikel i FoU-antologin "Barn av vår tid: Aktuell forskning om barn och familjer" 2011		Spridd i tryck till 1500 mottagare. Publicerad på FoU i Väst/GR:s, FoU Välfärds och länsstyrelsens webbplatser.	
Informationsfolder om projektet		Delas ut i alla de sammanhang där projektet presenteras. Publicerad FoU i Väst/GR:s webbplats	
Riktade insatser till media		GU-journalen (Göteborgs universitet) nr 1 2012.	Pressmeddelande planeras i samband med att forskningsrapporten släpps.

FÖRANKRING OCH KUNSKAPSSPRIDNING			
AKTIVITET	STÅR I PLANEN	GENOMFÖRT	PLANERAS
Konferensen Ensamkommande barn och ungdomar	Januari 2011	Genomförd 110219	
Mötesplats GR, stor erfarenhets- konferens	November 2012.	Genomförd 121121	
Samråds-/styrgrupp knuten specifikt till studien	Två träffar VT 2011. Två träffar HT 2011, Två träffar 2012. En träff 2013.	En träff våren 2011 (110427). Två träffar hösten 2011 (110819, 111121). En träff våren 2012 (120326). En träff våren 2013 (130321).	
Referensgrupp och nätverk för insatser till ensamkommande barn	Två träffar 2011. Tre träffar 2012.	Tre nätverksträffar GR.	
Referensgrupp ungdomar	En träff 2011. En träff 2012	Ingen träff arrangerades 2011. Inbjudan gick ut våren 2012 men ingen kom.	Båda punkterna utgår.
FoU i Väst, samtliga medarbetare	Ett tillfälle 2011. Ett tillfälle 2012.	Samtliga medarbetare vid FoU i Väst/GR 110517. Inget tillfälle genomfördes 2012.	
Samrådsgrupp FoU i Väst	Ett tillfälle 2011. Ett tillfälle 2012.	Ett genomfört tillfälle 110503. Inget tillfälle genomfördes 2012.	
Chefsnätverk GR	Ett tillfälle 2011. Ett tillfälle 2012.	IFO-chefsnätverket träff 110519. IFO-chefsnätverket träff 120127.	
Forskningsnätverket Barns Välbefinnande och Familjers Villkor	Ett tillfälle 2011. Ett tillfälle 2012.	Nätverksmöte 101111 samt kontinuerligt. Ett genomfört tillfälle våren 2012.	
Möten med forskare i Stockholms län	Tre tillfällen 2011.	En träff genomförd i mars 2011. En träff på FoU Välfärds Sundsvallskonferens 110823-110825. Ett heldagsseminarium där forskarna redovisade resultat 111216.	
Internationella forskarnätverket Nordic Network for Research Cooperation on Unaccompanied Refugee Minors (NordURM)	Två tillfällen 2012.	NordRC och NordURM har träffats i Oslo 120229-120302 och i Ghent i Belgien 120607-120608. NordURM står för alla kostnader i samband med dessa nätverksmöten.	
Halvdagsseminarium i GR-kommunerna	Tre tillfällen 2012.	Två seminarier i Göteborg (120208 och 120308). Gryning seminarium 121206.	
Seminarier vid Institutionen för sociologi och arbets- vetenskap och Institutionen för socialt arbete vid GU	Ett tillfälle 2012. Ett tillfälle 2013.	Seminarium vid Socialt arbete i maj 2012. Seminarium vid Cergu i oktober 2012. Seminarium vid institutionerna på GU i samband med projektavslut – ej genomfört.	
Socialchefsnätverk	Ett tillfälle 2012.	Denna punkt utgår.	
Social styrgrupp GR (politiker)	Ett tillfälle 2011. Ett tillfälle 2012. Ett tillfälle 2013.	Två tillfällen genomförda: 111115 och 121101	Möjligtvis ett tillfälle då rapporten är klar.

Förbundsstyrelsen GR	Ett tillfälle 2012/13 samt vid behov.		Möjligtvis ett tillfälle då rapporten är klar.
Ledningsgruppen GR	Ett tillfälle år 2011, 2012 och 2013 samt vid behov.	Information kontinuerligt från FoU-chefen.	
Uppföljningsmöten	Ett möte/månad, totalt 20 möten under 2011, 2012.	Interna möten FoU.	
Rapporteringsmöten	Ett möte/månad, totalt 20 under år 2011 & 2012, samt tre under år 2013.	Interna möten FoU.	
ÖVRIGT			
GENOMFÖRT			
<p>Löpande skriftlig verksamhetsdokumentation och rapporter till Migrationsverket och GR. ERF Seminarium för kunskapspridning Migrationsverket november 2011. Föreläsningar för studenter på Institutionen för socialt arbete och Institutionen för Sociologi och arbetsvetenskap, Göteborgs universitet.</p>			
PLANERAS			
<p>Eventuell fortsättning i form av studiecirkel/cirklar med grund i rapporten 2013. Tryckning av lärobok som ges ut av förlaget Studentlitteratur planeras till slutet av 2013.</p>			

BILAGA 9. GRANSKADE BUDGET- OCH STYRDOKUMENT

Tabell 1, 2 och 3 redovisar samtliga granskade dokument och huruvida de omnämner ensamkommande barn och ungdomar och/eller ensamkommande flyktingbarn.

Tabell 1. Granskade budget-och styrdokument samt huruvida de innehåller skrivningar om ensamkommande barn och ungdomar eller ensamkommande flyktingbarn eller inte.

Kommun	År	Dokument	Innehåller skrivning
Ale	2011	Verksamhetsplan 2011	Nej
		Budget 2011, del 2 – Nämndplaner	Ja
		Sammandrag nämndplaner 2011	Nej
	2013	Verksamhetsplan 2013–2015	Nej
		Utbildningsnämndens budget och nämndplan 2013	Nej
Alingsås	2011	Kommunbudget 2011	Ja
	2013	Flerårsstrategi 2013: Verksamhetsplan 2014–2015, Investeringsplan 2013–2017	Ja
		Utbildningsnämndens flerårsstrategi 2013 (med bilaga)	Ja
		Socialnämndens flerårsstrategi 2013	Nej
Härryda	2011	Verksamhetsplan 2011–2013.	Nej
	2013	Verksamhetsplan 2012–2014: planer och budget för år 2012–2016	Nej
		Budget för Sektor för utbildning och kultur	Nej
Kungsbacka	2011	Ekonomiska ramar 2011–2012	Nej
		Investeringar del 1 nämnder 2011–2015	Nej
		Investeringar del 2 nämnder 2011–201	Nej
		Nämndbudget 2011. Nämnden för Förskola & Grundskola	Nej
		Nämndbudget 2011. Nämnden för Gymnasie- & Vuxenutbildning	Ja
		RRFA rev budget 2011–2012	Nej
		Skattmodell 2010–2014 enl. SKL 2010	Nej
		Missiv budgetrevidering 2011–14	Nej
	2013	Kommunbudget 2013 och plan 2014-2015	Ja
		Nämndbudget 2013 för Nämnden Individ- och familjeomsorg	Ja
		Nämndbudget 2013 för Nämnden för Förskola och grundskola	Ja
Nämndbudget 2013 för Gymnasie- och vuxenutbildning		Ja	
Kungälv	2011	Verksamhetsplan 2011: Sektor Arbetsliv och stöd	Ja
	2013	Årsplan 2013 Kungälvs kommun	Nej
		Verksamhetsplan Sektor Arbetsliv och stöd 2013	Nej
		Verksamhetsplan Sektor Skola 2013	Nej
Lerum	2011	Reviderad budget 2011: Verksamhetsplan/Årsredovisning.	Nej
		Lerum – Resursfördelningsmodell Sektor lärande (budget 2011)	Nej
	2013	Budget 2013	Nej
		Verksamhetsplan 2013	Nej
		Lerums Kommun Vilja & Mål 2011–2014	Nej
Lerum	2011	Reviderad budget 2011: Verksamhetsplan/Årsredovisning	Nej
		Lerum -Resursfördelningsmodell Sektor lärande (budget 2011)	Nej
	2013	Lerums Kommun Vilja & Mål 2011–2014	Nej
Lilla Edet	2011	Mål- och Resursplan 2011 (samt 2012–2013)	Nej
		Verksamhetsplan 2011 Individnämnden	Nej
		Verksamhetsplan 2011 Utbildningsnämnden	Nej
	2013	Mål och resursplan för 2013 samt flerårsplan 2014–2015	Nej
		Lilla Edets kommun Utbildningsnämndens verksamhetsplan avseende år 2013	Nej

Mölnadalss stad	2011	Budget/plan 2011–2012 ⁸³	Nej		
	2013	Budget 2012–2014	Nej		
		Verksamhetsplan 2013–2015 Arbets- och familjestödsnämnden	Ja		
		Budget för Gymnasienämnden 2013	Nej		
		Gymnasienämndens verksamhetsplan 2013–2015	Ja		
		Gymnasieförvaltningens interna budget 2013	Ja		
		Budget 2013 plan 2014–15 Barnomsorgs- och utbildningsnämnden	Nej		
Partille	2011	Kommunbudget 2011–2013	Nej		
		Nämndsbudget 2011–2013 Barn- och utbildningsnämnden	Nej		
		Nämndsbudget 2011–2013, Social- och arbetsnämnden	Nej		
		Verksamhetsplan-prioriterade insatser 2011 i Partille	Nej		
	2013	Kommunbudget 2013	Nej		
		Gymnasienämnden Nämndsbudget 2013–2015	Nej		
		Barn- och utbildningsnämnden Nämndsbudget 2013–2015	Nej		
Tjörn	2011	Kommunstyrelsens budgetdokument 2011	Nej		
		Barn- och utbildningsnämndens budgetdokument 2011	Nej		
		Socialnämndens budgetdokument 2011	Nej		
	2013	Budget 2013: Preliminära ramar 2014–2015, Investeringsbudget 2013 samt Plan för investeringar 2014–2017	Nej		
		Bilaga 3 Investeringsbudget 2013 samt plan 2014–2017	Nej		
		Socialnämndens budgetdokument 2013	Nej		
		Barn- och utbildningsnämndens budgetdokument 2013 Mål- och inriktning	Nej		
		Barn och ungdomsplan 2013–2023	Nej		
		Stenungsund	2011	Budget 2011, plan 2012–2013	Nej
			2013	Strategisk plan 2013–2015, Budget 2013	Ja
Verksamhetsplaner 2013 - Mål och budget	Ja				
Öckerö kommun	2011	Budget för år 2011, samt plan 2012–2013	Ja		
		Socialnämndens detaljbudget	Ja		
		Kommunfullmäktiges uppdrag för år 2011 till Barn- och utbildningsnämnden	Nej		
	2013	Budget för år 2013 – sammanfattning av kommunfullmäktiges beslut 2012-06-14	Nej		
		Kommunalfullmäktiges uppdrag för år 2013 till Socialnämnden	Ja		
		Kommunalfullmäktiges uppdrag för år 2013 till Barn- och utbildningsnämnden	Nej		
Göteborgs Stad	2011	Budget för Göteborgs Stad för år 2011 & flerårsplaner för åren 2012–2013	Nej		
		Budget 2011: Utbildningsnämnden	Nej		
		Budget 2011: Social Resursförvaltning	Ja		
	2013	Förslag till budget 2013 och flerårsplaner 2014–2015 för Göteborgs Stad	Nej		
		Budget 2013 Facknämnder Social resursnämnd	Ja		

⁸³ Enligt uppgift från Mattias Rickman existerar inget specifikt skrivet dokument för Barn- och omsorgsnämnden (socialnämnden)

Tabell 2 innehåller samtliga dokument som inhämtats från stadsdelsnämnder. Ett av dem innehåller en skrivning om ensamkommande barn och ungdomar.

Tabell 2. Granskade budget-och styrdokument från fyra stadsdelsnämnder i Göteborg, samt huruvida de innehåller skrivningar om ensamkommande barn och ungdomar eller ensamkommande flyktingbarn eller inte.

Stadsdelsnämnd	Avser år	Dokument	Innehåller skrivning
SDN Angered	2011	Budget 2011 för SDN Angered	Nej
	2013	SDN ANGERED Budget 2013	Ja
SDN Västra Göteborg	2011	Mål- och inriktningsdokument samt Budget 2011	Nej
	2013	SDN Västra Göteborg budget 2013	Nej
SDN Västra Hisingen	2011	Budget och verksamhetsplan 2011, Västra Hisingen	Nej
		Sektorsplan: Utbildning 2011	Nej
		Sektorsplan Västra Hisingen 2011: Individ- och familjeomsorg /Funktionshinder	Nej
	2013	SDN Västra Hisingen Budget och verksamhetsplan 2013	Nej
SDN Östra Göteborg	2011	Budget 2011	Nej
		Plan för lika rättigheter och möjligheter Östra Göteborg 2011	Nej
	2013	Budget 2013 Östra Göteborg	Nej

Tabell 3 innehåller samtliga dokument som inhämtats från hälso- och sjukvårdsnämnder. Inget av de dokumenten innehåller någon skrivning om ensamkommande barn och ungdomar. Däremot innehåller några av dem skrivningar om att *barnperspektivet* ska beaktas.

Tabell 3. Granskade budget- och styrdokument från sju hälso- och sjukvårdsnämnder i Västra Götaland, samt huruvida de innehåller skrivningar om barnperspektiv.

Hälso- och sjukvårdsnämnd	Avser år	Dokument	Innehåller skrivning
Hälso- och sjukvårdsnämnden Trestad (Lilla Edet, Trollhättan, Uddevalla, Vänersborg)	2011	Detaljbudget 2011	Nej
		Mål och inriktning 2010–2012	Nej
		Mål- och inriktning 2011–2013	Nej
	2013	Detaljbudget 2013	Nej
		Mål- och inriktning 2011–2013	Nej
Hälso- och sjukvårdsnämnden 4 (Tjörn, Öckerö, Kungälv, Stenungsund, Ale)	2011	Detaljbudget 2011	Nej
	2013	Detaljbudget 2013	Nej
Hälso- och sjukvårdsnämnden 5 (Göteborg, Centrum-Väster)	2011	Detaljbudget för 2011	Ja
	2013	Detaljbudget 2013	Ja
Hälso- och sjukvårdsnämnden 6 Mittenälvsborg (Alingsås, Lerum, Vårgårda, Herrljunga)	2011	Budget 2011	Nej
	2013	Budget 2013	Ja
Hälso- och sjukvårdsnämnden 7 (Partille, Härryda, Mölndal)	2011	Detaljbudget 2011	Nej
	2013	Detaljbudget 2013	Ja
Hälso- och sjukvårdsnämnden 11 (Göteborg, Hisingen)	2011	Detaljbudget 2011	Nej
	2013	Detaljbudget 2013	Ja
Hälso- och sjukvårdsnämnden 12 (Göteborg, Nord-Östra Göteborg)	2011	Detaljbudget 2011	Nej
	2013	Detaljbudget 2013	Ja

BILAGA 10. SAMTLIGA OMNÄMNDA SAMVERKANSPARTER

Detta är en sammanställning av de aktörer eller typ av aktörer som projektdeltagare som intervjuas per telefon nämnt att de samverkar med.

Advokat
Boende (HVB/PUT/Asyl)
BUM (barn och ungdomsmottagning)
BUP
Byförening
Etableringsenhet
Familjehem
Familjehemssekreterare
Flyktingbarnteamet
Folktandvård
FoU
Fältsekreterare (kultur- och fritidsförvaltning)
Försörjningsstödshandläggaren
God man
Idrottsförening
Integrationsenhet/avdelning
Kommunal samordningsgrupp
Länsstyrelse
Migrationsverket
Modersmålsenhet
Nätverket för ankomstkommuner
Nätverket i FoU Skaraborg
Nätverk för socialsekreterare i Fyrbodalen
Primärvård (hälsoundersökning, psykolog)
Rädda barnen
Röda korset
Skatteverket
Skola (rektor, lärare, studie- och yrkesvägledare)
Skolhälsovård/Elevhälsa (skolkurator, skolsköterska)
Skolpsykolog
Stadsdelar
Styrgrupp i GR
Socialtjänst (socialsekreterare, flyktingsekreterare)
Social resurs
Särskilt förordnad vårdshavare
Tolkar
Överförmyndare

FoU_i**väst** GR

FORSKNING OCH UTVECKLING INOM VÄLFÄRDSOMRÅDET
Besök Gårdavägen 2 • **Post** Box 5073, 402 22 Göteborg • **Tel** 031-335 50 00
Fax 031-335 51 17 • **e-post** fou@grkom.se • **www**.grkom.se/fouivast